[illegible]
C. 5b

[13329]

Libelli duo de morbo Gallico.

¶ Opuſculū per utile de curatione mor
bi (vt vulgo dici ſolet) gallici/ ipſuz per
fecte eradicare oſtēdēs: per eximiū virū
Joānem Almenar Hiſpanū Ualentinē-
ſem artiū/ ⁊ medicine doctorez editum.

¶ Opuſculi huius capita ſunt ſeptem.

Cap̄.j. De morbi origine et definitione.
Cap̄.ij. De cauſis morbi gallici.
Cāp̄.iij. De ſignis morbi gallici.
Cap̄.iiij. De cura morbi gallici.
Cap̄.v. De cautela in euitādo morb. gal.
Cap̄.vj. De ſolutione difficultatum que
moueri poſſunt circa hunc morbum.
Cap̄.vij. De explanatiōe arboris ſignoꝝ

¶ Nicolai Leonicēi Uincētini fideliſſi
mi interpretis Galeni/ de curatiōe mor
bi/ quē Itali Gallicū: Galli vero Nea-
politanū vocant/ libellus Medicis om
nibuſq̄ Chirurgicis admodum vtilis.

1529

¶ Libellus de morbo gallico qui ita perfecte eradi-
care ipſum oſtendit: vt nunq̃ꝫ reuertatur nocumen
tum in ore accidere non permittens: neq; in lecto ſta-
re cogens cum explanatione arboris ſignorū editus
per Joannem Almenar Hiſpanum artium ⁊ medici-
ne doctorem eximium.

Tam graui languētiū mor-
bo pietate compulſus: de tanta in cu-
rando ipſum medicorum ignorantia
dolens meaq; erga te beniuolētia mo
tus mi chariſſime Luca ſummi opifi-
cis auxilium imploro. Quatenus men
tem meam in ſcribendo illuſtret: in cu
rando mea ſequentibus remedia habilitatem preſtet
infirmis in ſanãdo gratiam largiatur. Conabor ergo
tibi libellū tradere quo ſanos a morbo gallico preca
uere doceas: infirmos taliter liberes vt nunq̃ morbꝰ
reuertatur: nec vti emperici faciunt in lecto ſtare co-
gas; nocumentum in ore nullum accidere permittas
incurabiles qui reputantur quandoq; tales morbos
mirifice ſanes: ⁊ in curando fiſtulas cancrum ſcabieꝫ
lepram ⁊ omnes fere melãcolicos morbos doctus ef-
ficiaris: neq; hoc a veritate alienum putes: quoniam
ſi bene perſpexeris ratione ⁊ auctoritate id verum eſ-
ſe comprehendes: ⁊ ſi expertus fueris ad ſenſum hoc
pateť cognoſces nec me ĩ hoc opuſculo niſi multis ex
perientijs comprobata remedia ſcribere credas vbi ſi
quid minus bene dixero equo animo feras: ſi autem
ex eo fructum conſequaris deo laus: et gloria tribua-
tur: pro mei tamen laboris mercede tibi ⁊ quibus hic
labor profecerit dicere libeat. Te deum ſuppliciter ex-
oramus vt qui hoc nobis beneficium intullit tuo be-
neficio muniatur: vt ab omni animi et corporis miſe-
ria liberetur ⁊ nos liberemur amen.

¶ Diuiſio opuſculi talis. In primo capitulo deter-
minabitur de origine morbi eius diffinitionem con-

cludēdo.Jn ſcđo de cauſaꝝ ipſiꝰ indagatiōe.Jn tertio de ſignis.Jn quarto de cura.Jn q̄nto đ cautela in euitando hūc morbū.Jn ſexto de ſolutiōe pulchraꝝ difficultatū.Jn ſeptimo pro his q̄ in medicina paruꝫ exercitati ſunt declarabo arborē ſignoꝝ qua poſſint huiꝰ morbi ⁊ alioꝝ q̄litatē cōprehendere ⁊ ipſorum cauſas inueſtigare breui ac clariſſima via.

Paturſa nomen morbi

¶De morbi origine ⁊ diffinitione. Capi.j.

Origo morbi.

Duratio morbi.

Conuenerūt ſapientes q̄dā vt hic morbꝰ q̄ apud Jtalos appellat̄ gallicꝰ nūc dicatur paturſa qđ iterp̄tat̄ paſſio turpis ſaturnia:turpis em̄ morbꝰ ē:q2 mulieres i caſtas ac religioſos reputari facit ⁊ gñaliter oēs đturpat.¶Et ſaturninꝰ q2 a ſaturno pp̄ eius ingreſſuꝫ in ariete aliis celi diſpōnibꝰ coadiuuātibꝰ originē traxit.Et ſi illi influxus ceſſauerit nō pp̄ hoc morbū ceſſare neceſſe fuit:qm̄ plura corpa infecta remāſerīt a q̄bꝰ alia inficiunt̄:ex q̄ ꝯprehēdi pōt qđ adhuc per multos ānos hic morbꝰ durabit.iō caueāt hoīes vt de aliis ſumpto exemplo de ipſis dici poſſit.Felix quē faciūt aliena picula cautū.Fuit aūt diſpō a celeſti influxu tūc in corpibꝰ impſſa hūoꝝ aduſtiua ex p̄te ſigni arietis qđ calidū ⁊ ſiccū exiſtit.et per aduſtionē humoꝝ frigidoꝝ ⁊ ſiccorū p̄ductiua ex p̄te ſaturni q̄ frigidꝰ ⁊ ſiccꝰ natura exiſtit q̄ hūores frigidi ⁊ ſicci ſiue melācolici p aduſtionē geniti pulſi ad varia loca varios dolores inferūt ⁊ ad cuti varia puſtularū genera p̄ducūt:definiat̄ ergo ſic.

Diffinitio morbi.

¶Morbꝰ gallicꝰ ſiue paturſa ē mala epidimialis diſpō in mēbris corpis p̄cipue in epate ⁊ venis ⁊ eoꝝ humoribꝰ exiſtēs ex qua veluti accn̄tia ſequūt̄ dolores ⁊ puſtule p vniuerſuꝫ corpꝰ.

Cauſa efficiēs materialis / formalis ⁊ finalis.

Tāgit̄ cā efficiēs cū đr epidimialis q2 a celeſti influxu p̄cedēs.Formalis cū đr mala diſpō.Materialis cū đr i mēbris ēt tāgit̄ đria p hoc qđ dicit ex q̄ ſequunt̄ dolores ⁊c.De finali aūt cā morbi medicꝰ corpalis nō ſe intromittit. Spūales tn̄ medici đnt eē pp̄ punitionē peccatoꝝ:quare q̄ ad hoc liberari aut ipm

uitare pcurāt a delictis caueāt vt mētē ſuam deo applicēt: ſolus eñ de9 lāguores ſanat vt inqt Meſ. in de appropriatis: ex qua diffinitiōe plura ac vtilia correlaria ſequunt. Primū qḋ hic morb9 eſt vn9 et nō plures vt quidam inſufficiēter dixerūt: qm̄ de ipſo non poſſet vnica dari diffinitio neq₃ vnicā ſemꝑ cām haberet efficiētē: neq₃ vnica ſibi cōpeteret cura: neq₃ vnicū haberet nomē qḋ incōueniēs eſſet vt ꝑ ꝑte appuit ꝛ manifeſtius adhuc apparebit. Scḋm correlarium qḋ male arbitrātur q̄ de hoc morbo capl'm inueniſſe credūt ſine capl'a vt de dolorib9 iūcturarū ꝛ de aſſafati qm̄ illis nō ꝯpetit diffinitio ſuperi9 aſſignata. Preterea nō oēs dolores q̄ fiūt ſunt in iuncturis neq₃ oēs puſtule aſſimilant aſſafati: q̄re neq₃ hic morb9 in eē cū illis cōuenit: neq₃ cura eius ad curam illo₄ reduci pōt vt iſferius māifeſtabit. Tertiu₃ correlariū qḋ q̄ curāt tantū puſtulas aut q̄ tm̄ ad dolores aduertūt imperfecte curāt. Quis eñ pt curare perfecte capitis dolorē aut nimiā lingue ariditatē vl' ſiti q̄ a febre ꝓueniūt niſi ꝓus curet febris: accñs eñ ſequit morbū ſicut vmbra corpus vt Gal. iij. de accñti. ꝛ hoc pacto dolores vt puſtule curari non pñt niſi ꝓus hic morbus curetur: qm̄ iſta aut ſunt accñtia: aut egritudines aſſociate q̄ ſequunt ꝑncipalē ꝛ curā illius ꝑſupponūt: vt Aui. in pria tertij ꝛ pleriſq₃ locis oñdit. Quartum correlariu₃ qḋ ſiquis cōiūgat curā empico₄ ꝛ curā iſtorū q̄ regl'r operari credūt vt empici vngēdo et medici purgando qḋ adhuc inſufficiēs ē cura: qm̄ ꝑ illa medicamīa nō remouet illa mala cōplexio q̄ in mēbris imꝑſſa eſt: ꝛ hec fuit cā q̄re multi crediderūt ſe eē ſanos ꝛ nō fuerunt: ꝛ ſi ali q̄s ſanatus eſt: hoc fuit q₂ per mediciās ſolutiuas et vnctiōes fuerūt hūores ꝑfecte euacuati: quibus euacuatis natura fuit potētior ſupra morbū vel ſupra malam illā cōplexionē ꝛ ipſa₃ expulit: hoc tñ nō factū eſſet niſi virtus eſſet fortis ꝛ impreſſio fuiſſet modica: vbi autem virtus fuit debilis et impreſſio fortis non potuit hic morbus expelli: ꝛ ꝑꝑ hanc diuerſitatē in virtute et

De his q̄ imꝑfecte curant.

Quare aliq̄ ſanati ſunt abſq₃ medicinis.

ipreſſione q̃daꝫ potuerũt ſanari abſq; medicis: quidã cũ medicis: ⁊ q̃dã nullo mõ ſanari potuerũt: nos autẽ oñdemus modũ quẽ experiẽtia ⁊ rõ docuit ad ſanandũ oẽs remouẽdo cũ medicinis nõ ſolũ humorẽ actu facientẽ dolores ⁊ puſtulas ⁊ ipſum qui parat⁹ eſt facere verũ ipſam malã cõplexionẽ que humores inficit ipſis tñ prius euacuatis vt regulariter facere cõuenit ⁊ in hoc ꝯſiſtit theſaur⁹ cure: plura alia correlaria inferre poſſeꝫ: ſed qꝛ ſuperfluũ eſt ꝓlongare ſermonẽ in rebus que in medicatione nullũ afferũt iuuamẽtũ: vt ait Galeñ. primo regiminis acutorũ: ſatis de hoc dictum puto. Supereſt modo de cauſis determinare.

Theſaurus cure.

¶ De cauſis morbi gallici. Cap. ij.

Cauſarũ duplex ẽ gen⁹: qm̃ q̃dã ſunt primitiue: q̃dã corpales: ⁊ iſte duplices q̃dã añtecedẽs: ⁊ quedã cõiuncta. ꝓmitiua põt eẽ in hoc morbo duplex principaliter. Quarũ pria eſt ſola influẽtia vl aeris corruptio ꝑ quã cãm eueniſſe pie credẽdũ eſt i religioſis. Scđa eſt cõuerſatio vt ꝑ oſcula ⁊ lactis aſſumptionẽ vt in pueris viſuꝫ eſt aut ꝑ coitũ vt i plurib⁹ cõpertũ ẽ ⁊ freq̄ntiſſime eueniſſe: alijs aũt modis ⁊ precipue a ſola influẽtia vel aeris corruptione rariſſime ⁊ ẽt per alios modos conuerſationis euenire potuit: qđ tue cõſideratiõi derelinquo. Satis eſt vt ſcias hũc morbũ eẽ cõtagioſuꝫ vt experiẽtia docet ⁊ rõne ſiĺitudinis quã hꝫ cũ morbis cõtagioſis nõ aliter credẽdũ eſt: vñ Auic. ſcđa primi in cõplẽdo ſermonẽ de diſpoſitiõib⁹ egritudinuꝫ q̃dã ſunt q̃ de vno ad aliđ trãſeũt ſicut lepra ſcabies varioſe, febres peſtilẽtiales ẽt apã̃ta putrida. Cauſarũ ṽo añcedẽtiuꝫ qua duplex eſt gen⁹ ſcḋm q̃ quatuor ſunt humores q̃ in materia hui⁹ morbi trãſire parati ſunt ꝑꝑ eorũ indiſpoſitionẽ aut qui impreſſionẽ morbi ſuſcipere apti ſunt vt ſanguis colera flegma melancolia. Cã ṽo cõiuncta eſt duplex: qꝛ q̃dã eſt ipſius morbi ⁊ ẽ humor qui prio infectus aut alterat⁹ a cauſis primitiuis inficit mẽbra ⁊

Cã primitiua.

Cã antecedens.

Cã cõiũcta morbi.

alios humores: ⁊ hinc dr̄ cāe primitiue mouent ante-
cedētes: ſed cā cōiuncta accidentiū eſt humor imme-
diate cauſans dolores aut puſtulas. Sꝫ hic poſſet q̄ri
an mala qualitas exiſtēs in humore qui eſt cā antece-
dens poſſit eſſe egritudo: ⁊ videtur ꝙ nō cū egritudo
ſit paſſio viuentis ⁊ humor non viuat. Ad qđ reſpon-
detur ꝙ humor exiſtens in epate ⁊ venis infectus iſta
mala qualitate poteſt eſſe egritudinis ſubiectuꝫ dato
ꝙ illa mala qualitas adhuc non ſit cōmunicata mem
bro: qm̄ ipſa poteſt ledere operationeꝫ digeſtiue epa-
tis ⁊ venarū vt humores corruptos generet: ergo per
diffinitionē egritudinis pꝫ ipſaꝫ eē egritudinē. Ad ar-
gumētū aūt dicitur ꝙ ſufficit ꝙ viuēs ſit ſubiectuꝫ de-
noīatiōis ſiue illud qđ denoīatur egrū: nō aūt opꝫ qđ
ſit ſubiectū lheſionis: immo ſtat ꝙ ipſe humor ſit ſub-
iectū cui ipſa egritudo inhereat: ⁊ ſi dicat̄ quō humor
poterit eē cā antecedēs ⁊ ī eo eſſe ſubiectiue egritudi-
nem. Dico ꝙ erit cā añcedēs reſpectu dolorū ⁊ puſtu-
larū: qꝛ parat⁹ fluere ad loca dolorū ⁊ puſtularū ⁊ erit
ēt cā cōiūcta ꝓ q̄̄to cauſat malā cōplexionē in mēbro
⁊ erit ſubiectū egritudinis ꝓ quāto hꝫ diſpoſitioneꝫ ꝑ
quā ledit̄ operatio mēbri ⁊ ipſuꝫ facit denoīari egrum
hec ſi bn̄ ꝯſideres oēm difficultatē que circa diffinitio
nem fieri aut conſiderari poſſet comprehendes.

Cū cōiū-cta acci-dentiuꝫ.

¶ Sequit̄ mō de ſignis. De ſignis morbi gallici. C. iij.

Signa ſunt leſio ſiue nocumētū ī v̄ga
ꝑcipue corroſio ſiue nocumētū qđ aſſi
milat̄ carolis: grauitas capitis: ⁊ colli
dolor q̄ paulatī̄e expāditur verſus hu-
meros ⁊ ſpatulas vſq̄ ad iūcturas pri
mo brachioꝝ deīde tibiarū: ⁊ aliqñ fit
in muſculis ⁊ lacertis ⁊ aliis neruis q̄
ſunt in iſtis mēbris ⁊ auget̄ dolor in nocte ⁊ de die di-
minuit̄. Cui⁹ cā eſt qꝛ humores in nocte a natura mo-
uent̄ ꝑꝑ ipſaꝫ eē retractā ⁊ fortiorē ⁊ ēt qꝛ rōne humi-
ditatis noctis materia auget̄ aut rōne frigiditatis: de
die aūt natura diuertitur a ſenſibilib⁹ ⁊ aliis: ⁊ nō ita

Quare auget̄ dolor in nocte.

humores mouet tũ q2 debilitata:tũ q2 circa alias opa
tiões occupata q2 ẽt ſigna cauſaꝝ ex pte doloris ⁊ pu-
ſtulaꝝ oſtẽdã:ex aliis aũt iã patebit in arbore ſignorũ
inferi9 declarãda. Si dolor eſt acut9 ⁊ nõ multũ tarde
eminẽs ⁊ puſtule ſũt parue ad citrinitatẽ tẽdẽtes vł vl
cerãtes:⁊ in cute aſperitas appareat a colera ſunt. Si
aũt dolor eſt extẽſiu9 paulatĩe eueniẽs:et puſtule ſunt
late ad albedinẽ tẽdẽtes a flegmate ſunt:⁊ ſi iſta appa
rent ⁊ ſunt cuȝ pruritu magnifico ⁊ aliq̃li ardore a fle-
mate ſalſo ſunt. Si vero ad nigredinẽ tendũt ⁊ parue
ẽt ſunt a melancolia dolore maxime exiſtente pauco.
Si aũt ad rubedinẽ tendũt ⁊ dolor nõ ẽ multus a ſan-
guĩe fiũt iſta tñ ſigna cõfundi repies ſi alia aſpexeris
ſigna q̃m q̃ueadmodũ raro accidit corruptio ĩ humo-
re vno ſolo teſte Gale. p̃o regiminis acutoruȝ ita ra-
ro repies qd ſolũ appareãt ſigna ſignificãtia ſup̃ vnũ
humorẽ ſolũ:q2 opȝ oĩa ſigna in mẽte colligere:⁊ ea cũ
parãdo ad ſe inuicẽ cõprehẽdere:qd magis dominať
et iuxta illius humoris dominiũ ita curã ordinare.

Diſtincti-
ua morbi
ex humo-
ribus

¶ Pronoſtica.

Ad hunc Morbum magis parati ſunt melan
colici ꝓpter ſimilitudineȝ iuxta Ari
ſto. ſecundo de generatione in habentibus ſymboluȝ
facilior eſt tranſitus. ⁊ Auic. Conuerſio in genere pro
portionali facilior eſt q̃ ↄuerſio in ↄtrariũ:ſcða primi
⁊ maxime illi q̃ ſunt melãcolici ꝑ aduſtionẽ:ſecũdo illi
q̃ ſunt colerici:tertio ſanguinei ꝑꝑ humoruȝ abundã
tiaȝ minus ceteris ſunt flegmatici ⁊ horũ oĩm magis
p̃parati ſunt q̃ habent corpora rara: ⁊ adhuc oĩm ma
gis illi q̃ malis humorib9 repleti ſunt ⁊ q̃ vtũtur cibis
melãcolicis ſicut leguminib9 carnib9 antiq̃s ⁊ hmõi.
⁊ q̃ñ hic morb9 ẽ recẽs eſt curabilis. cuȝ aũt antiquať
difficilioris eſt cure ⁊ tanto magis quanto antiquior
quoniã illa mala cõplexio cõtinue magis figitur:qua
re qui hunc morbum patiũtur q̃ citius poſſint libera
ri procurent. Itẽ hñtes puſtulas eminentes multas et
dolores paucos facilius curantur q̃ q̃ oppoſito mõ ſe

hñt: ⁊ q̃ nodos hñt q̃ gume vulgarit appellant diffi-
cilius ceteris curātur. Juuenes eñi ceteris paribꝰ ſiue
adoleſcētes facilꝰ ceteris curant. Unñ Gal. nō ē poſſi
bile illi q̃ in etate plꝰ proceſſerūt magis ſaluari q̃ ado
leſcētes. ij. pronoſticoꝝ: ſupeſt modo ad curā deuēire.

¶ De cura morbi gallici. Cap. iiij.

Curam huiꝰ morbi per ſeptē intētiōes ꝯple
ri arbitramur. Pria eſt vētris lēitio. Scōa
minoratiua euacuatio. Tertia matie dige
ſtio. Quarta ipiꝰ euacuatio. Quita mēbro
rū altatio. Sexta ipoꝝ cōfortatio. Septia
accñtiū correctio. Sʒ qr plus nocet error
in ſex rebꝰ nō naturalibꝰ q̃ ſit iuuamētū medicinarū
teſte Serapiōe q̄nto practice ſcdo caplo: ⁊ Aui. ampliꝰ
ſcire opʒ q̃ nō ois cōplexiōis malicia ſuo medicat cō-
trario ⁊c. imo multotiēs ſuficit regiminis bonitas: iō
regimē in ſex rebꝰ nō naturalibꝰ preponēdū eſt. Unñ lʒ
ſanis ēt debeat regimen illd appellat ꝯſeruatiuū. Jſtd
aūt curatiuū. Cū igit ois cura ſit ꝑ ꝯtraria: vt Gal. iij.
tegni: ⁊ Aui. iiij. primi: ⁊ hic morbꝰ ſit valde ſiccꝰ regi-
mē dʒ decliare ad hūidū: ⁊ qr quo ad eſſentiā eiꝰ eſt ca
lidꝰ: qr aduſtiuus: ⁊ q̃ ad hūores frigidꝰ: qr hūores ſūt
frigidi ⁊ ſicci opʒ tēꝑare regimē in actiuis ⁊ in paſſiuis
facere qd decliet ad humidū: lʒ propt aꝑtionē ⁊ hūoꝝ
ſubtiliatiōeʒ ac digeſtiōeʒ neceſſariū ſit admiſtrar ca-
lida ipſis tñ opʒ admiſcere aliqualr frigida et ꝯfortā-
tia precipue epar ⁊ renes: q̄re ſit aer i actiuis parūper
declinās ad calidū. Jn paſſiuis aūt abſolute declinet
ad hūidū: ſit boni odoris ⁊ euētatꝰ: ⁊ pōt fieri in eſtate
artificialr hmōi ſternēdo folia cāne ſalicis iunci vitis
roſa. violas eis miſcēdo laurū ⁊ res boni odoris: ⁊ oia
iſta irrorādo cuʒ aq̄. Circa cibū ⁊ potū dieta nō dʒ eſſe
ſubtilis. Unñ hypo. tenues ⁊ certe diete in diutnis paſ-
ſiōibꝰ difficiles q̄rto pˀie particle: ſit ergo panis nō ca
lidꝰ nec pluris triū dierū hñ coctus ⁊ fermētatꝰ. Uinū
ſit albū clarū mediū ſaporis inter dulce ⁊ ponticū cum
aqua cocta debite ꝑ mixtū: aut cū aq̄ bugloſe boragis

Cura morbi ſeptem intentiōibus efficitur.

Error regimis maior iuuamēto medicinaꝝ.

Aer.

Cibus.

Potus.

Uinum.

ſiliū:ꝛ hoc ꝓcipue in declinatiōe:qꝛ in alijs tꝑib9 poſ-
ſent ꝑtes materie duci ad loca doloꝝ.Jō ſi ꝑtes dolo-
Carnes. res adſint:bibaƭ rubeū vſqꝫ ī declinationē.Carnes ſint
ex capōib9 iuuenib9 carnoſis:ſed nō pinguib9ꝛ ex pul
lis ꝛ edis ꝛ vitulis lactātib9 ꝛ agni ānualis carnes fa-
ſianoꝝ ꝑdicū ꝛ auicularū paruarū lꝫ ꝯcedi pñt:tñ me
liores ſunt carnes domeſticoꝝ:qꝛ magis de humido
Herbe. ꝑticipātes.Ex piſcib9 ꝯceduntƭ petrini ſquamoſi viuē-
Juuamē-ta tria bo-raginis. tib9 ī bonis aquis ꝛ ex ſupradictis pōt fieri ferculū vt
cū lacte amigdalarū ꝛ ſeminū cōīum ꝛ ptiſana ordea
cea eſt valde ꝯueniēs:far ēt ꝛ hmōi.Ex herbis melior
eſt buglosa ꝛ borago ipa:vnde verſus.Borago bona
q̄ꝫ dulcia ſunt tria dona.Semꝑ vireſcis:ꝛ in oī tꝑe cre
Legumi-na. ſcis Jnquit Borago gaudia ſemꝑ ago.Itē cōceduntƭ
Lacticini-a. ſpinachie ꝛ in ꝓceſſu feniculus petroſellinū cū lactu-
cis ꝛ ſpinachijs miſcēdo:ꝛ ex his herbis ꝛ ipa cicorea
pōt fieri ſalatuciū cū aceto paſſulato.Legumina oīa
preter cicera fugiēda ſunt ꝛ caules.Lacticinia omnia
fugienda ſunt:ſed lac fortaſſe cōcedi poſſet vbi nō eſ-
ſet epatis inflammatio aut ſtomachi:vbi timereƭ ei9
Oua aro-mata. facilis corruptio:vñ Aui.in die cura lepre.Lac eſt de
cōuenientioribus medicinis:ergo propter cōformita
tem quā hꝫ hic morb9 cū illo poſſet cōcedi.Oua cōue
niunt ſorbilia aut in aqua decocta.Aromata pro cō-
fortatione mēbroꝝ ꝛ in pauco vſu ꝛ precipue cinamo
nū cōcedi pñt:iō ī cibarijs pōt poni talis puluis.℞.
Spēs [illegible] carui aniſi ameos petroſellini apij maratri bethoni-
[illegible]o. ce cimini calamēti pulegij yſopi ſpicenardi pipis añ.
ʒ.i.maiorane folij balſamite ozimi cardamomi galan-
ge liquiricie añ.ʒ.j.hic puluis maxīe cōueniēs eſt hñ-
tibus ſtōachū debilē ꝛ cerebꝝ frigiduꝫ letificat cor:et
acuit ſenſus ꝛ mirabilr̄ memoriā cōfortat.Fruct9 con-
Fructus. ueniētes ſunt tēperati.Jn actiuis aut parū ad calidū
declinantes ꝛ humidi cōueniūt:ergo mora matura et
dulcia vua matura poma dulcia apia muſcata dacti-
lina ꝛ huiuſmodi que dari dñt cocta ſub prunis.Jtem
conueniunt amigdale pruna damaſcena perſica ex-

ſiccata ꝛ depilata īfuſa ī vino granatoꝝ muzoꝝ. Sōnꝰ Somnꝰ.
ſit tꝑatꝰ: ſuꝑfluus eñ nocet iuxta Hippocratē ſomnꝰ
ꝛ vigilia magis modo facta malum. Scđa ꝑticula affo
riſmoꝝ: minus tñ malū ē declinare ad ſuꝑfluū ſomnū
ꝙ̃ ad ſuꝑfluā vigiliaꝫ: ſemꝑ tñ ſtudeas facere qđ ſom-
nus ſit tēpatꝰ: vñ Aui. tertia ꝑmi cap. ix. Somnꝰ tēꝑa
tus virtutē foꝛtē efficit. Meridianū aūt ſomnū fugiat Motus
niſi ꝑ nimio doloꝛe nō potuiſſet doꝛmire ī nocte. Mo
tus añ cibū factꝰ eſt cōueniēs tēperatus pulſis tñ ſuꝑ
fluitatibꝰ p͛ie et ſcđe digeſtiōis: meliꝰ tñ eſt declinare
ad ſuꝑfluā qetē ꝙ̃ ad ſuꝑfluū motū: imo qñ vtit medi-
cinis neceſſaria ē qes ꝛ iō iſti empici cogunt ī lecto ſta
re: virtꝰ eni tūc totalr attēta eſt ad moꝛbi expulſioneꝫ. Acciden-
Uitanda eſt ira furoꝛ triſtitia timoꝛ ſolicitudo: cōfert tia animi
letari: gaudere: bene ſperare de ſalute ſua: confidere Coitus.
cum amicis ꝛ dilectis conuerſari. Coitus aūt ſit tem- Inanitio
peratꝰ ꝛ celebꝛata tertia digeſtiōe. Uentrē habeat lu- ꝛ repletō.
b͛icū ꝛ ſi nō natura arte diebꝰ īterpolatis faciēdo tale
cliſtere. ℞. folioꝛū maluaꝝ fumiterre mercurialis añ.
m.j. boꝛaginis. m.ſ. fiat decoctio de qua accipiat. q.s.
ꝛ addatur olei. ℥. iij. ſalis. ʒ. ij. ſtō ieiuno imponatur. Lenitio.

Pro p͛ima igitur intētione. ℞. caſſie noui t̄ extracte electuarij lenitiui ana. ʒ. v. ꝛ cum zuccaro fiat bolus aut diſtemperentur iſta cuꝫ aqua fumiterre aut aq̄ fructuū. aut potes exhibe-re māne caſſie añ. ʒ. vj. ꝛ cum p͛dictis diſtempatur ꝑ diuitibꝰ vel fiat tale cliſtere. ℞. blitis mercurialis malue. floꝝ camomille añ. m. j. fiat decoctio cui addat iere pigre. ʒ. vj. caſſie zuccari rubei añ. ℥. j. olei cōmunis. ℥. iij. ſalis. ʒ. ij. adminiſtretur ieiuno ſtomacho. Minora-tiuum.

Pro ſecūda intentiōe que eſt materie mino-ratio. ℞. floꝛum violarum: floꝛū boꝛaginis ana. ʒ. iij. liquiricie raſ. paſſularum enucle. añ. ʒ. ij. p͛unoꝛū ſebeſten añ. numero. v. folliculoꝝ. ſene epithimi. añ. ʒ. j. fiat omniuꝫ decoctio de qua accipiat quātum ſufficit ad diſtēperandū caſſie noviter extra-cte electuarij lenitiui añ. ℥. j. electuarij. Indi. ʒ. j. ſ. vl. tā

tūdē ꝯfectiōis amech fiat bol⁹ cū zucharo aut diſtēpe
renť oīa ꝛc. vt ſupra vel. ℞. pillularū fetidarū de fumo
terre ana. ſcru. j. fiant pillule. iij. cum melle roſ. et denť
poſt cenam electuaria aut dentur de mane.

Digeſtiuum.

Pro tertia intētiōe que eſt materie digeſtio. ℞. ſyruppi de fumo terre de buglo
ſa añ. ʒ. vj. aquarū cicoree endiuie lupuloꝝ añ. ℥. j. ꝛ cō
tinueť ꝑ quinqꝫ dies. Deinde detur ſolutiuū poſitū in
ſequēti intētiōe: poſtea iterū accipiat aliū ſyruppum:
vt grā exēpli. Recipe ſyruppi de ſticados. ℥. j. de fumo
terre. ℥. ß. aquarū boraginis lupulorū ꝛ endiuie añ. ℥. j.
trāſactis aūt ſex diebus aut ſeptē deť iterū ſolutiuū: ꝛ
poſtea iterū accipiat ſyruppū adhuc fortiorē puta de
epithimo cū aquis feniculi petroſellini ꝛc. ꝛ ſi infirm⁹
faſtidiť cū ſyruppis fiat talis decoctio. ℞. radicū apij
feniculi petroſellini bugloſe bruſci ſparagi ab eis ex-
tracto medullo ligneo capilloꝝ veneris florū boragi-
nis ꝛ meliſſe epithimi polipodij thimi paſſulaꝝ añ. ꝑ
tes equales fiat decoctio ꝛ coleť ꝛ addito pauco aceti
ꝛ modico zuchari iterū vna bullitiōe bulliat et de ipſa
accipiat patiēs ciatū vnū mō ꝛ ordine calidā vt ſupra
et ſi de hac decoctiōe iam faſtidiť infirmus denť tales
aque cū zucharo. ℞. aquarū ſcolopēdrie feniculi bu-
gloſe boraginis fumiterre añ. ℥. j. cuꝫ modico zuchari
detur vt ſupra. ¶ Sed quia materia eſt adeo rebellis
ꝙ nō pōt ꝑ intus ſuſcepta digeri opꝫ ꝙ ad extra appli
centur que hāc materiā in digerēdo iuuāt adeo vt ꝙ̄-
tūcūqꝫ materia ſit digeſtiōi inobediēs hoc mō digera
tur. ſ. applicādo ꝑ itus ꝛ ꝑ extra: nec de hoc mireris. ſ.
de applicatōe medicaminū ad extra ad digerēdū: qm̄
Gilbert⁹ in cura tertiane ꝯpoſite ait opꝫ digerere ma
teriā ꝑ fomētatiōes emplaſtratiōes ꝛ hmōi: talis ergo
ſerueť ordo vt pria ꝛ ſcđa die accipiat ſyruppū patiēs:
tertia autem die facias vngi cū vnguēto inferius de-
ſcribēdo oēs partes domeſticas tibiarū ꝛ brachioꝝ et
plātas pedū ꝛ palmas manuū leniter tñ ꝛ parū appo
nendo de vnguēto: ꝛ hoc qñ vadit patiens dormitum

⁊ de mane accipiat ēt ſuum ſyrupp̄u;ita vt in ſexta die ſint accepti ſex ſyruppi ⁊ ſint facte tres vnctiões:⁊ tūc dabis medicinā ſolutiuā et humores qui p os expelli deberēt ad inferiora diuertenť:⁊ ſic euitabiť nocumētum in ore. In dieb9 aūt ſequētib9 ſimili mō vtaris fortificādo tñ aliquātulū digeſtiuū ⁊ ēt vnguētū ponēdo magis de tyriaca ⁊ argēto viuo. Potes etiā illa loca fomētare cū decoctiōe mellilotí radicū alteee ⁊ ſimiliū:⁊ hoc faciēdo de mane:⁊ ſic erunt tria ingenia ſimul ad digerendum.ſ.ſyruppi vnctiones ⁊ fomentationes. Syruppi Unctiones fomentationes.

¶ Sequitur mō deſcriptio vnguēti. ℞.butiri.ʒ.iij aſſungie porci medie inter recentem ⁊ antiquā lib.j.tyriace etatis decē annorū.ʒ.j.ß.mitridati.ʒ.j.argēti viui.ʒ.ij.ß.litargiri auri ſalis cōis añ.ʒ.j.fiat vnguētum ex iſtis incorporādo tm̄ de aq̄ fumiterre ⁊ ſcabioſe q̄tuʒ poterit incorporari:⁊ hoc vnguētū eſt propria medicina huius morbi:⁊ vltimū ⁊ maius ſecretuʒ qđ eſſe poſſit circa ea que exterius applicantur:de his autem que interius applicātur principalius ⁊ maius iſto eſt aqua diſtilationis tyriace vt videbitur. vnguētū.

Pro quarta intētiōe q̄ eſt ipſius materie digeſte euacuatio. In forma potabili primo.℞.electuarij lenitiui caſſie nouiter extracte añ.ʒ.iij.electuarij Indi minoris cōfectiōis amech ana.ʒ.ij.cū aqua fructuū vel cū decoctiōe prius dicta detur de mane dormiēdo deſup per horā:pñt ēt iſta diſtemperari cū aqua buglose ⁊ endiuie aut de fumoterre et ſimilib9.q.s.vel.loco Caſſie ponendo mãne.ʒ.vj. pro diuitib9:vl̄ p ipis diuitib9 deť talis medicina.℞. liquiricie raſ.paſſularū añ.ʒ.ij.ſebeſtē nūero.iiij.florū boraginis bugloſe añ.m.ß.folliculorū ſene nūero.iiij. tamarindorū.ʒ.j.bulliāt in aq̄ bugloſe fumiterre añ.q. s.de q̄ decoctiōe accipianť.ʒ.iiij.i q̄ infundanť reubarbari ſcru.iiij.agarici ſcru.ij.ſpice gra.iiij.ſtēt per octo horas i ifuſiōe ⁊ fiat exp̄ſſio cui addať electuarij lenitiui.ʒ.vj.electuarij Indi minoris ɔfectiōis amech ana. ʒ.j.ß.⁊ fiat potio que exbibeať mō vt ſupra:hoc tñ gr̄a Quarta intentio.

exempli dcm̃ ſit. Pillule ꝯuenientes ſunt pillule de hermodactilis. De fumoterre. Inde. Aggregatiue vt gr̃a exẽpli. ℞. pillularum de hermodactilis ꝺ fumo terre an̄. ſcru. j. fetidarum ſcrup. ij. cũ ſyrupo de ſticados fiant pillule ꝓ vna vice q̃s accipiet patiẽs de mane ⁊ dormiat deſuper ꝑ horas tres aut q̃tuor. Oĩa iſta dicta gr̃a exẽpli q̃m tua intereſt ſꝫ exigẽtiã ꝑticulariũ variar̃ ſi op⁹ erit iſta ſolutiua ſunt accipiẽda ĩ ſexta die put dcm̃ eſt in p̃cedenti intentione ⁊ eo ordine procedendum eſt.

Mẽbrorũ alteratio.

Pro quinta intẽtione fiat balneũ ſiue ſtufa cũ aq̃ dulci in qua bulliãt malua biſmalua mellilotũ camõilla roſe lapaciũ fum⁹ terre: ⁊ hoc dꝫ fieri poſt purgatiõeꝫ ĩ die ſequẽti. Hoc enĩ pacto fit ꝯueniẽs alteratio q: humectatio q̃ maxie requiſita eſt: et cũ incipit ſudare accipiet infraſcriptam aquã. ℞. radicis altee fumiterre lapacĩ enule. an̄. lib. ß. ⁊ minutim ĩcidãtur ⁊ ponant̃ ĩ q̃tuor libris vini maluatici ad remolliẽdũ ꝑ vnã diẽ ⁊ vnã noctẽ poſtea addãt tyriace etatis decẽ ãnorum aut plus. ℥. j. ß. ⁊ ponat̃ in alãbico ⁊ diſtillet̃ aq̃ de qua accipiãtur. ℥. iij. cũ. ℥. ij. aq̃ bugloſe in pĩcipio vt dictũ ẽ ⁊ iſta ſtufa reiteret̃ oĩb⁹ ſex diebus trãſactis aut ſeptẽ bibendo iſtaꝫ aquã que eſt optima ⁊ ſingularis: ⁊ in hoc morbo magnũ ſecretum ⁊ vltimuꝫ eſt cauterium.

Pro ſexta intẽtione que eſt membrorum confortatio. ℞. letificantis Gale. ℥. iij. diamuſci dulcis. ʒ. vj. aromatici gariofil. ʒ. ß. electuarij regum. ʒ. j. conſerue bug. citoniorum boraginis an̄. ℥. j. ſyruppi de pomis. q. s. fiat electuariũ de quo accipiantur de mane. ʒ. ij. vel coclear vnũ. Item. ℞. tyriace andromachi habẽtis etatem annorum decẽ ad minus. ℥. j. mitridati. ℥. ß. ſeminis citri boliarmeni an̄. ʒ. j. incorporent̃ oĩa vltimata cõtrictione: ⁊ cũ aq̃ roſ. muſcata fiat electuarium de quo accipiat ad q̃titateꝫ auellane vel ʒ. j. Itẽ p̃t fieri talis confectio ad reſtituendũ ſi debilis valde fuerit vt ſepe accidit. ℞. amigdalarum dulciũ auellanarũ an̄. ℥. j. fiſticorũ. ℥. ß. ſeminũ communiũ frigido

Reſtauranda.

rũ.ʒ.vj.zuccari fini penidiorũ pulpe caponis añ.℥.iij. cum aq̃ roſata fiat confectio in morſellis.Jtez ad hoc valent epithimata ſaculi cordiales ꝛ huiuſmodi que narrare prolixum eſſet nimis.

Pro ſeptima intentione que eſt accñtium correctio pro doloribus ſi nimiũ ꝛ intollerabiliter infeſtauerint.℞.radicis liliꝫ ſeminis iuſquiami añ.ʒ.iij.ceruſe.℥.j.medulle cerui ꝛ vituli añ.℥.ij.olei antiqui.ꝛ cere.q.s.ꝛ fiat vnguẽtũ cum quo liniaꝫ locus doloris:aut põt poni modicũ opij ſi vltima neceſſitas fuerit:ꝛ qm̃ iſta narcotica nõ debẽt applicari niſi vrgẽte maxia neceſſitate dicẽte Aui.xvj. tertij.Jn narcoticis timor ꝛ Meſ.ſi excuſare potes nõ propinare meli9 eſt dimittanꝫ propoſſet prius tẽtenꝫ anodina ꝛ vere ſedãtia ſicut anetũ camomilla mellilotum altea vitellum oui lac maxime humanum ꝛ hmõi. Pro doloribus.

¶Pro puſtulis vtere ꝑdicto vnguento vel.℞.terbẽtine pinguedis hirci añ.℥.j.ceruſe litargiri auri alumi nis vſti ana.℥.ʒ.olei laurini.℥.ij cere.q.s.fiat vnguentum pro puſtulis vlceroſis fiſtulis ꝛ cãcro.℞.nitri fuliginis litargiri tartari cocti ſub cineribus in frõdib9 caulium auripigmẽti pipis olibani vitelloꝝ ouoꝝ añ. ℥.iiij. radicis enule lapaci acuti i forti lixiuio cocti añ. ʒ.ij.ſucci fumiterre ſucci lapaci acuti et abſinthij celidonie enule fabe grece abrotani de oibus his ſuccis añ.℥.iij.hellebori albi saponis ſarraceni ſulphuris viui an.ʒ.ʒ.oẽs ſucci bulliãt depurẽtur ꝛ colentur ꝛ poſtea radices lapacij enule trite ponantur:deinde ſapo poſtea puluis ſpecierũ:ꝛ tũc adde olei cõmunis aſſungie porci ꝛ cere añ.ʒ.ij.argenti viui cuz aſſungia extincti.ʒ.j.ꝛ fiat vnguentuz qđ erit mirabile ad ſupradicta Pro puſtulis. Pro puſtulis et cãcro.

Pro gumis vel nodis accipe radices altee et in vino albo coque ꝛ cum aſſungia galline tere et ſuperpone. Jtem.℞.mucilaginis ſeminis lini mucilaginis altee añ ʒ.ij.olei de ſpica amigdalarũ dulciũ camomille añ. ℥.ʒ.butiri.℥.j.gumi arabici draganti añ.ʒ.j.cũ cera fiat vnguentum ad mollificãdum ꝛ reſoluenduz mirabile Pro nodis.

Ad idē vʒ cerotū de mucillaginib9 yſop9 hūida ⁊ ſilia
Itē ad oīa iſta vʒ vnguētū qđ ſolet fieri ad ſcabieʒ vt.
℞.terbentine bñ lote.ʒ.iiij.butiri loti.ʒ.ij.ſalis.ʒ.j.ſuc
ci citrāguloꝝ vitelloꝝ ouoꝝ añ.numero.iij.olei roſa.
ʒ.j.miſceant oīa ſimul ⁊ fiat vnguētū. Multa alia poſ
ſeʒ hic ꝯueniētia ſcribere:ſʒ qꝛ remoto morbo ꝑncipa
li iſta oīa facillime remouent iſta ſufficiāt. Sʒ pro no
cumēto oris ſi acciderit.℞.roſaꝝ albaꝝ ⁊ rubeaꝝ añ.
m.ſ.camomille ſaluie añ.m.j.bulliāt in vino albo ⁊ co
letur cui colature addat aluminis vſti.ʒ.ij.diamoron
mellis roſ.colati añ.ʒ.ſ.vini granatoꝝ.ʒ.ij.miſceant
⁊ lauet os ſepe in die ⁊ dʒ eē vinū vna enguiſtara ⁊ me
dia ⁊ loco vini pt poni aqua plātagis ſolatri et ſcabio
ſe vł ſemperuiue ⁊ pōt addi in decoctiōe cāphore gra.
v.vł filonij.ʒ.ſ.pl9 aut min9 ſm doloris exigentiā:ſʒ vt
dictū ē ab iſtis cauēduʒ eſt narcoticis. Itē valēt fruſta
cucurbite viridia in ore retēta:valet etiā lauare os cū
lacte miſcēdo cū eo aquā nenufaris ⁊ ſolatri:et multa
alia hic ponere poſſeʒ:ſʒ qꝛ in ore nō accidet nocumē
tum ſi bñ et iuxta ꝑdicta operatus fueris ſatis dictuʒ
ſit. Supereſt modo de modo euitandi morbum loqui.

Pro nocumento oris.

¶ De cautela in euitando morbum Gallicū. Cap.v.

Qui Gallicuʒ morbū euitare procurāt:in
primis a delictis caueāt. Uñ dici ſolet ꝓ
pter pctā veniūt aduerſa:⁊ maxie a pctō
luxurie cauere dʒ:nā dicit Job tertio:lu
xuria ignis eſt vſq ad ꝯſumptionē deuo
rans:et ſpūales medici dicūt ꝙ diuerſe
egritudines veniūt ꝓpter diuerſa pctā vt febris quo
tidiana ꝓpter pctm̄ ſuperbie:podagra ꝓpter pigritiā
lepra ꝓpter luxuriā ⁊ ſic de alijs. Cū ergo iſte morbus
lepre aſſimilat luxurie attribuēdus eſt. Sed qꝛ hec ad
alium medicū pertinēt ſatis dictū ſit. Dicamus ergo
ꝙ noſtra intereſt.ſ.vt caueat.hō a nimia conuerſatiōe
cum infectis ⁊ precipue a coitu cuʒ infecta muliere:eſt
enim hic morbus contagioſus:vnde Auicenna ſecun
da primi in completo ſermone in egritudinib9 ſic ait

De egritudinibus.

¶ De egritudinib9: q̄dā eſt q̄ ab vno ad aliud tranſit ſicut lepra ſcabies variole ⁊ febres peſtilentiales etiā apata putrida: cū ergo hec egritudo: aut lepre: aut ſcabiei cōformatur cōtagioſam dicere cōuenit. ¶ Itē cauendū eſt ab his q̄ humores malos generant ⁊ precipue que multiplicāt humorē melancolicū: vt oſtēſum fuit in regimine ꝑ ſex res nō naturales: ⁊ ſi cōtingat ꝙ accidat nocumētū in virga ꝓpter coitū: ſtatim remediandū eſt cū ſequēti lauāda. ℞ Recipe roris marini ſaluie camomille añ.m.ſ. bulliāt in vino albo cui poſtea facta colatura addatur vini granatorum.ʒ.ij. mellis roſati.ʒ.ſ. madefiat virga ſeu loc9 nocit9 cū hac decoctione: poſtea aſpergat̄ deſuper talis puluis. ℞ Recipe litargiri auri ceruſe yreos tucie nucū cipreſſi añ.ʒ.j. puluerizētur optime ⁊ poſt lauandā ponatur: et ſi hic puluis erit nimis fortis: addatur thuris maſticis mirrhe añ.ʒ.j. pro maiori tñ ſecuritate cū coitū perfecerit hō vel mulier ſe optime abſtergat circa pudibūda cū camiſia aut alio pāno lineo mūdo: ⁊ caueat a pannis ipſarū mulierū: qm̄ infecti ſunt: ⁊ poſtq̄ ita fecerit pro maiori adhuc ſecuritate abluet locū cū aqua calida aut vino albo: cauēdū em̄ eſt ab aqua frigida: qm̄ ipſa materiā cōpingit vnde in fricatione coitus adheret aliqua limoſitas ſiue humiditas in virga q̄ eſt cā infectionis virge ⁊ corporis: igit̄ bonū erit hoc vti regimine vt remoueatur illa infectio ſeu ſordicies.

Cōtagioſa egritudo.

Balneū ꝑ virga.

Puluis.

¶ De ſolutione difficultatū que moueri poſſunt circa hunc morbum. Cap.xj.

Clarificatio ſi queratur quare hic morbus incipit a pudibūdis: dicūt q̄dā inepti ꝙ iō eſt: q̄ ibi magis abundāt humores corruptioni parati: ſed contra ſi hec rō eſſet ſufficiens oēs fere egritudines ibi haberēt initiū: iō dicat̄ ꝙ inter mēbra illa ⁊ morbi qualitatē talis eſt ꝯformitas: ⁊ hoc merito talis influxus: nō em̄ quodlibꝫ agit in quodlibet: ſed determinatū in determinatū phyſicorū.j. ſic

Prima.

hic morbus apt9 eſt primo recipi in virga ⁊ deinde in
collo capite ⁊ humeris ⁊ nõ i aliis locis: vñ ille influx9
Secũda. qui fuit illis tp̃ibus capiti ⁊ virge inimicabatur. Et ſi
queraꝛ quare termiaꝛ p̱ os? Reſpõdetur q̄ hoc eſt me
rito argẽti viui a ſua ꝓprietate hoc faciẽs. ſ. trahendo
hũores ꝟſus illas ptes. Aut meli9 q̄ argẽtuꝫ viuũ ſua
caliditate hũores ſubtiliat ⁊ calefacit ⁊ hoc mõ aptos
reddit vt p̱ ſupiora eos natura expellat vñ Paul9 po-
nit ipſuꝫ calidũ ⁊ humidũ in quarto: cui magis adhe-
reo q̄ꝫ Aui. qui ponit frigidũ in ſcđo. ¶ Et ſi queratur
quare os fetet? dicendum qđ hoc eſt ab argento viuo
cuius proprietas eſt vt faciat fetere os fumus eius vt
Tertia. Aui. ſcđo canone cap. ſuo: et ab eo etiam prouenit do-
lor capitis ⁊ nocumẽtũ in ore vt ex natura ſua colligi-
tur accedit ad hoc humor qui eſt aduſt9 putrid9 ⁊ ma
lus qui hꝫ facere eadẽ accidẽtia iõ nimirũ ſi tant9 do-
lor quare ſummũ remediũ eſt vt cũ incipit humor ex-
pelli p̱ os diuertaꝛ cũ medicinis p̱ ſuperius ⁊ inferius
exhibitis ad partes inferiores. ¶ Et ſi queratur qua-
re aliqui quãtũcũq̄ parati ad egritudines melanco-
Quarta. licas merito cõplexionis et mali regiminis et cõites
cũ iſtis infectis non inficiũtur? dico q̄ hoc fortaſſe eſt
qꝛ eorũ corpa ſunt magis denſa ⁊ ex conſequenti diffi-
culter impreſſionẽ recipiẽtia magis q̄ꝫ cetera aut me-
rito ꝓprietatis indiuidualis que diuerſa in diuerſis
reperitur: vt Aui. prima primi. Et ſi queraꝛ quare ar-
Quinta. gentũ viuũ iuuat magis q̄ꝫ cetere medicine preter di-
ſtillationẽ tyriacalẽ ſuperi9 deſcriptã? Dicẽdũ hoc eſ-
ſe a proprietate aut meli9 a qualitate manifeſta qꝛ ca-
lidũ ⁊ humidũ in vltimo ⁊ morb9 frigidus ⁊ ſicc9: qđ
aũt ſit morb9 frigidus ⁊ ſiccus perſuadeꝛ: primo qꝛ ſa
turninus vt oſtenſuꝫ eſt: ſcđo qꝛ cõpertuꝫ eſt humida
iuuamẽtũ preſtare ⁊ calida. Itẽ qꝛ ſimilitudinẽ hꝫ cuꝫ
lepra q̄ eſt morb9 frigidus ⁊ ſiccus ⁊ cũ aliis melãcoli-
cis morbis. Itẽ qꝛ egritudo longa. vñ Aui. prima tertii
tractatu ſcđo ca. vltimo. Egritudo cui9 tẽpus prolon-
gatũ eſt: eſt frigida ſm oẽm diſpoſitionẽ. Et cõfirmaꝛ

q: raro videm9 iſtā materiā putrefieri ꝛ cauſare febrē vñ Gale. nullius rei ꝓprietas ē vt putrefiat ex frigido neqꝫ ex ſicco. ſcđ o de ꝯplexiõib9: quare dicēdū eſt hoc eſſe ꝓpterea q: frigida ꝛ ſicca egritudo. ¶ Et ſi q̄ratur Sexta.
q̄re ſepe accidit vt remedia aliq̄ videātur in principio ꝯferre: ſʒ poſtq̄ ꝯtinuanť nõ pſeuerat iuuamētū? Dicē dnʒ hoc eſſe duplici de cā quarū vna eſt ex pte nature alia ex pte egritudinis: ex pte nature: q: in ꝯtinuatio ne faſtidiť ꝛ in renouatiõe gaudet. Alia eſt ex pte mo: bi q: ꝛ ſi in principio remediū ꝯtrarieť morbo in ꝓceſ ſu ceſſat ꝯtrarietas ꝓpter aſſuefactiõeʒ: et iõ ait Aui. ab ipſo qđ cõſuetū ē nõ fit paſſio. q̄rta primi. Unde vi demus aliqua aialia in prima obuiatione eſſe ꝯtraria ꝛ inimica: ſed poſtq̄ aſſuefit coꝝ cõuerſatio ceſſat illa inimicitia: ꝛ tūc domeſticanť ꝛ ceſſat iter ipſa actio ſi ne pugna pariter iudicādū eſt hoc inter q̄litates eſſe: ꝛ ſi dicať ꝯtra q: agēte debite approximato ꝛ paſſo bñ diſpoſito ꝛc. de neceſſitate ſequiť actio. Reſpõdeť qđ in hoc caſu bñ ſequiť actio: ſʒ adeo pauca qđ nulli9 eſt momēti. Aut diciť qđ ꝓpter aſſuefactioneʒ ceſſat di ſpoſitio in patiēte: ex quo ſequiť qđ p mutatio medici narū dūmodo nõ egrediank ꝓpoſitū maxie vtilitatis eſt. vt Aui. allegato loco. ¶ Et ſi q̄rať vtrum flobotho Septi9
mia ſit ꝯueniēs: dico qđ in pricipio et anteq̄ materia ſit exparſa ad loca doloris: ex quo ipſa ē in venis ꝛ ſan guini mixta maxime ſi etiaʒ neqꝫ fuerit exparſa ad ex tim ipſa eſt conueniens: ſi particularia ꝯueniūt in ꝓ ceſſu aut nõ cõuenit niſi factis vel applicatis vnctiõi b9 ꝛ aliiſ medicaminib9 qm̄ cū natura tentauit expel lere humores adiuta a medicis pmiſcuit cum ſanguie aliq̄d de ipſis q̄re admin9 vētoſe nõ vituperantur: ſed hoc cū cautela ne humores frigidi magis incrudētur aut calidi magis iflāmenť iuxta Aui. q̄rta primi. Caue ne egrū ad vnā duaꝝ pducas rerū aut humorū coleri coꝝ ebullitionē aut frigidoꝝ cruditatē. In hoc aūt ca ſu magis timeť cruditas q̄ ebullitio: ꝛ iõ raro conue niēs eſt ꝛ expertuʒ ē multis nocuiſſe potiuſq̄ iuuaſſe. Octaua.

¶Et ſi querat͛ dolores qui fiũt qualiter appellari debent? Dico ꝙ vt plurimũ extẽſiui: vnde Aui. Doloris extẽſiui cã ẽ vẽtoſitas aut humor qui neruũ aut muſculũ extendit ac ſi ipſum ad ſuas trahat extremitates ſcd̃a primi: nec verũ ẽ ꝙ ꝗdaʒ exiſtimãt ꝙ hic dolor ſit frãgitiu9: q2 indicãt hãc materiã eẽ inter oſſa et pãniculũ fundãtes ſe in dicto Aui. Cã doloris frãgitiui eſt aut vẽtoſitas ꝗ interponit͛ inter os et pãniculũ qui tegit ipſuʒ: ⁊ nõ loquit͛ Aui. de pãniculo immediate tegẽte os: q2 ille inſenſibilis eſt: ſed loquit͛ de illis ꝗ non immediate adherẽt oſſi ſicut pãniculus tegẽs coſtas aut craneũ ⁊ hmõi: quare cũ ĩ illis locis nõ fiat hic dolor nõ dʒ ſic appellari. ¶Et ſi querat͛ puſtule ꝗ fiũt in hoc morbo ꝗb9 puſtulis magis ꝓportionant͛? dico ꝙ illis ꝗ vocãtur aſafati ab Aui. ꝗ ſic ait. Aſafati eſt ſum mabothor vlceroſaꝝ fẽ. ſeptia q̃rti cañ. c. de aſafati: tñ ſepe accidũt puſtule ꝗ aliȷs aſſimilant͛: vt ꝗ aſſimilant͛ nodis fiſtulis cãcris eſſere formice ⁊ aliȷs fere oib9: vt cõſiderãti ptʒ. Sed q2 nolm diſputatio nõ ꝑtinet medico vt Aui. pria primi doctria ſexta quinto ca. in hoc ſermonẽ ꝓlongare nõ intẽdo: queẽadmodũ aliȷ ꝗ igno rantes eſſentiã morbi ⁊ cãs ipſius: ⁊ ex conſequẽti curam nõ niſi de noibus fecerũt mẽtionẽ: quoꝝ op9 qua re fuerit impreſſum cõprehẽdere nequeo. ¶Et ſi q̃rat͛ quare dolores augent͛ in ſcd̃a aut tertia die vnctiõis? Reſpõdet͛: ꝙ tũ q2 humores mouent͛: tũ q2 ſubtiliant͛ in ſaniatione ſeu digeſtione ꝗ fit merito vnctiõis iuxta afforiſmũ ſcd̃e particule. In gñatione ſaniei febres ⁊ dolores fiũt magis ꝙ̃ facta ſanie: ⁊ iõ optimuʒ ⁊ ſingulare ſecretũ eſt: eo tũc adminiſtrare ſolutiuũ vt anteꝙ̃ humor ꝑ os expellatur ꝑ deorſuʒ euacuetur: et ſic nocumẽtũ ĩ ore euitat͛: vt ego ſepi9 expt9 ſuʒ: aut ſi puſtulas ſeu plagas vlceroſas habuerit ibi attrahentia ponãtur vt humor inde euacuet͛: et ab ore diuertatur ex quo infert͛ ꝙ verior eſt opinio ꝗ dicit argẽtũ viuum eſſe calidũ ꝙ̃ que dicit eſſe frigidũ: cũ rõne ipſius humor ſubtilitet͛ ⁊ ponat͛ in motu: vt oſtenditur. ¶Sed

Nona

Decima

An argẽtuʒ viuuʒ cal. vl' fri.

cōtra ait ſtudioſus iuuenis Uincentius Aiax Sicul9.
¶ Argentū viuū cauſat egritudines frigidas vt epile-
pſiam paraleſim ꝛ hmōi vt Aui.ſcḋo cano. ꝛ aliꝫ:ergo
frigidū:qꝛ ſile nō niſi a ſimili generaꝭ:vt habeꝭ i phy-
ſicis. ¶ Ad qḋ rñdetur qḋ verū eſſet ſi de ꝑ ſe cauſaret
has egritudines:ſꝫ eas cauſat ꝑ accidēs.ſ.debilitādo
cū ſit contrariū cerebꝛo ꝛ neruis rōne cōplexionis:qꝛ
calidū ꝛ humidū ꝛ naturalis cōplexio iuuaꝭ ſuo ſimi-
li ꝛ nocetur cōtrario iuxta illud tertio tegni. calidioꝛa
calidioꝛib9 īdigēt adiutoꝛiꝫs:quare ob debilitatē hu-
moꝛes frigidos generāt ꝛ eos faciliter recipiunt cere-
bꝛum ipſuꝫ dico ꝛ nerui:ꝛ ſic patet clare ſolutio qꝛ nō
incōuenit ꝙ aliq̄d generet ab eo diuerſum ꝑ accidens
vt frigidū calidū ꝛ calidū frigidū ꝛ ſic de aliꝫs. ¶ Item Undeci-
queſitū fuit a q̄dā acutiſſimo iuuene Frāciſco de car- ma.
mino vtrū argētū viuū ſit cōueniēs in hac egritudine
cū ſm mentē olm auctoꝛū inimicaꭍ neruis:ꝛ hec egri
tudo pꝛo maioꝛi parte eſt in neruis. ¶ Itē ait ipſe fa-
ma quā oms famāt nō oīno vana ſeptia ethicoꝛū:ſed
oēs fere dicūt argentū viuū eſſe cōtrariū ꝛ vnctiones
pꝛopterea vituperāt:igitur ꝛc. ad que ꝑ me reſponſuꝫ
fuit ꝙ argentū viuū eſt cōueniēs ꝓpter rōnes ſuperi9
dictas:ſed ad ꝓmū argumētū dico ꝙ lꝫ habeat i ſe ali-
quod nocumentū:tñ poſtq̄ coꝛrigitur vt oſtendiꭍ ſuo
loco nō eſt tm̄ quin ſit multo maius iuuamētū. ¶ Uel
poſſet dici ꝙ iō argentū viuū eſt contrariū neruis:qꝛ
eius cōplexio eſt cōtraria cōplexioni naturali neruo-
ruꝫ:ꝛ ita in ſanitate noceret ipſis neruis:ſed qꝛ nerui
ſunt diſcraſiati ad frigidū:ꝛ ſiccū:ꝛ ꝑ argentū viuū re
mouetur illa diſcraſia donec reuertātur ad ſuā eucra-
ſiam:iō poſſet dici ꝙ abſolute eſt cōueniens vnde ali-
qua in egritudine cōueniunt q̄ in ſanitate diſcōueni-
rent:ꝛ traherēt coꝛpus ad lapſuꝫ pꝛeter naturalē. Ad
ſecūdā rōnem dico ꝙ notāter ait Ariſtoteles nō oīno
vana qꝛ non vult ꝙ nullo mō ſit vera:hꝫ em̄ aliq̄d ve-
ritatis pꝛo quāto argentū viuū vt pꝛobatū eſt hꝫ a li-
quid nocumēti nō tñ pꝛopter hoc eſt pꝛohibēduꝫ ex to

to ⁊ maxime correctū: ait em̄ Galen⁹ vndecimo de in-
genio ſanitatis difficilimū eſt inuenire aliqđ auxilio-
Duodecima. rū qđ nihil nocēs ꝯferat. Itē fuit queſitū ab alio qua-
re dolores magis multiplicātur in iūcturis q̄ꝫ in aliīs
locis cū ex motu deberēt magis reſolui: ⁊ fuit ſubtilis
iuuenis Jacobus Roger ad qđ reſpōſū eſt ꝙ magis
facit vacuitas ad aggregandū q̄ꝫ motus ad reſoluen-
dum. vñ Aui. ſcđa fen. primi Canōis. Amplitudo que
eſt apđ iūcturā eſt apta vt materia ad ipſaꝫ deſcēdat.

¶ De explanatione arboris ſignorum. Cap. vij.

Omne ſignū egritudinis aut ſumit a re non naturali aut a re naturali: aut a re preter naturā. A re nō naturali vt ī quo aere ſtetit infirmus q̄bus cibariīs q̄ potu vſus ſit q̄ exercitio: q̄ ſumno q̄ vigilia ⁊ ſic de aliīs. A re naturali vt cui⁹ etatis ſit īfirm⁹: q̄lis ſit ei⁹ cōſuetudo: q̄lis ars: q̄lis v̄t⁹: q̄lis ꝯplexio ⁊ hmōi. A re preter naturā triplicit ab opatione leſa q̄litate mutata ab exeunte mutato. Ab opatione leſa tripliciter: aut aīali: vitali: aut naturali. Ab aīali dupliciter motiua et ſenſitiua. Senſitiua dupliciter interiori ⁊ exteriori exēplū de motiua vt qualiter poſſit moueri ſcđꝫ totū ⁊ ſm mēbra exēplū de ſenſitiua exteriori vt qualiter videat audiat olfaciat tāgat vt puta quē dolorē ꝑcipiat: quē ſaporē in ore ſentit. Exēplū de ſenſitiua interiori vt quales habeat imaginatiōes quale iudiciū: qualē memoriā: qualia ſomnia. Exēplū de vitali vt qualē pulſū qualē anhelitū habeat de aīe paſſionib⁹ in ſex reb⁹ non naturalib⁹: fiat inq̄ſitio. Si ſumit a naturali opatione hoc dupliciter aut ab opatione virtutū miniſtrātiū: aut miniſtratarū. Exēplum primi vt q̄liter appetat retineat digeret attrahat atqꝫ expellat puta egeret vrinet meſtrua hēat coeat ſub re nō naturali ꝯprehēdat. Exēplū de adminiſtratis vt q̄liter nutriat. ⁊ de oib⁹ iſtis opatiōib⁹ inueſtigādo an ſit diminuta an ablata an corrupta opatio. A qualitate mutata vt q̄lis ſit odor anhelit⁹ infirmi: q̄lis ſudo-

ris q̄lis vulneris vlceris aut ſaniei. Qualis ſit ēt colo2 ligue oculoꝝ faciei ⁊ toti⁹ co2pis q̄lis humiditas q̄lis ſiccitas ⁊c. aſperitas lenitas duricies mollicies ligue vētris ⁊ toti⁹ co2pis. Ab exeunte mutato vt quante et q̄les ſint ſupfluitates oculoꝝ nariū auriū palati. Qualis ſit vomit⁹ ⁊ quāt⁹ ac ēt eructatio q̄lis itē v2ina egeſtiones: capitis ſubaſſellaꝝ pedūq; ſo2dicies ⁊ totius co2pis ſudo2 allices oſcitatiōes nauſea ſubuerſio ad naturales opatiōes expulſiuas reduci pñt: q2 a natura tētāte expellere fiunt. Uñ ſigna ſanguinis iſta ſunt. A re non naturali q2 vſ⁹ eſt regimie multiplicāte ſanguinē: vt q2 vtit arte gaudioſa ſicut cantato2 aut hiſtrio: vel q2 vtit cibis multiplicātib⁹ ſanguinē et potibus: vt ſunt oua ſo2bilia teſticuli galloꝝ vinū optimū ⁊ huiuſmodi. A re naturali q2 carnoſ⁹ ꝯplexiōis ſanguinee adoleſcens ſeu iuuenis ⁊ ſilia. A re p̄ter naturaꝫ ⁊ p2imo ab opatiōe leſa grauitas in o2igie oculoꝝ ⁊ capitis ⁊ timpoꝝ pulſatio allices oſcitatiōes nauſea do2mitatio multa ⁊ p2ofunda ſenſuū turbatio tarditas in cogitādo laxitudo mēb2oꝝ abſq; labo2e pulſus magnitudo velocitas ⁊ freq̄ntia repletio vaſoꝝ ſiue vene ſiue arterie fuerit. A qualitate mutata rubedo in toto co2pe ⁊ maxie in venis oculoꝝ repletio ip̄aꝝ botho2 in o2e. Ab exeūte mutato v2ia rubea groſſa aut rubea obſcura aut rubea roſſea i egeſtionib⁹ nō apparet ſignū ſputū eſt dulce aliq̄ñ ſanguini mixtuꝫ exit⁹ ſanguis p nares aliq̄ñ a gigiuis aut mēſtrua vel emo2roides vel per alia loca ſudo2 fetidus ſicut hirci etiaꝫ mult⁹ puſtule ſanguinee: ⁊ his additur: q2 patiēs ſomniat ſe videre res rubeas ſanguinē fluere natare in eo. Uñ q̄rto Coll. recitatur de Gale. qđ p2eceperat flebothomari quēdaꝫ qui ſomniauit in dolio ſanguinis balneari: alij v̄o nolētes iniunxerūt ſibi exercitiuꝫ ⁊ mo2tu⁹ eſt. Signa ſanguinis.

Signa colere a re non naturali quia vſus exercitio fo2ti ſtetit in aere calido vſus ē cibarijs calidis et ſiccis coleraꝫ multiplicantibus ⁊ cetera. A re naturali q2 iuuenis colericus ⁊ huiuſmodi. Signa colere.

A re preter naturam et primo ab opatione leſa: q2 hꝫ infirm9 ſitim multā inquietudinē dolorē in parte dextra frontis: ꝛ vehemētia lucis ei nocet: ꝛ qñqꝫ hꝫ famē ſincopalē debilitas appetit9 nauſea horripilatio ad modū puncture acuuꝫ: furor: mordicatio vehemēs in exitu fecuꝫ ſiſr ꝛ vrine pulſus velocitas cū duritie: ꝛ tēſione: hic pōt cōſequēter poni de ſomniis: q2 poti9 attinēt actiōi leſe: vt q2 videt res citrinas igneas ꝙ facit rixas ꝛ aliqñ ſomniat ſe volare. A qualitate mutata vt citrinitas faciei ꝛ toti9 corpis oculoꝝ citrinitas ſicut accidit in ictericia oris amaritudo lingue ſiccitas ꝛ aſperitas nariū ariditas. Ab exeūte mutato vrina rufa citrangularis ignea crocea egeſtiones crocee ſputū amaruꝫ: vomitus colericus viridis vel croceus et amarus: humiditas narium et oculorum acuta ceo lerica ꝛ pauca aurium vero multa.

Signa fle gmatis.

Signa flegmatis a re nō naturali vt cibi repletio ociū ſomnij prolixitas ꝛc. A re naturali vt: q2 complexionis flegmatice piſcator pinguis ꝛ huiuſmodi. A re preter naturā ꝛ primo ab actiōe leſa paucitas ſitis niſi vbi fuerit flegma ſalſum debilitas digeſtiue etiaꝫ in tpe ſanitatis extremia ſomn9 mult9 pigritia: ocioſitas mēbroꝝ laxitas pōderoſitas oculoꝝ obliuio dolor i poſteriori pte capitis v̄tigo ſcotomia caſ9 appetit9: appetit9 acutoꝝ ꝛ acriū nauſea eructuatio dolor grauatiu9 frigiditas i capite et ſtōacho ꝑcepta ei9 notabilis leſio: ibi eīn mltū aggregaꝛ de flegmate vt Auic. decimatertia tertij. ꝛ. Meſ. in de approꝑatis raritas tarditas ꝛ lenitas pulſus. A qualitate mutata frigiditas percepta color alb9 in facie ꝛ corpe ſupfluēs albedo lingue mollicies ei9 ſuperflua ſqualliditas corpis tumor etiā faciei cū mollicie. Ab exeunte mutato vrina alba diſcolorata pallearis vel ſubcitria egeſtiōes flegmatice albe viſcoſe ſeu mucoſe a q̄ſe ꝛ huiuſmodi ſputū viſcoſuꝫ aquoſum multiplicatio ſaliue nō amare ſed pontice: multitudo ſuperfluitatis egreſſe ꝑ nares ꝛ palatū: ꝛ addiꝛ ſomniare aq̄s niues

pluuias et hmōi q̄ ad opatiōes leſas reduci poſſunt:

Signa melācolie p̄zio a re nō naturali vt quia vſus eſt nimia cogitatione ſollicitudine timoze ꝛc.puta cibis melancolicis ꝛ huiuſmodi.A re naturali qꝛ cōplexionis melācolice ꝛ cōſuet⁹ incurrere egritudies melācolicas ꝛ ſilia.A re p̄ter naturā ꝛ p̄zio ab actiōe leſa qꝛ i capite ſentiẜ grauitas ꝛ magis i p̄te ſiniſtra ardoz oꝛis ſtōachi deſideriū cozruptū:et aliqñ caninū:vigilie mlte:ſolitudo mlta leſio ſeu egritudo ſplenis:vt doloz ꝛ grauitas ſeu duricies:taciturnitas:cogitationes multe:flet⁹ ſeu volūtas flēdi:fixio aſpect⁹ rugit⁹:pigritia tenſio ypocūdrioꝝ:paucitas ſomni ſi nō fuerit cū flegmate acredo vl' acetoſitas oꝛ p̄zauitas pulſus cū duricie coꝛpis extenuatio.A qualitate mutata fuſcedo in coꝛpe apparens ſeu nigredo coꝛpis piloſitas moꝛfea nigra:ꝛ ē foꝛtiſſimū ſignū vt Auer.iiij.col.i palpebꝛa inferioꝛi oculi maxime nigredo ꝛ limpitudo in eis.Ab exeūte mutato vꝛina nigra vl' ſubnigra ad obſcuritatē tēdēs viridis liuida nigredo egeſtionum ſeu fuſcedo paucitas ſputi acredo ei⁹ eructuationes acetoſe ſanguis niger et coagulatus ſi exiuerit.Somnia ſunt multū terroꝛeꝫ inferentia.Etiā poteſt addi a iuuantibus ꝛ nocentibus.

Signa melancolie.

Notandum tñ ꝙ ea tria q̄ Gal.ponit genera ſignoꝛū.ſ.a ſubſtātialiter inherentib⁹ a caſib⁹ et operationib⁹ ad iſta tria reduci poſſunt vel iſta tria ad illa:ꝛ ſi hic ponaẜ vt in arboꝛe apparet a re naturali ꝛ nō naturali a iuuantib⁹ etiā et nocentibus qd̄ poni poſſet:oīa tñ ad illa tria Gale.reduci poſſunt vt patet recte cōſiderāti.Sequiẜ mō arboꝛ:fingas itaq̄ infirmū ſtantem in pede arboꝛis ꝛ te colligērem ſigna ab ipſa arboꝛe icipiēdo a virtute motiua ꝛ ħ mō te exercitabis:et res tibi facilis efficiẜ:vñ Gale.difficilia exercitatis facillima fiūt.p̄zimo p̄noſticoꝛum. F I N I S.

¶Explicit libell⁹ de moꝛbo gallico edit⁹ per Joannē Almenar Hiſpanū artiū ꝛ medicine doctoꝛē eximiuꝫ.

Arboꝛ ſignoꝛum.

¶ Nicolai Leoniceni vincētini in libꝛū de epidemia quā Itali moꝛbum gallicum vocant ad Illuſtrē virū Joānē frāciſcū mirādulēſe; Cōcoꝛdie comite; ꝑfatio.

HAbitam nuꝑ ferrarie de moꝛbo quē gallicu; vocant diſputationē atqꝫ a me poſtmodū mandatā litteris cui magis ꝙ̄ tibi Joānes frāciſce mirādulenſis dedicauerī: q̇ cū ſuꝑioꝛibus dieb9 ferrarie adeſſes atqꝫ ante diē ad eandē diſputationē ꝯſtitutū tibi ex cauſis vꝛgentib9 eēt diſcedēdū nō parū dolere mihi viſus es ꝙ eidē diſputationi nō poſſes intereſſe: neqꝫ diſſimulanter tuliſti gratiſſimā rē me tibi facturū ſi q̄ non potuiſſes pꝛeſens accipere haberes abſens ex meis litteris vel potius volūmine ad id dedicato legēdi facultatem. Et qm̄ nō te latebat magne ꝯtētionis diſputationes a medicis atqꝫ philoſophis ꝯtractatas nō veritatis inuētione: ſed iurgijs atqꝫ clamoꝛibus plerūqꝫ terminari: illud inſuꝑ a me expectare videbaris vt nō ſolum quenā inter diſputātes opinio tāde; eſſet ꝓ vera recepta tibi ſignificarē: ſed mei quoqꝫ iudicij calculu; inter ambigētes ſentētias manifeſtare;. Quid plura? ego q̇ tibi ꝓpter tua eximia in me beneficia oīa debeo pollicit9 ſu; facturū me qđ optabas arduū quidē op9 ac pene temerariū niſi ipſu; excuſaret obſequiu;. Ecce igitur iā tipi fidē pꝛomiſſa; exoluo quanto tardius quā tu foꝛte cupiebas tāto maioꝛe cū fenoꝛe: nō ſolum. em̄ eā que pꝛecipue defendebatur ferrarie opinione; ſed quaſcumqꝫ alibi plurimū vigere intellexi conatus ſu; ꝓ mei ingenij imbecillitate cōfutare: meāqꝫ poſtremo loco exēplis: rōnibus: ac nobiliſſimoꝛū medicoꝛu; auctoꝛitatibus cōfirmare. Multa preterea Auicenne dicta que ad pꝛopoſitā cōtēplationē pertinebāt duximus in cōtrouerſiā. Quare qui hec lecturi ſunt queſo boni cōſulāt: neqꝫ me ꝓpterea īpudētē aut inſolētē iudicēt q̇ auſim magni nominis auctoꝛes inceſſere. Fa-

cimꝰ hoc multoꝝ veterū ac precipue Ariſtotelis ſum
mi philoſophi exēplo: q̄ tāti fecit veritateꝫ vt ꝓ ea aſſe
rēda ſcripſerit ēt cōtra preceptorē: neqꝫ vero hāc apd̄
te prefamur veniā q̄ hoc meū circa antiquoꝝ ſcripta
examinādā ſtudiū adeo nō improbas vt in ea quā nu
per Ferrarie habuimꝰ de literis cōfabulatione mira-
ri te mihi dixeris ꝙ i illo quē ſupioribꝰ ānis edidi de
medicoꝝ erroribꝰ libro. Pliniū tā leniter perſtrinxiſ-
ſem: in cuiꝰ auctoris libris tu multo plures quā qui a
me fuere notati errores aiaduertiſſes. Dicimꝰ iſta ma
lignis atqꝫ impudentibꝰ: quoꝝ aliter ea etiā que taci
te probāt qꝛ tn̄ ipſi nō ſcripſerūt aut inuenerūt liuore
ducti aperte calūniātur: aliter vero more pecudū alie
nis ſemꝑ veſtigijs inſiſtentiū nihil ſuo oīa alioꝝ iudi
cio tribuūt: ⁊ ſi cui ſe ſemel auctori addixere eiꝰ auto-
ritatē ſine rōne/rōnē eē arbitrant. Ut cūqꝫ tn̄ hi de no
ſtris ſcriptis iudicauerint: quāto minorē apud ipſos
gratiam ſumus habituri tanto maiorem apud ꝓbos
ac doctos ſperamꝰ cōſequi apud te preſertim qui Jo-
annis Pici patrui ꝑ oīm gradus virtutū veſtigia imi
taris: quiqꝫ eā q̄ in eiꝰ intempeſtiua morte facta ē lite-
rarum atqꝫ oīm bonarū artiū iacturaꝫ ita reſarcis: vt
ad te reſpiciētes virgilianū illd̄ oēs vno ore ꝓnūciēt.
Uno auulſo non deficit alter.
Aureus ⁊ ſimili frondeſcit virga metallo.
Tibi itaqꝫ ⁊ paucis cecinimus vobis placuiſſe cōten-
ti reliquoꝝ autem vel inuidoꝝ vel imperitorum iu-
dicia contemnentes.

¶ De epidimia quā Itali morbum gallicuꝫ: Galli vo
Neapolitanū vocāt Nico. Leonicēi Uicetini Liber.

Duos Italie aduenisse morbos
priori bus ſeculis ignora-
tos antiqua etas credidit: ſiquideꝫ Pli-
nius vir eruditiſſimus non modo Ita-
lie: ſed vniuerſe fere Europe lichenas
ante Claudij principatum incognitos
fuiſſe teſtatur vigeſimo ſexto de hiſtoria naturali li-

bro. Ego vero de aliis Europe partibus nō plane habeo ſtatutum quid ſentiam. Illud pro certo affirmare auſim multis anteqȝ Claudi9 imperaret annis lichenas fuiſſe grecis familiares qȝ Hippocrates auctor grec9 vetuſtiſſimus cū multis aliis in locis: tū preſertim in tertia particula Aphoriſmorū in morborum eſtiuorū mētione lichenū cōmeminit: vt mihi magis fiat veriſſimile vexaſſe id malū etiā Italiā quāuis forte lōgo tēporū internallo ante Claudiū: ſed nōdū Romano imperio ad exteras natiōes propagato atqȝ iō min9 a grecis medicis Roma frequentata defuiſſe eidē morbo nomē clatores: idcirco donec ſine noīe perſtitit fuiſſe iterim obſcuriorē ſicuti poſtea Claudio imperāte iā grecis artib9 ac precipue medicina vigente in ciuitate lichenas atqȝ mētagrā vocitātes fecere illuſtriorē. Siīe quoddā noſtro hoc euo accidit: iaȝ eīn inſolite nature morb9 Italiā ⁊ multas alias regiones innaſit. Puſtule ſunt a partib9 obſcenis incipientes: mox totū corp9: atqȝ ipſam precipue faciē occupantes preter feditatē magnū inſup cruciatū plerunqȝ afferētes. Huic tñ morbo nōdū noſtri tpis medici verū nomen impoſuere: ſed vulgato nomine malū gallicū vocant qȝſi ei9 ꝯtagio a gallis ī Italiā īportato: aut eodē tpe ⁊ morbo īpo ⁊ gallorū armis Italia īfeſtata. Non defuere quidē: qui eūdē cū illo putarint: quē priſci elephantiaſim nominarūt ſicuti alii morbū Gallicū eſſe antiqȝs lichenas alii aſaphati: alii prunaȝ ſiue carbunem: alii ignē pſicū ſiue ſacrum exiſtimarūt. Que quidē ambiguitas noīm ⁊ de re ipſa quoqȝ diſſenſio multos ſuſpicari fecit nouā hāc eſſe lueȝ nunqȝ a veterib9 viſaȝ: atqȝ iō a nullo medico vel greco vel arabe inter alia morborū genera tactā. Ego ſicuti neqȝ illis aſſentior q̄ varias huic morbo īdidere appellatiōes haud quaquā ei9 nature cōgruētes: ita vbi cōſidero eadem natura preditos hoīes ſub eodē celo natos: ſub eiſdeȝ ſyderib9 educatos: eiſdē ēt ſemp fuiſſe morbis obnoxios cogor exiſtimare: neqȝ mihi pōt in captum mētis

peruenire natã hãc repẽte labẽ noſtrã ita infeciſſe eta
tem: vt nullã ſuperiorẽ. Qđ ſi quis aliter quã ego ſen-
tiat quid tandẽ hoc eſſe dixerit: aut quã deorũ vindi-
ctam? naʒ ſi cauſe naturales inſpiciantur millies poſt
mũdi initia eedẽ extitere. Quare ſimilẽ morbũ ex cau-
ſis ſimilib9 etiã ſuperiorib9 etatib9 cõtigiſſe parati ſu
mus oſtendere: vbi prius illorũ opiniones qui morbũ
Gallicũ fuiſſe a priſcis elephantiaſin noiatuʒ ſiue qđ
aliud a noſtra opinione diuerſuʒ credidere cõfutaue-
rimus. Sed añq̃ diſputatiões ipſaʒ aggrediamur illđ
in primis admonẽdũ eſt aliud morbi genus ſignifica-
ri verbo elephantiaſis in libris arabũ: aliud in libris
grecorũ: Raſis ſiquidẽ atq; Aui. elephantiaſin p̃ mor
bo accipiũt in quo pedes ⁊ crura ſupra modũ intume
ſcũt. Gallenus ac Paulus omneſq; greci auctores in
eodẽ verbo morbũ intelligũt quẽ Aui. ⁊ medici iunio-
res lepram appellant. De primo verbi elephantiaſis
apđ arabes ſignificato neminẽ ambigere arbitror: de
ſecundo apud grecos vſitato longius eſt a nobis diſ-
ſerendum: nã ſi oſtenſum fuerit nihil aliud eſſe grecis
elephantiaſin: quã morbũ illũ quẽ vulgato noie leprã
vocamus: tũc id quoq; p̃batũ erit morbũ gallicũ non
eſſe elephantiaſin qñ et qui cõtrariũ ſentiũt morbum
gallicũ plurimũ a lepra diſtare cõcedũt. Ut igitur ad
rem ipſam propius accedamus elephantiaſin apud
grecos eſſe apud arabes ⁊ iuniores medicos leprã ita
demonſtratur. Elephantiaſis auctore Paulo eginita
eſt cancer totũ occupãs corpus: vnde idẽ Paulus in-
quit. Si cancer vnũ tm̃ morbum infeſtans: tñ ſm̃ ſen-
tentiaʒ Hippocratis inſanabilis eſt quãto magis ele
phas qui cancer quidã eſt vniuerſalis oẽm curationẽ
ſuperabit? Eandẽ ſententiã ſcribit li. iiij. Aui. his ver-
bis. Et cũ. cancer qui eſt lepra membri vnius ſit de il-
lis quibus nõ eſt ſanatio quid dicemus de lepra que
eſt cancer totius corporis. Ideʒ dixerat Aui. circa ini-
tia eius capitis in quo agit de lepra q; veʒ lepra eſt ſi-
cuti cancer cõis toti corpori. Sed ⁊ eorũdeʒ humorũʒ

Elephantiaſin aliter apud grecos: alit apud arabes capi.

Galen9 ⁊ Paulus.

Elephantiaſis qd ditas.

Auicẽna.

vitio generari elephantiaſin Paulus cenſet ⁊ Aui.lepꝛam.⁊ quēadmodū Paulus minus malā elephantiaſis ſpēm ſtatuit que ex quadā veluti fece ſanguinis ſuperaſſata oꝛtuꝫ hꝫ alterā que a flaua bile eque retoꝛrida fit deterioꝛē:ſic ⁊ de duabꝰ lepꝛe ſpeciebꝰ quarū alteram itidē ex fece ſanguis altera ex flaua bile in atrā ꝓpter aſſationē cōuerſa generaꝛ Aui.decernit.Neqꝫ vero aliā Paulus elephātiaſi aliā lepꝛe Aui.adhibet curationē.Neqꝫ etiā Galenꝰ ſcribens de elephantiaſi ſecūdo libꝛo artis curatiue ad Glauconē minus quaꝫ Paulus cuꝫ Aui.ſcribēte de lepꝛa cōcoꝛdat:immo ꝟo oia illa Aui.verba:qđ lepꝛa multiplicatur in Alexandria ꝓpter caliditatē aeris ⁊ malitiaꝫ cibi et eiꝰ eſſentiam ex gñe piſciū ⁊ carne ſalita ⁊ carne groſſa ⁊ carnibus aſinoꝛū ⁊ lētibꝰ(liceat eñ mihi ipſius Aui.verba quāuis barbare ſcripta maioꝛis tñ fidei gratia referre)oia inquā hec Aui.verba ſunt ex Galeno de elephātiaſi eo quo nuꝑ diximꝰ libꝛo loquēte tranſlata.Quid qđ niſi Galenꝰ ꝑ elephātiaſin moꝛbū quē diximꝰ intellexerit illud ſequeꝛ abſurdū:Galenū medicoꝛuꝫ facile pꝛincipē qui tot de medicina volumina tam accurate tam copioſe conſcripſit:nullam de eo moꝛbo qui reliquos omnes magnitudine ſuperat quem nos vulgo lepꝛam appellamus in ſuis libꝛis feciſſe mentionem Galeni autem libꝛos intelligo quos idē auctoꝛ in pꝛopꝛia lingua ſcriptos reliquit:nam in his quos vel ex greca vel arabica lingua trāſlatos habemus plurima eſt in hoc verbo lepꝛa ambiguitas:quoniam aliquando tranſlatoꝛ vbi elephantiaſiin in greco Galeni Codice ſcriptum inuenit lepꝛaꝫ eſt interpꝛetatus:vbi vero lepꝛam nihil immutauit:ſed eodem vſus eſt verbo cum tamen apud grecos auctoꝛes alius moꝛbus ſit lepꝛa alius elephantiaſis.Lepꝛa enim(vt inquid Galenus in libꝛo de tumoꝛibus contra naturam)paſſio ſoliꝰ cutis ē:qđ de elephantiaſi dici nō pōt cū in eo moꝛbo q̄ elephātiaſis a grecis noiaꝛ non mō cutis:ſꝫ carnes ēt atqꝫ oſſa:vt Celſus quoqꝫ teſtaꝛ plerūqꝫ vitienꝛ.

Quod ſi quis pertinaciter tueri velit eundē eſſe mor-
buʒ quē greci leprā atq̧ arabes itidē nominēt: videat
quid ipſum cōcedere oporteat: hoc.ſ. eſum viperarum
quo nullū eſſe preſtātius remediū aduerſus leprā me
dici oēs vno ore cōſentiūt: quodq̧ inter nobilia medi
camenta cōtra leprā Auicenna numerat non mō non
ſanare id malū: ſed inſuper generare. Galen9 em̄. lib.
xi. de ſimplici medicina duoruʒ meminit elephantiaſi
morbo laborantiū: qui ex eſu carniū viperinarū in le-
pram inciderūt: quare neceſſariū eſt dicere alium eſſe
morbū q̄ a Galeno ⁊ ceteris grecis lepra vocetur: aliū
qui ab Aui. ac medicis iunioribus eodē noīe nūcupe
tur. Quid lepra nomē ſignificet apud arabes et medi-
cos iuniores qui arabuʒ doctrinā magna ex parte ſe-
quuntur nemo niſi hebes: atq̧ omnino obtuſus igno
rat: quid vero apud grecos ſiue latinos veteres gre-
cos imitātes multi etiā neſciūt eruditi: vnde data eſt
errori occaſio: vt diuerſarum linguarū ſignificata di-
ſtinguere neſcientes: vel elephantiaſim nō eſſe lepraʒ
de quo ſcribit Aui. vel nō ſimpliciter lepraʒ: ſed quan-
dam lepre ſpeciem exiſtimauerint. Nos vero elephan
tiaſim idē eſſe ꝙ lepra de qua agit Aui. atq̧ ab altero
morbo diuerſaʒ quē Gale. leprā nominat exiſtimam9
idq̧ videmur multis rōnib9 ex ipſius morbi ſumptis
eſſentia demōſtraſſe. Age ꝟo ēt ex vi noīm quib9 idem
morb9 nūcupaſ argumētemur: neq̧ em̄ tm̄ elephātia-
ſi: ſed preterea ſatyriaſis apud grecos noīatur: lʒ ver
bum ſatyriaſis pro priapiſmo qn̄q̧ apud eoſdem gre-
cos accipiatur. Nomē aūt elephantiaſis tractū eſt a
ſimilitudine elephantis: qm̄ (vt inquit Gale. ſexto de
cauſis accidentiū) qui hoc morbo laborant carnē ha-
bent nigrā ⁊ tuberibus plenā: qualis eſt cutis elephā-
tum. Nōnulli elephantiaſim ob morbi magnitudinē
qui nulli fere remedio ſuccūbit dictā exiſtimant. Qui-
dā ob id qđ ſicut elephas pre ceteris aīalibus diutiſſi
me viuit: ita hic humor lōgiſſim9 eſt: q̄ quidē oēs pro-
prietates nulli aliȷ morbo magis ꝯueniūt q̄ illi quem
nos vulgo

Leprā aliud ſignificarī apđ Grecos: aliđ apđ medicos iuniores

Un̄ tractū ſit nomen elephantiaſis.

nos vulgo leprā noiamus. Sed ⁊ ſatyriaſis idē morb9 Satyria-
a grecis vocaꝭ: qm̄ eo affecti faciem ſimilē ſatyris hn̄t ſis ⁊ vnde
naſum ſimum craſſa labra aures leuigatas: vt ſcribit dicta ſit.
Gale. libro ſcđo de cauſis morboꝝ ac preterea alio li-
bro qui de tumoribus cōtra naturā inſcribiꝭ: quo etiā
in loco aſpectu horribiles ⁊ male olētes ſatyriaſim pa
tientes oſtendit quę oēs note morbū illum quē leprā
vulgo dicim9 minimo min9 ante oculos ponūt. Quā
quam vero efficacib9 rationibus tū ex morbi eſſentia
atq; appellatione tum etiaʒ ex ſenſu ſumptis ꝓbaue-
rim9 nihil aliud eſſe elephātiaſin apud grecos quam
morbū quē arabes nomināt leprā ſiue quid aliud qđ
ipſis leprā ſignificet idē tn̄ arabes vt antea admonui
mus per elephātiaſin nō eundeʒ quē greci morbū ſed
crurū potius ac pedū tumoreʒ immodicū intelligunt
qđ facile eſt ipſis permittenduʒ: quādoquideʒ vt ſepe
Gale. precipit nō eſt de nominib9 a medicis litigādū
niſi idē autores nō ſoluʒ nomina ſed res ipſas quoq;
cōfunderēt cū videaꝭ Aui. libro tertio vbi agit de ele- Cōfuſio
phātiaſi ſumpta pro tumore pedū nōnulla dicere que arabū in
etiaʒ Galenus de elephātiaſi in eo accepta quo greci morbo q̄
capiūt ſignificatu libro ſiquidem qui de nigra colera elephan-
apud latinos inſcribiꝭ. Galenus inquit ex eodeʒ fieri tiaſis no
humore elephātiaſin atq; varices qui quidē humor minatur.
primū rubidus apparet deinde nigreſcit. Ideʒ de ſua
elephātiaſi refert Auicēna ⁊ ſicuti Galenus ac Pau- Auicēna.
lus elephantiaſin ad rubiduʒ colorē declinantem mi
nus malam arbitrātur ita auicēna ſubrubraʒ elephā-
tiaſin nigra cenſet eſſe incolumiorē: ⁊ qr Dioſcorides Cedrea.
ſcribit cedreā hoc eſt gumi illud ex credo arbore fluēs
quod arabes vocant alchitram licet Simon Genuē- S imonē
ſis id verbum arabicum picem liquidam latine inter male
pretetur quia inquam Dioſcorides autor eſt cedreaʒ alchitraʒ
iuuare elephātiacos: ſi ligatur aut inungaꝭ poſt mo- picē liqui
dū Auicēna de eodem remedio contra elephātiaſin: daʒ inter
hoc eſt tumorē (ſic em̄ ipſe id verbū accipit) crurū vel pretari.
pedū ita ſcribit diciꝭ qđ alchitran ꝯfert inuiſcatū ⁊ li-

Raſis. nitū.Raſis quoq₃ qui elephantiaſin in eodē quo Auicēna accipit ſignificatu:nā ⁊ in Almāſore ⁊ in diuiſionib⁹ ſeorſu₃ de lepra ⁊ ſeparatim de elephātiaſi tanq̄ de morbis differētib⁹ tractat:ide₃ tñ auctor libro duodecimo Continētis in quo agit de crurū vitijs quib⁹ annūerat elephātē de vitio elephātis plurima ſcribit que etiā Galenus varijs in locis de elephantiaſi imo vero Raſis ipſe Galenū allegat in libro de cholera nigra ita ſcribētē.Uitiu₃ elephātis ⁊ varices ſiūt ex humore nigro qđ niſi fuerit cū eis caliditas nō erūt intē ſe malicie ex vehemēti quoq₃ declinatione ad cholerā nigrā purā fit vitiū elephātis.Similē fere ſententia₃ vt antea ex parte notauim⁹ ſcripſit Auicēna libro tertio capite illo quo vna de elephātiaſi ac de varicibus agit q̄ quidē Auicēna partim Galenū partim Raſim in eodē capite videt̄ imitatus.Multa aūt remedia q̄ greci tradūt ↄtra elephātiaſin pro lepra ſumptā ſcribit Raſis libro quē dixim⁹ ↄtra vitium elephātis vbi

Celſus. de pedū aut crurū vitijs tātū dixerit veluti ex Galeni auctoritate plātagine₃ quā ēt Celſus ad elephātiaſin ꝓcipue ↄmēdat.Ex Dioſcoridis itide₃ auctoritate ad vitiū elephātis laudat Raſis fel hircinū atq₃ mentaſtrū.Longū eſſet ſi multa alia vellē enarrare que greci atq₃ arabes quamuis de morbi eſſentia differētes de elephātiaſi tñ ſimilit̄ tradiderūt.Qđ ſiquis forte tam Auicēnam quā etiā Raſim ea ratiōe tueat̄ qđ crurum pedūve tumore quē elephātiaſin noiarunt nō lepram ſed tm̄ lepre principiū indicauerit:atq₃ ideo diuerſis noibus alio.ſ.lepram alio lepre principiu₃ nuncupare voluerint vt morbi in ſua tempora diuiſionem nō improbamus ita illos duas eiuſde₃ morbi partes nō debuiſſe diuerſas facere ſpecies vel etiam genera omni-

Auicēnā ponere elephantiaſin int̄ morbos. no cōtendim⁹:quod maxime feciſſe videtur Auicēna qui de elephātiaſi libro tertio de lepra ꝟo egit in q̄rto tāto ſcil₃ interuallo vt videat̄ elephātiaſin diſtinctu₃ omnino gen⁹ a lepra putauiſſe cū preſertim ide₃ Auicenna elephantiaſim nō vti Galenus inter ſigure mor

bos: ſed quantitatis potius libro primo collocauerit. Et hec quidem de prima opinione lōgius forte quam decuit: q: tamen eſt in ipſa precipue ferrarie diſputatum nos hoc in loco abundantius diſſeruimus.

quantitatis. Galenuz vero figure. Lepram.

Iam ad alterā opinionē que morbū Gallicū eſſe lichenas aſſerit confutandū veniamus. Hāc opinionē eē falſam ita colligit. Lichen eſt morbus ille qui latine dicitur ipetigo vulgo aūt volatica. Morb9 gallic9 nō eſt impetigo ſiue volatica. igit morbus gallicus non eſt lichen. Qd morb9 gallic9 nō ſit ipetigo ſiue volatica: q̄ fuit nr̄i ſyllogiſmi mior ppoſitio taz iperiti q̄ etiā periti ipſo ſenſu mōſtrāte nouerūt. Quare id ſolum oſtēdere opz qd malū greci Lichena vocāt nos latino vocabulo impetiginē nolare ⁊ q̄ docti impetiginē vulgus volaticaz nūcupare Qui vero poſſum9 meli9 iſta pbare q̄ Caſſij felicis auctoritate: cui9 auctoris hec ſunt q̄ a Simone genuenſi allegant verba. Impetigo greci lichenas dicūt latini ȝe mas naſcant ex melācolico humore rotūdo ſchemate in ſupficie cutis cū ingēti pruritu: quis nō videat his vbis morbū quē vulgato noīe volaticā vocitam9 deſignari: Plures quoq̄ medici iuniores in quorū nume ro Nicholaus eſt atque etiaz Gentilis ſiue quicūq̄ is eſt cui9 expoſitiōes in ſen ſeptimā libri quarti Auicēne habent impreſſe ſentire vident impetiginē eſſe volaticaz: ⁊ allegant alios idem ſentientes: quamuis videatur Raſis vigeſimo quinto Continētis putauiſſe impetiginem eſſe tineam ſiccā: de qua opinione poſtea dicetur. Eundem vero morbū eſſe apud latinos impetiginem qui ſit lichen apud grecos preter Caſſij felicis auctoritatē etiā ratione probatur. Que em̄ remedia Galenus ⁊ Paulus omneſq̄ greci auctores cōtra lichinas notauere eadē fere cōtra ipetiginē a Quinto Serenio. Raſi atq̄ Auicenna ſcribunt: neq̄ hi arabes auctores aliū generari impetiginē quā greci lichenas docuerunt. Sunt autem lichenes ⁊ lepra (ſi lepram eo

Lichena apud grecos eſſe morbum qui a latinis impetigo nomiat vulgo aūt volatica dicitur. Caſſius felix.

modo quo ante a grecis capi docuimꝰ intelligamus)
ſolius cutis paſſiones. Peior tñ eſt lepra quam liche-
nes: nam (vt Paulus ꝛ galenꝰ teſtant̃) lichenes ſi diu
perſeuerauerint tandẽ in leprã cõuertũtur: maior eñ
eſt cutis feditas ꝛ deſquamatio in lepra: ꝙ̄ in licheni-
bus. Tantã tñ habẽt lichenes et lepra nature cogna-
tionẽ vt credere poſſim hos duos morbos apd̾ diuer-
ſos autores inuicẽ nomĩa mutuari: nam que de impe-
tigine ſcribit Celſus ea potius lepre ꝯueniunt. Videt̃
eñ idẽ Celſus ſicuti leprã impetiginẽ ita lichenas: pa
pulas latine noiaſſe: qd̾ ex quãplurimis q̃ alij de liche
nibꝰ ipſe de papulis retulit colligere poſſumus. Quẽ-
admoduꝫ eñ a Caſſio felice ſcribit̃ lichenas naſci ro-
tundo ſchemate.i. figura in ſuperficie cutis cũ ingenti
pruritu ꝛ aſperitate atqꝫ vbi id malũ ſerpere cepit ſer-
piginẽ dici ita ꝛ Celſus ait alterũ papulaꝝ genus per
minimas puſtulas cuti exaſperare: rodere: ꝛ eandẽ ſer
pere atqꝫ vt id vitium rotundum incipit ita in orbem
procedere et quod greci dicunt ex lichenibus diutur-
nis fieri lepram. Celſus de quadam ſpecie papularum
idem pronunciat quod niſi cito auferatur in impeti-
ginem vertitur ꝛ ſicuti greci quoſdaꝫ lichenas agrius
ideſt feros nominant: eodẽ modo Celſus alteram pa-
pularum ſpeciem agria ideſt feram ab eiſdẽ grecis ap
pellari teſtatur. Deniqꝫ qd̾ leni papule Celſus reme-
diũ precipit vt ſcilicet ieiuna ſaliua quotidie defricet̃
ideꝫ greci adhibẽt lichenibꝰ pueroꝝ qui quidẽ cura-
tiõis modꝰ argumento eſſe põt lichenas eſſe morbum
quẽ vulgo volaticã noiamus aduerſꝰ quã noſtro quo
qꝫ tẽpore muliercule circa pueroꝝ mala ſananda pre-
cipue ſolicite nullã magis preſentaneã nouere medi-
cinã quã ieiunã ſaliuã. Sed et eodẽ Celſo autore ma-

Herba muralis. ꝛ altera eiuſdẽ effectus q̃

ior papula murali herba cõmodiſſime tollit̃ quã qui-
dẽ herbã greci vt Celſus quoqꝫ libro.iij. teſtat̃ parthe
nicem ꝛ perdiciuꝫ nominãt: latini ꝟo qꝛ in perietinis
naſcit̃ alio nomine parietariã appellãt. vulgus ob euꝫ
quẽ in vaſis) vitreis abſtergẽdis exhibet vſuꝫ vitriolũ

vt minus mirandū ſit hanc ipſam herbā lichenas ſua vi abſterſoria ſanare. Eſt tñ ⁊ altera herba ipſa quoq; in muris: ſed maxime ſaxis humectis proueniens a ſimili vi effectuq; lichen a grecis nominata: quaꝫ noſtri temporis medici neſcio qua ducti ratione vel vſu hepaticam vocitarūt: neq; enim vſquam apud celebrem autorē vel grecū vel arabē legitur lichenem herbā hepati vtileꝫ eſſe: vnde pre ceteris hepatica dici meruerit. Quod vero Pādectarius ſcripſit ex Serapiōis atq; Galeni (vt videtur) auctoritate valere hāc herbā contra ſplenis atq; hepatis obſtructiones ⁊ cōtra omneꝫ hepatis egritudinē hi quideꝫ lichenis effectus neq; a Galeno neq; a Serapione vſquā ſcripti legūtur: ſi vero Pandectarius illos ex ſua protulit opinione min9 illi hac in parte credendū qm̄ hanc ipſaꝫ herbā quā greci lichena vocāt tāta nominū confuſione obſcurauit vt que tandē herba ſit neq; alij ex verbis eius ſcire liquido poſſint neq; ipſe ſciuiſſe videatur: cum eni de lichena ſiue lichene egiſſet in litera. a. vbi eā arabice ainec latine muſcū vel vſnee vocari docet: poſtmodū in ſequēti fere capite agēs de eadem herba lichene licet videatur nō animaduertere eā arabice azemalſaret inquit appellari latine vero hepaticam. Eandē vero eſſe hāc ipſaꝫ hepaticam cum ea quaꝫ greci lichena noīant indicant ille que Azemalſaret ſiue (vt Pādectarius interpretatur) hepatice a Serapiōe ex Galeni ac Dioſcoridis auctoritate tribuūtur: ſunt em̄ quas ijdē auctores in ſuis de ſimplici medicina libris licheni herbe ſubſcripſere. Neq; vero contentus Pandectarius ex vna herba feciſſe duas: poſtmodum in litera. l. eandem herbā tergeminauit. De lichene ſiquidē ſub proprio vocabulo egit ⁊ limum terre latine vocauit. Iudicēt ergo legētes quanta ſit homini fides habēda qui herbā eandē mō muſcū. modo hepaticā. modo limuꝫ terre latine noīat nō ſoluꝫ varia nomina ſed rē quoq; que tamen vna erat diuerſas opinat9. Quod ſi quis lichenē herbaꝫ prodeſſe hepati ea ratione ꝯtendat qm̄

a grecis lichē appellatur.

Pandectarius hoc loco improbatur.

Errare Pandectarium.

de ipſa ſcribit Serapio ex Dioſcoridis auctoritate ꝙ ictericis cōfert. morb⁹ aūt qui icterus noīatur plurimū hepatis vitio oriatur is etiā Dioſcoride docente

Dioſcorides.

diſcat nō intra ſumptā ad vitiū ipſuꝫ tollendū: ſed extra adhibitā potius ad colorē ſcꝫ naturalē ictericis reſtituendū herbā lichenē a medicis peritioribus ꝯmēdari qđ ꝟba ipſa Dioſcoridis aperte demōſtrāt neqꝫ eñi cuꝫ melle cōfectā atqꝫ comeſtā vt verba Serapiōis male dioſcoridē interpretātis vidētur innuere: ſed cū melle illinitā poti⁹ lichenē iuuare ictericos idē Dioſcorides ſcribit.

Mala tranſlatio Serapionis.

Nō eſt aūt a ratiōe alienū hāc ipſam herbam que (vt inquit Galenus) plurimum valet abſtergēdo ſicuti lichenas ita alterā cutis in ictericis feditatem delere. Sed poſtquā de vera hepatica hoc in loco diſputatur ſimilis error Gentilis medici noſtra quoqꝫ etate celeberrimi haud quaquā eſt diſſimulād⁹ qui hanc iuuādi hepar prerogatiuā cuidam herbe in littoribus maris naſcentis quā alij ſoldanam alij per diminutionem ſoldanellam nominant in quodam cōſilio tribuit in quo etiam herbam a pluribus ſoldanā vocatam ſcribit cachilem ab arabibus nominari: de qua itidem cachile refert Serapio ex Iſaac Ebenaraꝫ auctoritate quod debilitati hepatis confert.

Error gētilis qui herbam vulgo ſoldanā vocatā putauit eē cachilē apđ Serapionem.

Sed qđ tanti viri pace dicere liceat fallitur ſua opinione Gentilis neqꝫ eniꝫ herba vulgo ſoldana ſeu ſoldanella vocata eſt apud arabes cachile: ſiquidē herba cachile folio naſturtij vel vſne deſcribiť a Serapione. Neutra aūt ſimilitudo ſoldane cōuenit quā ſcimus habere folia hedere folijs fere ſimilia ꝗ quantū a naſturtio atqꝫ vſne diſcrepēt iudicēt illi qui haſce herbas aliquādo oculis ſunt cōtemplati. Naſturtiū quidē cū ſit herba hortenſis vulgo agriti nominata puto omnib⁹ notā.

Naſturtiū vulgo agriti

Uſne autem (vt inquit Serapio) eſt herba cali. Simō vero de cali ita ſcribit. Cali eſt plāta in littoribus maris naſcens ſimilis vermiculari pinguis et ſalſa. Ego hāc puto a grecis lephrion noīari licet Auctor Pandectarum antiphyllon pro telephio corrupte ſcripſe-

Uſneꝫ eē barbā cali. grece lephrion dictam.

rit:quo etiam ductus errore vſne facit anthyllidis ſpeciem:cum tamē anthyllis alia herba ſit a telephio vel vſne. Si qua vero herba ſit(vt ad propoſitū noſtrum reuertamur)que ob excellentē iuuandi hepar proprietatem noīe hepatica debeat inſigniri illa profecto eſt eupatoriū:que etiā inde apud grecos videt̄ nominata qđ bona ſit epati:quanquam Plinius ab eupatore potius inuētore dictā exiſtimat.de hac em̄ ſcribit Galenus lib.ſexto de ſimplici medicina.quod hepatis obſtructiões expurgat atq; inſuper hepar ipm corroborat. In libro vero qui de antidotis inſcribitur idē Galenus ita de eadē herba ait. Affectū hepar ſepius herba eupatoriū efficaciter iuuit ſicuti mirabolanus lienem. Saxifraga autez atq; Betonica renes. Non tñ qđ ⁊ alibi monuim⁹ ad hunc effectū ſumēda eſt herba illa vulgaris paſſim in foſſatis naſcēs que magno noſtre etatis errore pro vera eupatorio recipit̄:neq; em̄ illi he note ꝯueniūt quib⁹ nobis verā eupatoriū Dioſcorides deſignauit. Quod ſiquis forte a me exigat vt quenā ſit vera eupatoriū aperiam qđ in priore libello de Plinij ac medicorū erroribus inſcripto diſtuli manifeſtare dicā tantundē quid ſentiā:ſi prius illud qđ in eodē libello etiā antea oſtēdi:declarauero ſemper fuiſſe aliquos in veris medicinarū nominib⁹ etiam prioris ſeculi errores quivſq; ad noſtra tēpora ſunt propagati:nā qꝛ plures ſuperiore quoq; etate imperiti colore decepti metallū id quod peritiores cinabariz nominarunt eſſe draconis ſanguinē crediderunt atq; ideo non cinabarim ſed potius draconis ſanguinē idē metallum nuncuparūt:nos quoq; priſcā ſeruātes cōſuetudinē ita vocamus:idem in herba eupatorio ꝯtingit hāc em̄ multi veteres quos Dioſcorides notat putarunt eſſe verā argemoniū cum tñ hec ſit ab eupatorio diuerſa qui error ad nos etiaz permanauit:herba em̄ que eſt vera eupatoriū a pluribus credit̄ eſſe Argemoniū:atq; ideo corrupto vocabulo paſſim Agrimonia nomīatur. Quaz quidez rem miror a multis nō fuiſſe

¶ Error Pandectarū.
Quenaz ſit ħa hepatica.
Ga.lib. vi.de ſimplici medicina:et libro de antido[...]
Argemoniū corru

pto voca bulo agri monia.

animaduerſam cū(vt alio ſcripſimus loco)herba eupatoriuz paſſim naſcaſ ſic vero a dioſcoride ꝛ Plinio dioſcoridem imitāte deſcribitur vt pene ſub aſpectuz poni videaſ. Hec eſt Dioſcoridis in eadē herba Deſcriptio eupatoriū herba eſt fructicoſa virgā vnam attollens rectā:lignoſam:tenuem:nigrā:hirſutam:cubitalē:vel etiā maiorē folia per interualla diuiſe in quinꝙ maxime partes vel plures ſimilia folijs pentaphilli vel canabis poti9 ꝛ ipſa quoꝙ ſubnigra ſerratim inciſa per ambitum. Semē vero medio cauli adnaſciſ ſub hirſutū vergēs ad inferiora ita vt exiccatū veſtib9 adhereſcat in qua quidē deſcriptione ea herba pingitur

Deſcriptio eupatorij apđ dioſcoridē:ꝛ quo noie eadē herba a nřis vocet manifeſtatio. Lappula vulgo agrimonia.

quā aliqui ab illa adhereſcēdi natura quā fructui tribuit Dioſcorides lappulā nominarūt:nos vulgo agrimoniā vocitam9. Sz ꝛ alia que in eupatorio deſcribūtur caulis.ſ.lignoſus:nigricans hirſut9:cubitalis aliqñ altitudīs folia ſīlia canabi vel pētaphyllo ita herbe vulgo vocat agrimonia quadrāt vt hāc eſſe veraz eupatoriū nemo niſi ab ortu nature cec9 nō agnoſcat: vnde etiā duplex ſeculi nři error deprehēditur alter ꝙ herbā a veterib9 eupatoriū nominatam pro vera agrimonia recipimus. Alter quod pro eupatorio herbam vulgarem de qua nulla ſit a priſcis auctoribus mentio nulla niſi vel ratione vel auctoritate ad vſum medicine frequēter adhibemus. Sed hec quidez quāuis forte a nřo propoſito qui morbū gallicū potius quam herbas intendimus explanare longe aliena iuuande tamē mortalitatis gratia que hacten9 in veris remedijs dignoſcēdis hallucinaſ obiter ſint exarata. Jā ad ꝓpoſitū reuertamur quo ꝓbare intēdebam9:qđ malū

Morbuz a grecis lichenas dictum a Celſo papulas nominari.

greci lichenas dicūt a Celſo papulas noiari ſicuti qđ idē greci lepra dicūt a Celſo etiā impetiginē cūcupari:hoc eñ poſſit vel ex ipſorūz morborum definitionibus demonſtrari:nam lichen in libro qui ori iatrici ideſt definitiones medicinales inſcribitur definitur ſiue liber ille Galeni fuerit vt titul9 per ſe fert:ſiue alterius nō multuz a Galeni placitis diſſentiētis. Lichen

eſt aſperitas cutis cum magno pꝛuritu. Lepꝛa vero hoc pacto. Lepꝛa eſt trāſmutatio cutis ad ꝯtrariū nature habitum cū aſperitate, doloꝛe atqꝫ pꝛuritu ⁊ ſquamaꝝ reſolutiōe ⁊ qñqꝫ vnā qñqꝫ plures coꝛpoꝛis ꝑtes depaſcitur. Celſus quoqꝫ taz in papulis ꝙ̄ etiā in impetigine cutim exaſperari innuit. Impetigini vero hoc pꝛopꝛium tribuit ꝙ in ea ſquamule reſoluūtur: ⁊ hoc q̇dē fieri in qualibet impetigine ſicuti etiā omnē eius ſpēz oꝛiri in pedib⁹ ⁊ manibus atqꝫ vngues quoqꝫ infeſtare idē Celſus teſtificatur: qđ poſtremū dictum vel ip̄m ꝓbare queat nihil aliđ ſignificare impetiginē apđ Celſum quā lepꝛā cū nō ſolū greci auctoꝛes: ſed Plinius quoqꝫ auctoꝛ Romanus vngues lepꝛoſos ſepiſſime nomiat. Auicēna ⁊ ipſe impetiginē ita diuidēs qđ alia ſit non excoꝛticata alia excoꝛticata ꝑ impetiginē non excoꝛticatā papulas apud Celſum lichenas vero apđ grecos videtur ſignificare ſicuti per impetiginē excoꝛticatam id quod Celſus vocat ſimpliciter impetiginez greci vero lepꝛam. Sunt aūt hec Auicenne de impetigine excoꝛticata verba. Et de impetigine eſt excoꝛticata pꝛopter vehemētiā ſiccitatis ⁊ multitudinē pꝛofunditatis et eſt ſicuti albaras nigra et ſicuti coꝛtices. Eſt autem hic dubitatione dignum cur Auicenna hoc in loco impetiginē excoꝛticatam dixerit eſſe ſicuti albaras nigram qui tamen in alio capite ſuperioꝛe albaras nigram ita definierat. Albaras nigra eſt impetigo excoꝛticatiua ⁊ eſt ſcabioſitas accidens aſpera vehemens ⁊ facit ſquamas ſicuti piſciū cū pꝛuritu et eſt pꝛopter humoꝛē melancholicuz inbibentem de eo qđ eſt iuxta ea inbibitione foꝛtioꝛe ꝙ̄ in coloꝛe impꝛimat tantum hec quidē Auicēna eſt aūt (vt dixit) dubitandū ſi albaras nigra eſt impetigo excoꝛticatiua vt hoc in loco inquit Auicenna quo pacto erit ſicuti albares nigra quemadmodum ſcribit inferius quod enim eſt ſicuti alterum non idem videtur eſſe Nos vero hanc dubitationem ita ſoluimus. Grecos a quibus arabes omnia iſta acceperunt duo habere vocabula

Quid lichen et lepꝛa.

Quid Aui. itelligat ꝑ impetiginez excoꝛticatam ⁊ nō excoꝛticatam.

Albaras nigra.

Impetigo excoꝛticatiua.

germanos morbos ſignificātia leprā ſcȝ ⁊ pſoraȝ atq̄ ideo he due paſſiones propter nature proximitateȝ a Lepra. pſora. Paulo eginita ſimul deſcribūtur in hā c ſnlam. Lepra ⁊ pſora ſunt in ſupficie cutis aſperitates cum prurītu ⁊ reſolutiōe ex melancholico hūore ortuȝ habētes: ſed lepra quidē cuteȝ profundius depaſcit in orbē procedēs atq̄ in ea quedā veluti ſcamule reſolnūtur. Pſora vero magis ī ſummo ꝯſiſtit: varijſq̄ modis figurat ⁊ furfuracea corpora abijcit. Lepra igitur apđ Paulū eſt impetigo excorticatiua apđ Auicēnā ſicuti impetigo non excorticata apđ eundē Auicēnā eſt lichen apđ grecos vt etiā ſupra monſtrauim⁹. Albaras aūt nigra eſt Paulo eginite pſora: quā q̄deȝ albaras nigrā Auicēna ab ipetigie excorticatiua ſeparauit cū loco quaſi differentie adiunxit ⁊ eſt ſcabioſitas accidens et reliqua quod verbum adiunctū indicio eſt tātū importare Auicēne albaras nigrā quātū grecis auctorib⁹ pſora: hoc eñ verbū arabes in ſua lingua baras interpretant: Raſis. qđ ptȝ ex v̄bis Raſis q̄ libro .xxv. ꝯtinētis capite illo quo agit de paſſionib⁹ vnguiū ī hūc modū ſcripta legunt. Dixit Galenus expertus ſum cātharides ⁊ inueni q̄ ſanāt vnguiuȝ baras ſi de eis fiat illinitio cum ceroto. Hui⁹ v̄o remedij ſufficiētē ſe habuiſſe experiētiā ad vngues pſorā patiētes ſcribit Gal. lib. xi de ſimplici medicina. Ut vero primū noſtri inſtituti propoſitum tādē abſoluam⁹. Lepra et pſora ſolius cutꝫ paſſiōes. Cū lepra ac pſora ſoli⁹ ſint cutis affectus vt ex eaꝝ definitiōib⁹ ꝯſtat ac fere ſine dolore in q̄b⁹ ſquamule tm̄ et cortices furfuri ſiles emittūtur nō aūt puſtule eminētiores q̄dā veluti vir⁹ ſtillantes quāte ac quales in morbo Gallico apparent excitent morbum gallicum non eſſe lichenas ſi etiam lichenes cum lepra vt apud Aui. atq̄ ipſum forte Pli. confundant tam rōne quā ſenſu ipo adſtipulāte demōſtrat.

POſtquā ſatis (vt apparet) ꝓbauimus morbum gallicū nō eſſe lichenas ſiue impetiginem magnā ēt ei⁹ opiniōis ptē q̄ eūdē morbuȝ eſſe aſafati aſſerit vnā videmur deſtru-

xiſſe qm arabes ſafati atq; lichenas p eodē morbo nō nūq̄ accipiūt:eſt eñ (vt inquit Aui)impetigo nō longinqua a ſafati niſi cū re occulta ⁊ ptrāſit vt ſit a ſafati ſicca impetigo malignior. Raſis quoq; qd ⁊ antea notauimus ſcribit in vigeſimo quinto ptinētis putare ſe impetiginē eſſe tineā ſiccā quaſi diceret ſafati ſiccā:videtur eñ hoc verbū ſafati apud arabes duo tinee genera ſignificare alterā ſiccā:alterā humidā. Non diſtiguunt aūt ijdē arabes tineā ſiccā ab impetigine ea rōne fortaſſis qſiles impetigini:diſpōnes ſicuti faciē ac collū:ita ſummā capitis partē frequēter infeſtant. Idcirco Auicēna ijſdē remedijs vtitur etiā ad ſafati quibus paulus ad lichenas ſiue impetiginē ſtercore ſcʒ lacerti ⁊ ſtercore turdorū proprie comedētium oryzam: quamuis Paulus aues illas veſcentes oryza non turdos ſed ſturnos potius nominet de quo arabū ac pcipue Auicēne errore turdos pro ſturnis ſepe ponētiū alibi diximus. Qd vero Auicēna etiā ſaphati p tinea non modo ſicca veluti aliquando raſis ſed etiā humida accipiat ille oſtendunt medicine quibus vtif. Auicenna ad ſaphati humidā.tucia.ſ.climia.⁊ chimolea et charta combuſta cum aceto ⁊ gummi pini cum balauſtijs ⁊ aceto ⁊ oleo roſaceo: hec enim oia fere Paulus eginita ad faui.i.cuiuſdam ſpeciei tinee humide ita nominate adhibet curationē. Meſue quoq; Galenum allegat ſcribentē multos ſe ſanaſſe:qui ſaphati patiebantur linimento chartarū combuſtarum tritarum ⁊ cum aceto temperatarum. Hoc autem medicamento Galenus libro primo decē tractatuū q̄ memiri inſcribif apud arabes ad achoras.i.alterū humide tinee ſpēm vſū ſe fuiſſe teſtatur:quā etiā tinee ſpēʒ Raſis in libro diuiſionū ſaphati noiat ſcribēs eñ de altera ſpecie quā greci cerion nos fauū appellamus ait q eius foramē eſt latiꝰ ⁊ maiꝰ foramine ſafati q̄ ſunt Galeni ac Pauli v̄ba achoras ⁊ fauū ex foraminū magnitudine diſtinguētiū. Idē Raſis in libro de egritudinibus puerorum alteram tinee ſpēm que fauus ſiue (vt ipſe

Raſis.

Error arabum ac precipue Aui. ponētiū turdos p ſturnis.

Meſue.

inquit) fauoſitas mellis vocatur etiam ſafati nomie arabico nuncupauit:hec enim ſunt eius verba.Paſſio que dr fauoſitas eſt ſpecies ſafati.In almanſore ēt habetur capitulū de ſaſai vel ſafati que ſunt vt ibi exponitur vlcera capitis habentia cruſtas.Uſuq; adeo autē raſis ſafati capitis morbis addixit vt vigeſimoquito ɔtinētis qd et teſtaᵗ Nicolus ſafati capitis impetiginē noiauerit qui itidē nicolaus de ſafati ꝛ tinea vna agit et ſafati ideſt tinee vt ipſe ēt exponit plures modos enūerat ex Galeni in primo memiri et libro de apoſtematibus auctoritate.Apud Auicennā etiā oēs ſafati ſpecies ſunt cutis capitis paſſiōes nā ſafati incipiēs que eſt (vt Auicenna inquit)botoꝛ parue fixe lenes diuiſe in numeratiōe locoꝝ deinde exulcerantes nihil aliud ſunt niſi exanthemata ideſt puſtule q̄s ſcribit Paulus rubidi eſſe coloris ꝛ aſperas ſummam capitis ptē exulcerātes.Sirēgi ꝟo q̄ eſt ſpecies ſafati humide apd Auicēnā eſt cerion ideſt fauus apd grecos:ad quā(vt diximus antea)Auicēna ſcribit eadeꝫ remedia q̄ Paulus vt videatur verbū grecū cerion in ſirengi apud Auicēnā eſſe depꝛauatū ſicuti foꝛte pſydracia in balciati ſiue vt alij ſcribūt raciati alteraꝫ ſafati ſpecie.Sunt aūt pſidracia:vt Paulus atq; alexāder exponunt puſtule ſuper cuteꝫ capitis eminentes. Uerbū autē balciati puſtulas tales apd Auicennā ſignificare indicant ipi⁹ Auicene ꝟba ſequentia q̄ ita ſe hn̄t.Et balciati q̄dē eſt de gn̄e ſafati male et quādoq; eſt cā eius moꝛſus ſicuti ſciniſes maligni eſt aūt ꝟbuꝫ ſciniſes eq̄ hoc in loco a ꝟbo greco conopes defoꝛmatum cui⁹ q̄dē verbi quātūlibet vitiati ſignificatum pandectarius intellexit nō tn̄ ſcripturā emēdauit:ſed coꝛruptū vocabulū ita vt inuenit expoſuit hoc mō.Sciniſes id eſt quedā muſca pua quaſi effugiēs viſionem habens aculeum acutum et alio nomine vocatur culex culicis ꝛ idiomate noſtro vocatur ſenzala:vnde declinatur hoc ſciniſes genitiuo huius ſciniſes indeclinabile.Hec pandectarius non magna cum elegantia

Apd aui. omnes ſaphati ſpecies ēe cutis capitꝭ paſſiōes.

Quid pſidratia.

Paulus ꝛ Alexander.

ſed fide tamen nam ꝙ nomen ſcinifes ſit indeclinabi-
le oſtendit modus ipſe loquēdi Auicenne cum inquit
moꝛſus ſicuti ſcinifes maligni eſt em̄ ſcinifes caſus ge
nitiui. Quod vero conopis ſeu culicis moꝛſus in cu-
te verticis vel faciei tales puſtulas excitet:quales dixi
mus a Paulo atqꝫ Alexandro medicis pſydracia no-
minari loca habitantes in quibus plurimus eſt eius
infecti pꝛouentus magno ſui tedio plerūqꝫ experiun-
tur. Tantam autem fieri grecoꝛum nominum vl' moꝛ-
bos vel animalia ſignificantium in libꝛis Auicenne
tranſfoꝛmationem quantam hoc in loco inſinuauim9
vnuſquiſqꝫ mihi facile credet qui in ſecundo eiuſdem
auctoꝛis volumine equalem vel etiam aliquando ma-
ioꝛem in nominibus medicinarū factam animaduer-
tit. Cum ibidem cochinum pꝛo phocha.i.vitulo mari-
no. Cheichē pꝛo cācamo.i.gūmi quodā odoꝛato:aſtra
tiſus pꝛo aſteratic9 ideſt herba inguinaria:bacche ꝑ-
hetio ideſt tuſſilagine hiloniū mel pꝛo aphare pꝛo pe-
lio pepelio hebliſi pꝛo peplo herbis earundem virīuꝫ
altera tn̄ poꝛtulace hoꝛtenſi altera rute ſimilibus.gue
gueris pꝛo cenchꝛo.i.milio ſucutū ꝓ ſymphito.i.cōſo-
lida herba thephiſie ꝓ thapſia ꝛ mille alie grecoꝛū v̄-
boꝛum coꝛruptiones inueniantur:quas vix puto poſ-
ſe intelligi ſine auctoꝛū grecoꝛū qui medicinaꝫ poſte-
ris tradidere cognitiōe qn̄ ꝛ Aui.tātus alioqui medi-
cine magiſter in eis caligat aliqn̄ vt cuꝫ teſiſie.i.gūmi
rute agreſtis qđ nuſqꝫ inuenit exponit ſucutū v̄o ſemp
uiuā vl' ſpēm ſeminis mādragoꝛe ſcđm duas opinio-
nes:vtrāqꝫ tn̄ falſam interpꝛetat. Qua quidē noīm ob
ſcuritate neſcio qđ poſſit eſſe in medicine opere peri
culoſius quādo ex ea nō modo alterū pꝛo altero moꝛ-
bum curari:ſꝫ alia etiā pꝛo aliīs remedia exhiberi cō-
tingat. Quocirca nunquā ſatis laudari poſſet Aldus
Manucius Romanus Uir non minoꝛe ingenio quā
doctrina qui ſua induſtria atqꝫ laboꝛe omneꝫ grecoꝛū
ſapientiam grāmaticā poeticā oꝛatoꝛiā philoſophiā
ꝛ medicinā et innumeroſis voluminibus curat impꝛi-
ni.

Multa noīa herbaruꝫ depꝛauata apud Aui.

E[illegible]oꝛea [illegible]tha [illegible] ber ba.

Laus Aldi Romani.

mendā:qui tot doctiſſimorū hoīm lucubratiōes q̄ nō
multis poſt annis erāt interiture:ita reficit atqꝫ reſtau
rat vt nulla vnq̄ poſſint tēporuꝫ vetuſtate aboleri di-
gnus profecto immortalitate qui tā multis viris ꝑſtā
Alluatiꝫ. tibus dat eternitatē. Alluatim vero de quo poſt ſafati
ſpēs Auicēna facit mentionē qm̄ crurum non capitis
vlcera eſſe dicūtur: ideo neqꝫ ſafati ab eodem Aui. co
gnominantur:quare neqꝫ ad preſentem diſputationē
videntur ꝑtinere qua tantū probare intēdimus mor-
bum gallicuꝫ nō eſſe ſaſati. Illud tñ a nobis obiter di
cetur alluatim verbum eſſe arabicum corrupte hoc lo
co pro albotim ſcriptum:ſic em̄ legitur ⁊ non alluatim
Duo ſi- in codice arabico Auicēne. Significat aūt albotim in
gnificata arabum lingua arborē terebinthum:ex qua naſcitur
verbi al- reſina terebenthina vnde ⁊ glutem albotim noīe par-
botim tim latino ꝑtim arabico a medicis iunioribus eadem
apō ara- reſina noīatur. Sed ⁊ iidē arabes albotim vocāt que
bes dam genera puſtularū ſimiliū fructui arboris terebin
thi a qua pariter ſimilitudīe greci quoqꝫ antq̄ arabes
Termin- eaſdem puſtulas terminthus vocauere. Sunt aūt ve
thus. luti vlcera parua lentis magnitudine vel nō grādiora
faba colore inter nigrū ac viridē:quamuis ⁊ qualis eſt
etiam fructus a quo nomen tam apud grecos q̄ʒ etiaꝫ
apud arabes habuerūt. De his antē vt arbitror vna
cū ſpeciebus ſafati egit Auicēna quoniā he quoqꝫ ſi-
cuti ſafatim ſumma corporis cute naſcunt᷑ vt paulus
eginita qui de terminthis ſcripſit ex Dioſcoridis alexā
driēſis auctoritate teſtatuꝫ reliquit. Sed de eiſdē etiā
libro tertio capite de bothor noīatis botim ipē Auicē
na plenius erat executus his verbis. Hec bothor appa
rent in crure nigre quaſi ipē ſint fructus tamaricis aut
grana:viridia magna ⁊ materia eaꝝ eſt materia varicū
⁊ cura earū ex ꝑte mūdificationis eſt cura varicuꝫ vl-
cerum melancholicoruꝫ:que q̄dē verba Auicēne nihil
aliud oſtēdētia q̄ʒ qd libro.iiii.capite de ſafati circa fi-
nem de alluatim idē Auicēna ſpāliter ſcribit qꝫ videlꝫ
alluatim ſunt vlcera melācholica que apparēt in cru-

re ex eadẽ materia ex qua fiunt varices et appropinq̃t cura eius curationi ea⁊:illud etiã luce clarius maniſe ſtat verbu⁊ allnatim libro.iiij.male pro albotim poſi⸗tum ⁊ has puſtulas botim nominatas eaſdem eſſe cũ illis quas greci terminthus appellãt a ſimilitudie vt diximus fructus arboris terebinthi qui fructus apud arabes granũ viride noĩatur hoc enim eſt quod dicit Auic. capite libri tertij nup allegat eſſe eas quaſi fru⸗ctus tamaricis aut grana viridia magna:iõ aũt Aui. addidit magna: q2 ſicuti duplex eſt arbor terebithus fructifera feminina vtraq3 na3 maſcula eſt ſine fructu ita fructus diuerſificat:alter eni3 eſt magnitudine lẽ⸗tis alter vero grãdior faba:vt diximus:hic aũt eſt quẽ Aui.magnũ vocat ad alterũ equalẽ lenti cõparatum. Hec igitur ſi vera ſunt(vt certe vera eſſe exiſtimam9) non parũ illi decipiunt q̃ allnatim quartã faciũt ſafa⸗ti.ſpẽm quiq3 ſafati nõ tã cutis caput integentis quã⸗tum faciei morbũ eſſe arbitrant quo etia3 errore ducti videntur q̃ morbũ gallicũ ſafati eſſe opinantur:qm̃ hic morbus ceteris ptib9 ſub veſte latẽtib9 vulnus hoĩm euidẽtius offendit.Eiuſdẽ ṽo erroris auctores aiũt ex .j.libro Galeni de decẽ tractatibus ſuos ſe ſermones ſumpſiſſe:neq3 animaduertũt q2 idẽ auctor de morbis faciei nõ primo libro ſed quito tantũ illorũ tractatuũ ediſſerit:ſic eñ rectus ordo exigebat vt primũ a calua rie morbis incohoarat de q̃bus ſolis in.j.libro ptractat deinde ad ea q̃ in auribus in oculis atq3 in tota faci[e] oriuntur mala deſcendẽs ſingula in proprijs tractati bus declararet ⁊ vel ex his que ipi ꝯcedũt illõ pbari poſſit ſafati eſſe ſolius verticis paſſionẽ qñ a Galeno in.j.libro decẽ tractatuũ de ſafati agit.Sed ⁊ achores ⁊ fani ⁊ pſydratia ⁊ exanthemata ⁊ quicũq3 eodem li⸗bro capitis morbi a Galeno cõnũerãtur vel tinea ſũt vel tinee ſiſes feditates ſumpto tamen tinee vocabulo in eo quo medici iuniores capiunt ſignificatu.Quod niſi Auicẽna hec oĩa ſub ſafati noĩe in ſuis libris ꝯpre hẽderit vane videbit gl'iatus quicq̃d ſuo opi fuerit ſu

Hic no⸗tat Bar tholo⸗meus co⸗gnomẽto Monta⸗[g]na.

Achores fani pſy⸗dratia ex anthema ta.

ꝑ additū eſſe incōprehenſibile: cum nuſꝗ̄ aliter de tinea aut his tinee affinibus affectibus egerit. Quāꝗ̄ vero ſafati proprium capitis morbū ſtatuerimus nō tamen ignoramus morbū etiā certe parti corporis peculiarē poſſe aliis aliqñ cōicari quod etiā innuit Aui. inquiens ſafati plurimū in capite fieri. Nos quoqꝫ vt medici de his que magna ex ꝑte nō aūt raro aut ſemꝑ eueniūt hoc in loco diſſerimus. Poſſum9 ergo ita colligere. Cū morbus gallicus nō ſit impetigo vt etiā antea probauimus: neqꝫ vero tinea qm̄ hic ⁊ ei cōpares morbi vt in capite fiunt ita a capite incipiunt: morb9 autē Gallicus primū ſui ortū habet ab obſcenis tam morbū gallicū differre a ſafati quātū caput ab inguine quacūqꝫ alia corporis parte eſt exiſtimandum.

Contra vero illos qui dicūt morbū gallicū eſſe prunā vł ignē ꝑſicū ſiue ſacrū nō eodē mō vt cōtra ceteras opiniōes poſſumus argumētari cū tāta ſit apud arabes ⁊ medicos iuniores de pruna ⁊ igne perſico vel ſacro ambiguitas quāta fere de hoc ipō morbo de quo in pñtia diſputam9. Alii em̄ prunā atqꝫ carbonē nō idē malū ſꝫ diuerſa poti9 opinant: cū tñ qđ ab Auicēna pruna dicitur a Galeno libro .xiiii. artis curatiue ⁊ mł̄tis aliis in locis carbo latine ſicuti anthrax grece nomiet. Alii quāuis anthrax idem grecis ſignificet qđ carbo latinis: differre tñ anthracē a carbōe ea rōne arbitrātur: qm̄ anthrax fiat ex materia maligniore ⁊ magis aduſta quā illa ex qua carbo gñatur: nec defuere q̄ ita deſiperēt vt v̄bo greco latinā darēt deriuationē anthracē ab antro dictū exiſtimātes qm̄ (vt inquiūt) intra ꝯcauitatē hꝫ abſcōſam. Nō abſqꝫ omni tñ rōne q̄dā moti videnť vt inter anthracem atqꝫ carbonē ſiue prunā differētiā ſtatuerent cū viderēt inde Auicennā de Altoim quē ipſi anthracē interpretātur vno capite agētē: poſtmodū altero capite de pruna tractātē tāquā de morbo ab altoiꝫ ſiue anthrace diuerſo inde Raſim in libro diuiſionū

De pruna igne ꝑſico ⁊ anthrace diſputatio.

Altoim.

de igne

de igne perſico pꝛimū:mox de anthꝛace ſeoꝛſum ſcri-pſiſſe.Ego tn̄ illos qui inter carbonez ſiue pꝛunā atqꝫ anthꝛacē faciūt differētiā libēter interrogarē nūquid Gale.de anthꝛace in eo quē ipſi ſub hoc verbo intelli-gunt ſignificatu vſquā fecerit mentionem:tantuz em̄ moꝛbū ac magis ꝙ̄ ceteros exitialē latuiſſe Galenum atqꝫ ideo neqꝫ in lib.quartodecīo artis curatiue:neqꝫ in ſcđo ad Glauconē: neqꝫ in libꝛo de tumoꝛibꝰ con-tra naturā nuſꝙ̄ deniqꝫ ab ipſo fuiſſe noiatuz pene ri-diculū ſuſpicari qđ ſi Gal.ꝛ de pꝛuna de q̄ agit Auicē. ꝛ de āthꝛace peſtifero ſub eodē nōie Anthꝛace vcꝫ lib. xiiij.artis curatiue tractaſſe dicat:qm̄ anthꝛacez fieri aliqn̄ in epidemia eodē in loco Galenus teſtat nōne hoc idez de pꝛuna ꝛ igne pſico refert Aui. his verbis. Et qn̄qꝫ accidūt iſta cauſa peſtilētie.Talis ergo pꝛu-na atqꝫ altoiꝫ ſiue anthꝛax minime differunt atqꝫ hoc pacto Aui de eodē tumoꝛe peſtifero ſub varijs noibꝰ pꝛuna.ſ.atqꝫ altoim fruſtra in duobꝰ egiſſe locis iudi-cabitur niſi foꝛte dixerimꝰ altoim quidez eſſe anthꝛa-cē nō omni tempoꝛe:ſed ſoluꝫ peſtilente neqꝫ in omni parte coꝛpoꝛis ſed tm̄ in glādulooſo:ac pꝛecipue ingui-nibus oꝛtum qn̄ ꝛ ipſe Aui.hoc idē videtur inſinuare ita ſcribens.Antiquiſſimi antiquoꝛum nominauerūt nomine quod tranſlatū eſt in arabico altoim oē apo-ſtema eueniens in mēbꝛis glandinoſe carnis aut ali-bi:hec em̄ eſt veriοꝛ lectio ꝙ̄ altera alibi ſiquidem a[illegible] biū:ſignificat apud arabes inguen.vn̄ ꝛ herba ingui-naria quā greci buboniū nominant apud arabes ali-biū nuncupatur licet pandectarius ſecutus Serapio-nis erroꝛē heringium a bubonio ſiue herba inguina-ria non diſtinguētis alibiū heringiū interpꝛetat.Uo-luiſſe aūt Aui.lib.iiij.vbi de altoi ſcribit de hoc tumo-re agere q̄ p̄cipue i inguinibꝰ naſcit facile ꝯiecturabit vnuſquiſqꝫ q̄ inuicē v̄ba Auice.de altoim et Pauli de bubone cōtulerit:ſunt em̄ quaſi eedē medicine quibꝰ Auic.curat altoim ꝛ Paulus bubonē niſi qđ Paulus multo rectius eandez curationē diſtinxit:nam cū du-

[illegible] d[illegible] ſerapi[illegible] ſil' in ber ba ingui naria.

Dupleꝛ bubo.

plex fit bubon ideſt bubo:alter qui fit a cauſa primitiua (vt vtar verbo apud medicos iuniores peruſitato) atq; ideo ex ſanguie nō neceſſario maligno:alter qui fit ex materia venenata tēpore preſertim peſtilētie:in primo quidē bubone inchoāte Paulus vtitur refrigerantibus atq; adſtringētib9 medicamētis veluti ſpōgia ex puſca et lana ex vino ꝛ oleo acerbo vel roſaceo: vel melino.i.pomorū vel lētiſcino vel myrtino:nullus eñ ex his in tali bubone periculū imminet:vt quilibꝫ medice artis peritus intelligit. Auic.vero nulla adhibita diſtinctione hec eadē remedia q̄uis ex reprimētibus adhibet in principio altoim ideſt bubonū peſtiferi quib9 nihil poſſit eſſe in hoc malo periculoſi9. Neq; vero illō ſatiſfacit quod nōnulli de hoc genere medicādi dubitātes dicunt in Auicenne excuſationeꝫ qđ videlicet Auicenna voluerit nō ſuper ipſum altoim ſꝫ potius partes ipſi vicinas ne corruptio perambulet eas quas dixim9 imponi medicinas reprimētes. Ego eñ in hoc genere morbi preſtare ſemper opinor non ſolum ad locū effectum:ſed etiā proxima tabem peſtiferam q̄tum fieri poſſit euocare. Si enim a locis circūſtantibus repercutiat̄ q̄tū extrinſecis partib9 hoc eſt ignobilioribus mali depelletur tātū ad intrinſeca ꝛ plerunq; lethalia detrudetur:cū illud quoq; in peſtilētia ſit obſeruatū quāto plures cutis exterioris partes afficiunt̄ tota vi noxia foras prodeunte:tāto min9 ſub eſſe periculi ſicuti vbi vnū ſolū locum carbūculus occupauerit egri ſalus pene eſt deſperata:quamquaꝫ vero Auicēna ꝛ ſi nō in curādi ratione ſaltē in eo cum paulo ꝯueniat:qđ ſicuti hic bubonū ab anthrace ita ipſe altoim a pruna ſeiunxit:nō tñ eque conſtat apud Auicennā ex qua materia pruna:vł ignis perſic9 oriatur:cū videat̄ q̄nq; Auicēna nō ſolū a Paulo:atq; Galeno ſed a ſeipo parit de hiſce morbis ſcribēs diſſentire Galenus enim quē Paulus etiam ſequitur ait anthracem ex ſanguine melācolico feruēte generari atq; iō a puſtula aliquādo incipere:aliq̄ñ ſine hac:deinde

Error Auice.i curatiōe. Altoim.

quãdam attolli puſtulaȝ qua diſrupta ſimiliter vlcus
cruſtoſum fit. Eadẽ fere de pruna vel igne perſico quo
daȝ in loco ſcribit Auicẽna libro.ſ.quarto inter initia
ſeu tertio capite de apoſtematibus ⁊ puſtulis in hunc
modum. At vero ex ſanguine groſſo malo fiunt ſpẽs Aui. l eo
exiturarũ malarũ: nam ſi eius malitia vehemẽs fiat et dẽmorbo
ipſius ambuſtio proueniet heriſipila: ⁊ eueniet cõbu- aliqñ Ga
ſtio: ⁊ cruſta ⁊ deterior eſt ignis perſicus. Hoc in loco lenũ ſeq.
Auicẽna de igne quidẽ perſico videtur cũ Galeno cõ Aliqñ diſ
ſentire ſiquidẽ ignis perſicus idem genus coit cũ an- ſentire ab
thrace de quo Galenus agit libro.xiiij.artis curatiue eo.
quẽadmodũ ex ipſo conſtat Auicẽna qui libro quarto
capite de vlceribus ait vlcus corroſiuũ ignẽ perſicũ a
Galeno notari: vt etiã ex multis traſlatiõibus cõſtat:
que anthracẽ ignẽ ſacrũ vel perſicũ interpretãtur. De
heriſipila vero idẽ Auicẽna apte a Galeno diſcordat Auic. di
q̃ vult heriſipilã nõ ex ſangule craſſo qualis eſt melã- ſcordare
colicus: ſed potiꝰ tenuiſſimo genetari vt ↄſtat ex eius a Gale. d
verbis li.ij.artis curatiue ad Glauconẽ de vero heriſi heriſipi-
pelate ſcriptis. Poſtmodũ vero Auicẽna in eo quarti la.
libri capite quo de pruna atq̃ igne perſico tractat li-
cet eaſdẽ fere notas in pruna ⁊ igne perſico ſcribat q̃s
Galenus ac Paulus in anthrace ſiue carbone puſtu-
las ſcilicet corroſiuas faciẽtes accidere eſcarã qualeȝ
facit accidere ↄbuſtio ⁊ cauteriũ: vult tamẽ tã prunaȝ
quã ignẽ perſicũ ex colera citrina generari: que ſi vb
eius attẽdimus ex ſanguine colerico originẽ traxeri
Si aũt mihi quod etiã ab initio expoſtulaui hoc in lo
co conceſſum ab ijs qui nihil niſi elegãter dictatũ au-
dire patiunſ ⁊ verba potius quã ſententias conſectã-
tur vbi de arabũ medicoꝝ opinionibus diſputaſ ſer-
uare eundẽ aliqñ moduȝ loquendi quo medici paſſiȝ
iuniores vtũtur pro flaua bile colerã pro atra melan-
choliã pro heriſipilate heriſipilaȝ: et plura alia nomi-
na barbara vſurpare: ne ſi alijs quam ipſi vocabulis
vti voluero nõ tam videar latinitatẽ affectaſſe quan-
tũ verborum ſtudio bonos auctores oppugnare ten-

taſſe. Materiã itaq; prune vel ignis perſici apđ Aui. eſſe coleram citrinã ex cholerico ſanguine genitam in dicant ipſi9 Aui.(vt nuper diximus)verba que ita ſe habẽt. Et vnuſquiſq; amboꝝ tã ſcʒ pruna q̃ ignis per ſicus eſt de cholera citrina adurẽte permiſta melãcho lie. Et paulopoſt in curatione eoꝛũdẽ moꝛboꝝ Aui.ꝓ cipit fieri flobotomiã aliqñ vſq; ad ſyncopen:vt ſan guis cholericus euacuetur:qui quidẽ curationis mo dus neſcio quãtũ rõni vel etiã ipſi Aui.cõueniat qui ſanguinẽ eſſe frenũ cholere vbiq; inſinuat ⁊ primo li bro cauẽdũ eſſe admonet:ne ſuperflua ſanguinis miſ ſione egrũ ad humoꝛũ cholericoꝛũ ebulitionẽ perdu cam9. Quare ſi eius aliis in locis doctrinã ſequimur in moꝛbo ex cholera ſuperãte ſeu ſanguine cholerico facto phlobothomia nõ ꝯpetit vł nõ tãta vt ad ſynco pen vſq; perducat:nã ⁊ Galen9 ipſe qui tã audaci re medio adſtipulatur non niſi in tribus diſpoſitionib9 vſq; ad animi defectũ ſanguinẽ detrahit vel ſcʒ in ma ximis phlegmonib9 vel febꝛibus ardẽtiſſimis vel do loꝛibus vehemẽtiſſimis. Quarum nulla adeſt in eo de quo diſſerimus moꝛbo:ſi eñ ſanguis cholericus ſit ſu perabundãs quod eſſe in igne perſico innuit Aui.nõ phlegmones faciet ſed potius heriſpilas etiã exquiſi tas:vt inquit Galenus lib.ii.artis curatiue ad glauco nem vbi inter phlegmonẽ atq; heriſipilas ponit diffe rẽtiã. Ueri autẽ heriſipilatis caloꝛ imodic9 vt idẽ Ga lenus ſentit libꝛ.ix.artis curatiue non aliter q̃ aqua frigida epota curať. Sic ⁊ quecũq; alie febꝛes ex cho lere:vel per ſe vel ſanguini miſte feruoꝛe generantur nullũ magis ꝑſentaneũ habẽt remediũ:q̃ frigide aq̃ potionẽ. Unde Aui.tam in curatiõe heriſipile:q̃ etiã cauſonis viſus eſt dubitare an in eis ſanguinẽ mitte re opoꝛteat nedũ tulerit ad ſyncopẽ vſq; ꝓfundi hoc eñ remediũ in his ſolũ febꝛib9 ꝯuenit q̃ ex multo ſan guine vel ebuliente vel putreſcente generanť:q̃les ille ſunt q̃ pꝛopꝛio noĩe ſynochi nominãtur:ſʒ neq; ꝓpter intolerabiles doloꝛes (hi enim in hoc moꝛbo non ad

Tres diſpoſitiones in q̃bus lʒ facere phlobotomiã vſq; ad ſyncopẽ.

ſunt)tanta ſanguinis detractio eſt faciēda:qđ ſi etiaꝫ adeſſent diſtinguendum foret: vt inquit Galenus in expoſitione aphoriſmi. Que egeruntur nō multitudinē ↄſiderare oportet an phlobotomia vel potius purgatione ſedari deberent nihil aliud ex his verbis inſinuans niſi quod vbi humor alius a ſanguine faceret ſua vel qualitate vel quantitate doloreꝫ purgationem eſſe preferendam quod videmus eundem Galenum in omnium morborum precipue cholericorum curatione vbiqꝫ obſeruaſſe adeo vt in commentarijs libri ſecundi de humoribus etiam in pleuridie cum ſit ex humore cholerico damnet phlobotomiam:quam tñ plus in hoc quaꝫ in vllo altero morbo alioqn videtur probare. Apparet eñ et ipſuꝫ quēadmodū etiā Auic. nimiā humorū colericorum inflāmationē vbiqꝫ euitare quāuis hāc in ignis perſici curatiōe Aui. non cauerit docēs aliqñ in ea vſqꝫ ad ſyncopeꝫ ſanguinem euacuare. Quid qđ etiā Aui. in pruna vel igne pſico ꝓhibet ſcalpellationē profundā qñ materia ē declinis ad colerā. his enim ꝛ ipſe vtiẜ verbis et tñ capite ſuperiori vbi agit de formica ſuaſerat ex Galeni cōſilio extirpare formicā cū aliquo qđ ſit ſicuti embula et extremitas penne aut alterius rei cuius extremitas ſit acut[a] quā poſſibile ſit deglutire formicā. Atqui hec extirp[a]tio formice ſi diligēter inſpicimus multo eſt violēti[or] ꝙ̄ ſcapellatio:vt ſi hanc timet Aui. quando materi[a] eſt declinis ad coleram multo magis tale aliquid fac[e]re debuerit formidare in morbo ex materia non dec[li]ni ad coleram ſed mera colera vt ipſe opinatur procreato. Ego quidē puto Aui. mō ſalua tāti viri reuerētia dicere liceat morbos ꝛ natura diſtātes atqꝫ eorundē curationes plerūqꝫ confundere vel vt eiſdem vtar verbis que ipſe ſolet aliqñ in aliorū reprehēſiōe vſurpare capitulū in cap. ponere quā quidē cōfuſioneꝫ videtur in trib⁹ capitibus de heriſipila de formica et de igne perſico ſe ↄſequentib⁹ precipue feciſſe (nā vt nos etiā eundē ſeruemus ordinē) capite quo agit de heri

[...]cinā morb[o]s ēt natura diſtantes confundere.

ſipila inter ceteras huius morbi notas hãc etiã ponit qđ cõburit ⁊ ſua virulentia veſicat. Hec aũt (vt ita dixerim) veſicatio magis ꝓpria eſt alteri morbo de quo agit in ſequenti capite quẽ ipſe formicã miliarez Galenus vero ac Paulus herpetem cenchriam ideſt miliarem ea potiſſimum nominant ratione quod ſerpit atq; in cute veſicas ſiue puſtulas milio ſimiles excitat ſed etiam medicine ipſe quas adhibet Aui. ad heriſipilã ſuper cutẽ exiſtentẽ ſunt que a paulo ſcribunt ad formicam miliarẽ: ſiue (vt eius vtar verbis) ad herpetem veſicoſum vel puſtuloſum. Hec enim ſunt Pauli verba. Ad herpetem veſicoſum ſcoria plumbi ex vino auſtero contrita mox illinita cataplaſma ex folijs bete in vino decoctis ſup impone. Auic. autẽ ad Pauli (vt videtur) imitationez ita ſcripſit. Et ſi fuerit heriſipila ſuper cutem curetur ex ſcoria plumbi cum vino pontico cum folijs ſicle bullite cum vino. Modus autem loquendi Auicenne non paruam poteſt diligenter inſpicientibus facere dubitationez: cum enim inquit. Si fuerit heriſipila ſuper cutẽ videtur ex his verbis innuere poſſe etiam aliter ꝙ ſuper cutem fieri heriſipilam. Atqui Auicenna ſuperius inter flegmonez atq; heriſipilam faciens differentiam ita ſcripſerat. Et apoſtema heriſipile non fit niſi in eo quod apparet de cute. Quare niſi hec dubitatio ſoluatur: nõ parua ſuſpitio relinquetur ꝙ medicine quas hoc in loco ad heriſipilã ſcribit Auic. alteri poti⁹ morbo ideſt formice miliari cõueniũt. Sed ⁊ verba ſequẽtia Aui. hoc ipſum aptiſſime mõſtrãt: nã ſtatim ſubinfert. Et curetur cũ eo in quo eſt reſol'o ⁊ exiccatio fortis cũ infrigidatione. Nemo aũt neſcit niſi qui tritum illud in medicina principiũ ẽt ignorat ꝯtraria .ſ. cõtrarijs curari

Gentilis heriſipile morbo calido ⁊ ſicco fortiẽ exiccãtia nõ ꝯpetere. Qđ ipm gẽtilis aladuertẽs inqͭ Auicẽnã hic duplicit intẽdere. pmo ꝙ ponit abſolute medicias q̃ ꝯpetũt i ſtatu: ſecũdo ꝙ hic ponit medicias: q̃ ꝯpetũt i heriſipila vlcerata: q̃ ſunt nimis fortis exiccatiõis. Nos

vero ex hac ipſa reſponſione illud cōfeſſum habemus qđ cōtra Aui.ꝓbare nitebamur eas.ſ.que hic ponūtur ab ipſo medicias nō heriſipile:de qua agit in hoc capite:ſed alteri potius de morbo tractat in ſequenti formice.ſ.vel miliari:vel corroſiue cōuenire:naȝ heriſipila vlcerata nihil aliud eſt niſi herpes exedens apđ Gale.vt idem Gal.lib.xiiij.artis curatiue teſtatur:herpes autem comedens eſt formica corroſiua ſiue vlcerata apud Aui.Quod vero non differat herpes comedēs de quo agit Galenus a formica corroſiua de qua ſcribit Aui.videre licet ex his que Aui quidem de formice corroſiue:Gal.vero de herpetis comedentis curatione eadem ambo precipiunt:hec enim ſunt Auic. verba.Uia autem ſecundum quaȝ curatur formica eſt vt ea que ex ipſa eſt corroſiua alienetur ab humectatione quā iaȝ adminiſtraſti in heriſipila:humectatio eñ nō eſt ꝯueniēs in vlceribus.Gal.quoqȝ a quo ſumpſit Aui.in eandē fere ſniam ſcribit lib.ij.artis curatiue ad Glauconē.Herpetes quidē quantuȝ ad totius corporis curationē ſimili mō quo heriſipelata curare opȝ:quātū vero ad locuȝ ipſum affectū non etiam ſilr oēs enim qui exeſi ſunt refrigerari quidē deſiderāt:ſicuti et alij atqȝ heriſipilata:nō tñ ea medicamēta que preter id qđ refrigerāt ēt humectāt patiūtur:ſed ex ea ſola ex refrigerātibus que ſimul exiccare poſſunt admittunt.Hic Gal.ſicuti Aui.in cura formice corroſiue ita in curatione:herpetis comedētis prohibet humectationeȝ:quaȝ tamen in heriſipilatis probat:an iō idem Gal.ſubiungit.Non igitur neqȝ lactucam neqȝ polygonium:neqȝ ex ſtagnis lēticulam vel paluſtrē lotū:vel anthylium:vel pſylium:vel portulacam:vel intybū:vel ſemperuiuā:vel tale aliquid qđ poſſit humectare:que heriſipelatis erūt oportuna opȝ adhibere.Sed hic nō paru9 remanet ſcrupulus:qꝛ has ipſas herbas vel magnam earum partē in principio formice corroſiue probat Aui.ita ſcribēs.Et adminiſtra in principijs eius.ſ.formice corroſiue(de ea enim ſtatim

Heriſipila vlcerata et herpes exedēs ideȝ.

Galenus

Magn9 ſcrupul9 apud Auice. Auicē. videri ſibi ipſi repugnare

ſupra locutus erat)ſicuti lactucã ⁊ nenufarem ⁊ ſempniuã ⁊ volubilẽ ⁊ portulacã ut videatur Auic. ſibiipſi maĩfeſte repugnare: ſi eñ vt ipſe paululũ ſupradixerat ea que debẽt heriſipile humectatio fugiẽda eſt in curãda formica corroſiua: cur poſtmodũ lactucã ſemperniuã ⁊ portulacã quas Gal lib. xiiii: artis curatiue ad herſipile quidã laudãt curatiões libro vero ſecũdo ad Glauconẽ propter eaꝝ hũiditatẽ in herpete exedente cenſet euitãdas ſtatim Aui. in formice corroſiue principio commendat: vel iubet adminiſtrari. Non ſolas inquit gentilis qui hanc in verbis Aui. repugnantiã viſus eſt animaduertere: ſed cum aliis exiccantibus mixtas vt puta lenticulam que eſt frigida et humida cum ſemperuiua que eſt frigida ⁊ ſicca. Qꝗ idẽ Gentilis non de formica corroſiua: ſed ambulatiua: in qua ſicuti in qualibet alia formice ſpecie ſecundum ipſam aliqua eſt vlceratio atqꝫ iõ humiditas que debꝫ exiccari moueat dubitationem. Sed cur obſecro ad formicam ſiue corroſiuam ſiue vlceratam talis mixtio ſit neceſſaria quaſi non inueniãt herbe ſimplices que ſimul habeãt tũ exiccendi tũ etiã refrigerãdi ptãtem aut quaſi ea ſola q̃ humectãt poſſint refrigerare. Ipſe quoqꝫ Aui poſtmodum ſicuti etiã Gal. eaſqꝫ vtrumqꝫ preſtant effectũ que. ſ. eque exiccãt atqꝫ refrigerãt memorat ſicuti arnogloſſã rubũ ⁊ lentẽ quib9 mille alie poſſint ſimiles reperiri. Qd ſi etiã eedẽ formice corroſiue ſiue vlcerate cõpetunt medicine: que etiã heriſipi le frigide. ſ. mõ non poſſint humectare ſicuti neqꝫ calefacere cur Aui. volubilẽ herbam ad caliditatẽ vt ipſe ſcribit ſecundo ſui operis libro aliis refrigerãtib9 ad numerauit: vt tñ hec cõpetat qm̃ a quibuſdã cenſetur frigida nõ video ſi (vt inquit Gẽtilis) he quas ſcribit Aui. medicine non per ſe ſole ſed miſte cum aliis recipiantur quomodo ex mixtura humectantium ac refrigerantium fiat medicina que tantũ frigefaciat ⁊ exiccet: qualem exigit formica corroſiua vel vlcerata que vt morbus calidus frigida ſolũ ſine calidis querit vt

Gẽtilis.

Herba volubilis

vero vlceratus ſolū ſicca ſine humidis in quo quidē morbo Gale.etiā ſtrychnū.i.ſolanū reſpuit qꝛ nō habeat ſufficiētē ſiccitatē. Aui. vero eādē herbā nō ꝓbat niſi ſiccā q̄ſi viridis poſſit humectare. Si ergo humida cauebat cur lactucaꝫ ꝛ nenufar et lenticulam aque ſimileſqꝫ herbas hūidas etiā alijs ſiccis admixtas approbauit. Neqꝫ tñ puto qꝺ Gētilis credidit eum fuiſſe Aui.intellectū vt ſemperuiuā ꝑ herba ſicca q̄ alijs humectantibus debeat adiūgi hoc in loco nomiauerit: qm̄ eandē herbā Gal.libro ſcꝺo artis curatiue ad Glauconē alijs adnumerat q̄ herpetē comedētem nō ſolum poſſunt refrigerare: ſꝫ ēt humectare: Quis eniꝫ idem Gal.vi.de ſimplici medicina libri volumine ſemperuiuam frigidā ac ſiccā ſtatuerit: plurimū tamē illi tribuit frigiditatis minimuꝫ vero ſiccitatis imo in ea vigere aquoſam ſubſtātiā plane aſſeuerat cuius rōne vt arbitror in ſecundo libro quē diximus artis curatiue ad Glauconē quando herpes fuerit vlceratus ſemperuiuam vnā cū alijs humectantibus improbat ſicuti ipſam heriſipilatis conuenire fatetur: nam licet facta ad corpus tēperatuꝫ ſicuti fit in ceteris medicinis collatione libro quem diximus de ſimplici medicina ſexto ſemperuiua frigida ꝛ ſicca herba dicatᷣ: eadeꝫ tñ ad heriſipilas morbū calidū ac ſiccū cōparata ſcꝺo libro ad Glauconē frigida atqꝫ humida reputatᷣ ſicuti oleū roſaceum ꝛ refrigeratos calefacere et calefactos refrigerare ab eodē Gal.ſcribitur libro.iij.de ſimplici medicina: que quidem effectuum diuerſitas vt etiam ibi ſcribitur his precipue datur medicinis que paruꝫ a temperamēto receſſerunt qualem eſſe diximus ſemperuiuam herbam in ſiccitate auctore Galeno ſexto libri de ſimplici medicina volumine. Hāc vero ad diuerſa: corpora comparationem non animaduertens rabi Moyſes auſus eſt notare Galenum q̄ſi libro ſecundo artis curatiue ad Glauconem cōtraria de ſemperuiua ſcribentem: que libro (queꝫ diximus) ſexto de ſimplici medicina ſuper eadeꝫ herba aſſeuerat. Nos

Gentilis ꝯpoſitionē improbari.

[illegible] .de [illegible] medica.

¶ Rabi. Moyſeꝫ ex ignorātia cōpa-

vero de hac repugnantia ſententiaꝝ falſo obiecta Ga
leno plenius alibi diximus: vbi eundẽ Galenũ defen-
dimus cõtra Rabi Moyſen pricipi medicorũ etiã in
pleriſq; aliĳs infeſtum. Aliud vero Gẽtilis ſuffugiũ di
cẽtis: ꝙ in principio principiãte formice frigida ⁊ hu-
mida cõpetũt: quia lꝫ ibi ſit aliqua vlceratio: nõ tamẽ
corroſio adeſt: eiſdẽ quas ſupra poſuimꝰ rõibus im-
probat: atq; eo magis: quoniam a Galeno in ſecundo
artis curatiue libro ad Glauconẽ quelibet vlcera etiã
in ſumma cute exiſtẽtia egere exiccãtibus Hippocra-
tis auctoritate mõſtratur. Sed vt ẽt antea innuimus:
cũ Auicẽna his verbis vtat: ⁊ admiſtra in pricipĳs eiꝰ
hoc verbũ eius nihil aliud poteſt referre niſi formicaꝫ
corroſiuã: de qua ſtatiꝫ ſupra ſit ſermo. Neq; vero illa
ratio conuincit: quam quidam adduxerunt probare
volentes Auicennam intelligere de principĳs formi-
ce ambulatiue: non autem corroſiue: qm̃ poſtea ſubiũ
git: ⁊ cum timetur ſuper eam corroſio: cum in formica
corroſiua vt inquiũt nõ timeatur corroſio: que iaꝫ ad
ſit: ſed potius in ambulatiua: quaſi non potuerit Aui
cenna prius ſcribere curationẽ formice corroſiue: de-
inde docere anteꝗ̃ formice corroſio ſuperueniat qui-
bus remedĳs ſit occurrẽdũ. Mihi vero maiorẽ faciũt
dubitationẽ remedia quedã: quibus vtitur Auicenna
ad ꝓhibendã corroſionem ſicuti aqua: que currit ex li
gno vitis humido cũ adurit: et ſtercus ouiũ cũ aceto:
et ſtercus vaccinũ cum aceto: que dinus ipſe extranea
eſſe ꝯfitet: neq; multũ ad ꝓhibẽdã corroſionẽ ꝓficere
Ego vero multomagis extranea exiſtimo: que ſtatim
poſt ab Auicẽna ſup corroſionẽ iam apparentẽ impo
nũtur: ſicuti ſuccũ cucumeris aſinini: ⁊ ſal: ⁊ fel hirci:
⁊ rutã cũ nitro ⁊ pipere: ⁊ nitrũ cum vrina pueri: q̃ oĩa
tam priora: ꝗ̃ ẽt ſeqnẽtia nõ formice vel ambulatiue:
vel iaꝫ corroſiue: ſed tollẽdis potiꝰ verrucis ꝯueniũt:
vt patet ex Paulo eiſdem vtente ad tollenda quedam
genera verrucarũ: que greci myrmecias acrochordo-
nas appellant: vt etiaꝫ ex Auicẽna cõſtat qui de non-

rationis medicia-rũ ad di-uerſa cor pora ma-le galenũ tanꝗ̃ ſibi ipſi cõtra dicẽtẽ no tare.

Extrãca remedia ꝗbus vtit Auicẽna in formi-ce cura-tione.

nullis eox in curatiõe verrucarũ meminit:ꝛ varijs in locis vbi de earũdẽ medicinarũ proprietatib⁹ agitur valere eas ad verrucas:nõ aũt formicaʒ ambulatiuã: vel corroſiuã inſinuat. Sed hoc q̃dẽ capitulũ de verrucis in capl'o de formica male fuiſſe ab Aui.poſitum:ꝛ cãm ẽt hui⁹ erroris in ſequẽtib⁹ plenius agrem⁹.Illð nũc ꝓbaſſe ſufficiat Aui. heriſipilaʒ pro formica:ꝛ formicam pro heriſipila nõ ſine magna cõfuſiõe accepiſſe: q̃ſiquidẽ q̃ erant heriſipile remedia refrigerãtia.ſ. atq; humectantia:eadẽ formice corroſiue accõmodauit:que vero formice ꝯpetebãt vel corroſiue:vel miliari multũ.ſ.exiccantia hec retulit ad heriſipilam.Sed q̃m ſupra mõſtrauimus medicamenta fortiter exiccãtia ſcripta ab Auicẽna ad heriſipilam ſupra cutẽ exiſtentẽ a Paulo fuiſſe tranſumpta an ẽt fideliter tranſlata fuerint videam⁹:ſic em̃ nõ ſimplex ſed multiplex potius error indicabiť.Vnuʒ ex his remedijs fortiter exiccãtibus de quibus ſupra facta eſt mẽtio ita habeť apð Paulũ.Lane antique illote circa tedã cõbuſte.ʒ.xij.cere.ʒ.xxv.ſcorie plũbi acetabulũ mediũ ſepi caprini purgati et loti in aqua.ʒ.xxv.olei myrtini.ʒ.v.altera huic correſpondens apud Aui.ſcribiť in hũc moduʒ. Lane veteris aduſte nõ lote pondus ʒ.xij.ʒ.carbonis de cortice arboris pini tantũdẽ cere.ʒ.xx.ſcorie plũbi. ʒ.v.ſepi caprini veteris abluti cum aqua.ʒ.xv.olei myrtini.ʒ.v.ſi põdera quidẽ medicinarũ notata in Aui cõpoſitionibus nõ oĩno quadrant cũ alteris que in ſitibus apud Paulũ cõpoſitionibus inueniunť nõ eſt vt arbitror magnipendẽduʒ.Illud multo magis eſt conſiderandum ab his preſertim:qui quandã veluti diuinitatem tribuũt Aui.in cuius libris de medicina preſertim nullum poſſe inueniri erroreʒ arbitrantur:quo pacto Auicen.in nuper dicta compoſitione miſceat carbonem de cortice pini: queʒ tamen Paulus in ſua compari omnino pretermiſit.Eſt inquam vt exiſtimo diligentius examinandum:an Aui.vel alius deliquerit noua atq; inaudita medicamenta veteꝝ cõpoſitio

nibus adiungendo:veluti carbonē de cortice pini:de quo quidē carbone nuſq̄ ſcriptū inuenit: q̄ vllā habeat in medicinis ad heriſipillā:vel formicā efficaciā. Hūc aūt non eſſe noſtre trāſlatiōis errorē teſtē facio miro ingenio:ac ſingulari doctrina pditum iuuenem Paridē ceſareū mātuanū:qui vt ſemp fuit omniū bonarū artiū ſtudioſiſſimus:ita nūc medicine totus inſiſtit:ad quā fideliter pcipiēdā nō mō latios ⁊ grecos: ſed ēt hebreos:atq̄ arabes adhibet pceptores q a me eodē paride pſente ſepius reqſiti in his locis preſertim in quibus Aui.a galeno ac paulo nō parū diſſentire videbatur:vt verba Aui.ſicuti in eorū iacent lingua mihi interpretarent eundē fere ſenſum retulerūt: quem etiā nos in noſtro habemus Aui.vnde in eam veni ſniam vt multos qui nō ſolū in noſtris:ſed etiam hebreorū atq̄ arabū libris nō ieniunt errores Aui. ex prima grecorū auctorū quorū ſnias idē Aui.vſiquaq̄ collegit facta in arabicā linguā cōuerſiōe ſumpſiſſe occaſionē:nā ⁊ hunc ipſum de quo pauloante loquebamur errorem non aliunde q̄ ex verbis Pauli male intellectis traxiſſe originē facile poteſt vnuſquiſq̄ per pēdere.Cū enim Paulus ita ſcribat. Lane veteris circa tedā cōbuſte.ʒ.xij.credidit Aui.vel poti9 ille q male Paulū in arabicū ſermonē trāſferēdo dedit Aui.errādi occaſionē:tedā quoq̄ ſiue carbones ex teda exuſta derelictos in eādē venire cōpoſitionē:atq̄ ideo ita notauit.Sumatur lane veteris aduſte non lote pondus drachmarū.xij.⁊ ſemis carbonis de cortice pini tātundē erorē ſane ſatis ridiculo atq̄ aliqñ futuro periculoſo:ſi medicine ēt q deuorant:vel bibunt poſtq̄ fuerint ſup ignē qñq̄ parate carbones q ex eodē igne remāſerit in ſuā quoq̄ ſocietatē reciperit tale eñ quoddam fiet in cōpoſitiōe relata ab Aui.ſi vt ipſe docet ad lanā exuſtā equa portio carbonū ex teda circa quā fuerit exuſta adūciat. Nemo aūt admiret eā pcipue lanā q circa tedā fuerit exuſta a Paulo in ea quā diximꝰ cōpoſitiōe pbari fuit eñ quoddā apud veteres in cōburē

Arabē interpretē male paulū interpretando ⁊ diſſe Aui errādi occaſionē.

da lana que nō niſi cōbuſta ad vſum medicine venie‑
bat artificiū cuius ēt Galen9 ſ3 mlto pleni9 Dioſcori‑
des meminit ꝙ īter ceteros lana ꝯburēdi modos hūc
quoqꝫ tradit. Alij diſponētes obeliſcos ſup vas fictile
latū os bñs inuicē diſtātes ⁊ ſup imponētes ſcādulas
⁊ lanas alternatim leniter ex tedis paruis ſuccendūt.
vbi vo lane fuerint cōbuſte tollūt ⁊ ſi quid pingue vel
pix ex tedis paruis defluxerit: ſimul tollunt atqꝫ repo‑
nūt ⁊ hoc eſt qd Paulus vult lanā.ſ.ita vt docet Dio‑
ſcorides vſtam: nō aūt carbones de cortice pini in ea
quam ſcribit ad herpetem veſicoſum cōpoſitiōe cōmi
ſceri. Nūc ad reliqua explanāda trāſeamus in quib9
videt Aui. aliquanto maiorez vel etiā periculoſiorem
feciſſe cōfuſionē mox ad ignē p ſicū de quo pcipue di‑
ſputabamus in quo morbo pluſqꝫ in ceteris fuit Aui.
perplexus reuertemur. Scio tñ me nō credēda ſcriptu
rum his preſertim qui poſt habitis rōnib9 ſola noia
ac ſcribētiū auctoritatē ſequunt: qui ſe alicui ita addi
cunt auctori vt ꝓprios ſenſus deſtruētes malint alte‑
ri qꝫ ſuis oculis credere. Nos ſupra cum ex ſenſu ipſo
tum ēt dioſcoridis auctoritate cui etiam ex parte con‑
ſentit Auicēna ꝓbauimus eupatoriuz hre folia canna‑
bis vel pētaphyllo ſilia fructuz puū ꝙ exiccatus veſti‑
bus adhereſcit eſſe deniqꝫ eupatoriū herbā illā quam
nos vulgo agrimoniā noiamus Aui. vero idē eupato
rium aliud qꝫ agrimoniā eſſe ſignificat cū ait eupato‑
rium eſſe herbam aromaticam habētē folia canabis ⁊
florem ſicuti nenufar. Conſtat enim herbā vulgo agri
moniam nūcupatā neqꝫ eſſe odoratā neqꝫ hre florem
ſicuti nenufar: immo ita exiguum vt vel nenufari vel
eius flori collatus nullā ipſius habeat ſimilitūdinem
Cui igitur plus hac in parte credemus Dioſcoridi ne
An Auicēne? Auicenne inquies cui noſtra etas dedit
medicine principatū. Atqui Galenus vnaqꝫ ipe Aui‑
cenna in hac parte medicine ꝙ de medicamentis ſim‑
plicibus agit primū locū dioſcoridi tribuunt. Sed fac
auctoritatē eſſe parem. Ubi tu mihi Auicenne patro‑

Modus cōburendi lanam ſecunduz Dioſcoridem.

ne herbā inuēies aromaticā folijs canabis florenenā faris que ſit verū eupatoriū ſicuti ergo tibi alterā aſſignaui ita Dioſco.Pli.Serap.ſup herba eupatorio deſcriptiōib9 ↄgruētē vt niſi malis videri cecus ꝙ fateri Aui.in veris eupatorij notis deſignādis aberraſſe nullo mō negaꝛ poſſis herbā quā nos vulgato noīe Agrimoniā vocam9 eſſe veterib9 eupatoriū.Qđ ſi forte mihi ↄceſſeris id qđ mlti ēt ex medicis iuniorib9 nō diffitēꝛ Aui.nō mltā habuiſſe ſimpliciū medicamētoꝝ notitiā nō aduertes fortaſſis te eadē ↄceſſiōe dimidiā ſcie medicie ptē Aui.detrahere:q̄ tota vt inqt Gal.li. ſcđo de Criſi ex duab9ↄſtat noticijs altera ſubiecti:circa qđ medicus opaꝛ:altera illoꝝ q̄bus veluti inſtrumētis in ſuo ope vtiꝛ.Cur v̄o ſi in his in q̄bus v̄itas ipſa ſeipſā ↄtēplātib9 offert vbi vigēt ſenſuū iudicia Aui.erraſſe ↄcedis nō eque i reb9 magis abſtruſis atq̧ recōditis labi illum potuiſſe fatearis?Tu tn̄ crede qđ lubet:nos paucis iſta ſcribim9 ⁊ ſolis amatorib9 v̄itatis.Si non apud malignos atq̧ imperitos ſaltē apđ ꝓbos ac doctos gr̄aꝫ vt ſperam9 ↄſecuturi forte ēt apud egrotos quos fortuite medicīe piculo liberam9:cū herbā i foſſatis naſcētē q̄ q̄d ſit a medicis ignoraꝛ hacten9 tn̄ credita ē a plurib9 eē eupatroriuꝫ ne ſyrupo ex eupatorio atq̧ alijs ↄpoſitiōib9 adiūgaꝛ mō ſint q̄ nobis fidē velint p̄ſtare ꝓhibem9.Sꝫ ⁊ altero mlto ſane maiore piculo vel ēt tormēto miſeros mortales liberem9 qđ audio malo ſuo fato ſenſiſſe nōnullos q̄ hac tempeſtate morbo gallico laborarūt neq̧ eīn defuere medici q̄ puſtulas illas q̄ i eodē morbo totū aliqn̄ occupāt corp9 q̄buſdā ferreis iſtrumētis extirpare tētarint nixi(vt arbitror)Auicēne auctoritate formice ābulatine ⁊ corroſiue puſtulas ēbula ⁊ pene extremitate vt ſupra quoq̧ notauim9 euellētis qđ ēt magiſteriū ſidijs placet neq̧ Dinus i tali curatōe iꝓbauit:⁊ frāciſc.de Pede mōtiū pluresq̧ alij Aui.ſequētes ſuis ſcriptis inſeruere: aiūtq̧ ipi vna cū Aui.id eē ↄueniēs ꝫ Galēi opiōnēꝫ. Sed vbi obſecro vnq̄ Gale.puſtulas ex hūore acuto

Totā medicinā cōſtare ex duab9 noticijs altera ſubiecti:altera medicamētoruꝫ.

cholerico factas talibus inſtrumētis iuſſit extirpari? Dinus et frāciſcus de pedemontius vna cum Aui. decep tos.
Galenus inq̄ q̇ vbiq̄ medicos crudeliter atq̄ iperite
medicātes vocat hūane nature pniciē. Quod vero ſce
uius aut rudi9 medēdi genus poſſit excogitari q̄ mor
bū nō alio magis noīe q̄ q̄ exulcerat iſeſtātē ēt vehe
mētius exulcerare. Falſo igit̃ inquiet aliq̄s Aui. Gale.
allegauit: neq̄ vo neq̄ falſo: ſi tn̄ locū ꝯſideremus vbi
allegauit dicere auſiz falſo allegaſſe. Gal. eñ id artifi
ciū ait eē ꝯueniēs nō ad tollēdā formicā vl̃ miliarē vel
corroſiuā: ſz quoddā poti9 gen9 vrucaꝝ: q̄s greci myr
mecias. i. formicas appellāt. Nat9 ē ergo error Aui. ex
nois ambiguitate: q̄ eñ greci puſtulas q̄ſdā ex hūore
cholerico genitas ſolā cutē occupātes atq̄ ēt ſerpētes
ab hac ſerpēdi natura Erpeta vocāt: arabes quoq̄ a Auicēnā male Galenū allegare.
ſiti ꝓprietate eaſdē puſtulas formicā noiarūt. Sūt vo
ēt q̄dā gn̄a vrucaꝝ q̄ greci myrmecias noīe ſumpto a
formicis appellāt: q̄ ſenſuz q̄ſi ſint morſus formicarū
patiētib9 infert: has quoq̄ verrucas arabes ad greco
rū imitationē formicas nūcupaſt q̇ fit vt vbū formica
apd̄ arabes duoꝝ morboꝝ gn̄ib9: q̄nis natura differē
tib9 accōmodet̃. Aui. ergo vtrāq̄ formicā tā p puſtu
lis colericis q̄ ēt p vrucis acceptā atq̄ vtriuſq̄ mor
bi curatiōez i vno capite copulauit: lz alter ex hūore te
nui ac colerico fiat: alter ex craſo ac melancolico: atq̄
iō vt gn̄e diſtinguunt̃ ita diuerſuz gen9 curatiōis expo
ſcāt. puſtule ſiq̄dē colerice vl̃ ſola toti9 corpis purga
tiōe vl̃ ēt emplaſtris ſup locū affectū impoſitis nunq̄
aūt manu curant̃: vruce vo vt docet Gal. li. xiiij. artis
curatiue cū alijs iſtrumētis tū etiā pēna ita adaptata
vt totā verrucā ſua cauitate ꝯprehēdat atq̄ adeo fir
miter hereat q̄ ea deſubter acta vruca radicit9 euel
latur: quē etiā modū docet Aui. lib. iiij. capite de verru
cis: quē pariter modū vo loco illo potuit ad Gale. au
ctorē referre: ſed vbi oportuit Gale. citare teſtē ibi ei9
teſtimoniū pretermiſit: vbi vero reticere q̄m nō de ver
rucis ſed formica poti9 corroſiua curāda agebat̃ ꝑpe
rā allegauit. Huc vo tā m̄lta q̄ dixim9 de Aui. multos

in vnū morbos ꝯfundēte oīa tēdebāt vt oſtēderemus ip̄m ſibi atq; aliquāto maiore in pruna atq; igne pſico vſum fuiſſe cōfuſiōe ne q̄s forte ſuſpicet̄ nos in tā longis digreſſiōibus ea q̄ nihil ad ꝓpoſitū nr̄m ptineret̄ cōquiſiuiſſe: cū em̄ pbare intēderem⁹ morbū gallicū nō eſſe ignē pſicū oīs v̄o de q̄cūq; re ſumit̄ diſputatio debeat a definitiōe: vt ait Ci. ꝓficiſci neceſſariū habui m⁹ antea oſidere q̄ nō ꝯſtaret apđ Aui. q̄d eſſet ignis pſicus: aliq̄n em̄ ipſu3 ex ſanguie craſſo ⁊ melācholico niq̄t gn̄ari vt ēt antea admonuimus: aliq̄n v̄o ex colera pmixta melācolie ⁊ nūc ignē pſicū idē gen⁹ facit cū prūa vt cū inq̄t hec duo noīa fortaſſe abſoluta ſūt ſup omnē puſtulā corroſina veſicātē adurētē faciētes accidere eſcarā q̄lē facit accidere ꝯbuſtio ⁊ cauteriū: nunc vero diuerſificat vt cū inq̄t prunā eſſe magis melācolicā ignē v̄o pſicū magis colericū q̄nq; trahit ip̄m ad formicā comeſtiuā vt cū ita ſcribit ⁊ q̄nq; abſoluit̄ nomen ignis pſici de illis ſup quo eſt illic puſtula de gn̄e formice comeſtiue adurens veſicās q̄nq; ad formica3 trāſſert miliarē vt cū ſcribit i hūc modū. Et q̄nq; ſunt cū formice ſpēbus ⁊ miliaris male febres vehementis caliditatis pniciofe. Quaſi apđ ip̄m Aui. ignis pſic⁹ ⁊ formica miliaris nō differāt neq; multū referat vtrum ignis pſici vel formice miliaris ſigna manifeſtet et ſane diligētius intuēti formica miliaris ⁊ ignis pſic⁹ nihil aut parū admodū differūt apđ Aui. ſunt em̄ i vtro q; veſice milio ſites veluti Raſis. Paulus atq; Gale. lib. xiiij. artis curatiue ꝯſentiūt. Quod ſi Auicēnā ſeq̄mur nō mō forma: ſed ēt materia eadē in ambob⁹ morbis reperit̄ q̄m tam ignis pſicus q̄ etiā formica miliaris ſm̄ Aui. fiunt ex colera pmixta melācolie niſi forte quis dixerit ad faciēdā formicā miliarē nō ſolā ſufficere melācoliā colere adiūctā: ſ3 inſuper ēt phlegma req̄ri hoc em̄ vr̄ innuere Aui. capite de formica miliari ex verbis illis. Neceſſe eſt illic eſſe ex melancolia ⁊ phlegmate que admiſcent̄ colere. Sed cū idem Aui. ſicuti. Gale. ex ſolo phlegmate mixto cum colera eandē formicam

Auicēnā de igne pſico mō vnu3 mō aliud ſentire.

micã miliarẽ generari aliqñ fateať:cur nõ itidẽ melã-
coliã abſq; flegmatis ſocietate iũctã cum colera poſſe
eũdẽ facere morbũ ↄceſſerit?Multi quoq; medici iu-
niores opinanť eq̃ ex vna ſicuti ex altera mixtiõe for-
micã miliarẽ ꝓcreari.Quare ⁊ ignis pſicus ⁊ formica
miliaris in eadẽ nõ mõ forma ſʒ ⁊ materia ẜm Auicẽ.
ſnĩam ↄueniẽt.Quãq̃ forte quiſpiã illã aſſignabit di-
uerſitateʒ qđ in igne pſico materia colerica ſit magis
aduſta quã in formica miliari.Cur ṽo hoc cuʒ ipſa ẽt
ſua caliditate veſicas excitet ⁊ vt inq̃t Auic.febres fa-
ciat vehemẽtis caliditatꝭ atq; iõ pniciosas:febris aũt
et alia accidẽtia q̃ in formica miliari Auic.noíat ſunt
ignis ſacri ſeu pſici ꝓpria quẽ ẽt pꝛunã appellat Aui.
ad imitationẽ Galeni q̃ eũdẽ morbũ ⁊ quartodecimo
artis curatiue volumíe ⁊ multis aliꝭs i locis anthracẽ
vocat:quo in loco idẽ Gale.oĩa hec de anthrace refert
q̃ etiã hic ſcribit Auic.de formica miliari qđ vʒ febres
hʒ vehementis caliditatis et qđ ſit aliqñ ex eiſdẽ cau-
ſis ex quib⁹ ſit peſtilẽtia ⁊ qđ aſſimilať in colore phle-
gmoni:magis tñ ad atrũ declinãte.Quare nõ temere
hoc in loco Dinus dubitauit cur cũ Auic.in hoc ca-
pite itederet de pꝛuna ⁊ igne pſico agere:ſigna tñ for-
mice miliaris ⁊ nõ ignis pſici vt cuiquam nõ abſq; ra-
tiõe videreť expꝛeſſerit. Soluit aũt verba Auicẽne in
hũc modũ exponẽdo.Et qñq; ſunt cum ſpẽb⁹ formice
miliaris.i.cũ pꝛuna ⁊ igne pſico q̃ poſſunt abſolui ſup
ſpẽs formice miliaris male.Hec ṽo ſolutio mihi non
placet neq; videť ipſi Dino eſſe ↄſentiẽs:nã cũ q̃ttuor
ponat Auicẽ.modos ſup q̃s abſoluiť nomen pꝛune et
ignis pſici ex q̃bus q̃rt⁹ eſt magis ꝓpriti⁹ ẜm Dini ex-
poſitionẽ cur hũc tacuit Auicẽ.⁊ aliũ min⁹ ꝓpriũ me-
morauit,volẽs tñ ea q̃ tã ignẽ pſicũ ꝓprie ſumptum q̃
etiã pꝛunã cõmitanť oſtẽdere.Quare cũ Aui.ſub noíe
formice miliaris ſcribat ꝓpria accidẽtia ignis pſici et
pꝛune vel nõ differre pꝛunã ⁊ ignẽ pſicũ a formica mi-
liari exiſtimauit vel magis cũ hoc q̃ cũ alio aliq̃ mor-
bo cõuenire. Idem tñ Auicẽ.ſuperius capite de apo-

Solutio Dini non pla-cere.

ſtematib9 ⁊ puſtulis ignē pſicu3 nō formice miliari:ſ3 poti9 heriſipile in nature vicinitate conſociat vbi ita ſcribit. At vero ex ſanguine groſſo malo fiūt ſpēs exiturarū malarū: nā ſi ei9 malitia vchemēs fiat ⁊ ipſius aduſtio ꝑueniet heriſipila ⁊ eueniet ↄbuſtio ⁊ cruſta ⁊ deteriora ea eſt ignis pſicus. Hic Aui. facit ignē pſicū non mō in materia:ſ3 ēt in forma cū heriſipila cōicare licet ignē pſicū dicat eē deteriorē. Torquēt aūt hec verba Dinū atq; Gētilē expoſitores Aui. coguntq; ipſos multa imaginari forte a veritate aliena. Dinus ſiquidē tale apa factū ex ſanguine groſſo non verā eē heriſipilā arbitraf ſ3 potius phlegmonē q̃ aſſimilaf heriſipile in accidētib9 qḋ etiā videf ſentire Gentilis q̃ nomē heriſipile hic ſumi improprie fatef. S3 cur tale apa factū ex ſangule groſſo malo aduſto (vt inq̃t Aui.) heriſipile q̃ fit ex colera pura ſm eūdē Aui. ſile indicaf et nō magis āthraci qui (vt inq̃t Galenus primo de differentijs febriu3 ⁊ plurib9 alijs in locis) fit e ſanguine melancolio ſuperaſſato. Idcirco neq; cum Dino neq; cū Gētile ↄſentio: quorū alter vult heriſipilā ⁊ ignē pſicū eē apata colerica alter ſanguinea q̃dē ſ3 ad naturā colere declinātia: cur eñ nō magis ad melācoliā cū ſāguis ex q̃ generanf ſit melācolicus q̃ tādē procedente aduſtiōe ↄuertitur in malācoliā. Mihi q̃dē heriſipila atq; ignis pſicus hoc in loco ab Auicenna nominati nō aliter differentes niſi q2 alter eſt altero deterior nihil aliud eſſe videnf q̃ꝫ antrax de quo Gale. multis vt dixi in locis facit mētionē atq; ideo non heriſipile vel igni pſico ſiles diſpoſitiōes ſ3 vera prima vel ignis pſic9 poti9: que eñ hic Auicēna in heriſipilia ⁊ igne pſico ſcribit cōbuſtionē. ſ. ⁊ cruſtā eadē tribuit Galenus anthraci vultq; ipſu3 e ſangule groſſo aduſto: ſicut ēt Aui. hoc in loco heriſipilā ⁊ ignē pſicū procreari. Sed ⁊ heriſipilam eundem eſſe morbum aliquando apud Arabes qui ſit apud Galenum anthrax euidentius oſtēdamus libro decimotertio ↄtinentis apud Raſim iſta verba legunf. Dixit. ſ. Galenus ſecundo libr. artis

Dinus ⁊ Gentilis expoſitores Aui.

Opiniones Dini ⁊ Gētilis nō placere.

Heriſipilaꝫ apud

curatiue ad Glauconē quē etiā raſis paulo añ citaue- rat. Quotiēs ſanguis ſuperueniēs ad mēbrū fuerit ſu- perabūdās groſſus et calidus generabit cicatricē ad modum cocture ignis ēt ſecus vlcus erit apa calidum bulliēs et vehemētis doloris et morb9 ille appellaṫ he- riſipila. Quod ſi ipſe ſanguis fuerit in diſpoſitione ſui in ſuperabūdātia groſſi buliente et caliditate et tñ in ſe habuerit eruginē ſubtilē infet ampullas ad modū il- larū que accidūt ad cōbuſtionē ignis et emanantibus ipſis ampullis ſub eis apparebit illud vlcus habens cicatricē et appellatur heriſipila ſilr. Hec quidem oīa de heriſipila verba ſumpta ſunt e ſcđo lib. artis cura- tiue ad glauconē vbi Gal. duplicē modū quo anthrax generatur exponit. Sed et idē raſis lib. diuiſionū heri- ſipilā et ignē perſicū q̄ſi ꝓ eodē morbo vr̄ accipere ita inq̄ens q̄n̄q̄ in corpe egrediūtur bothor et incipiūt ve lociter ꝑuenire ad hoc vt fiāt cruſte nigre aut virides et fiat illđ qđ eſt in circuitu eax rubrū et coloris pano- nis tunc illđ noīatur heriſipila et ignis perſicus. Plu- rib9 tñ in locis raſis libr. xiij. cōtinētis facit ignē ſacrū vel pſicū nō ſolū eēntia ſ; ēt accñtib9 ab heriſipila dif ferre: nā lib. xiij. cōtinētis ſcribit in hūc modū de igne ſacro. Hic morbus accidit e ſanguine groſſo ebulien- te ſ; in maiore pte icipit cū puſtulis p̄cedētibus eū et q̄n̄q̄ accidit ſine puſtulis verūtñ oīno erit cū eo aliq̄ excitatio in loco ī quo fieri icipit et ex pruritu egrediēṫ puſtule et poſt emanationē ipſax efficiūt vlcus cū cica- trice iminēti ac ſilitudinē ꝯbuſtiōis ignis et q̄n̄q̄ acci dit vna puſtula q̄n̄q̄ plures paruule ad modū pānici et cū eis accidit febris vehementior febre phlegmonis et heriſipile alio aūt eiuſdē libri loco ſcribit ignē ſacrum nō ſolū febre acutiore ſ; ēt colore ab heriſipila differre Hec oīa fere ēt ſcribunṫ a Gal. et libro q̄rtodecio artis curatiue et plurib9 aliis ī locis de āthrace: ſepiſſime eñ vbi Gal. ſcribit anthracem raſis ignem ſacrum vel per ſicum interpretatur: quamquā vt etiam antea admo- nuimus arabes et paſſim medici iuniores qui arabū

arabes eē eūdē mor bū aliq̄ñ qui apud Gal. an- thrax.

doctrinā ſequunt alið p anthracē alið p ignē ſacrum vel pſicū intelligāt atq; ideo ēt prunā ab anthrace diſtingnāt cū tñ anthrax ꝟbū grecū ſignificet latine carbonē vel prunaȝ:vt Aui.interpres dicere maluit. Cur vero Aui.atq; raſis anthracē ð quo Galen9 loquit nō mō prunāvel ignē pſicū ſȝ ēt heriſipilā aliqñ noiarint neſcirē aliā reddere rōnē niſi quā ēt ſuperi9 multorū: qui in Aui.libris inueniunt error aſſignaui malas.ſ. grecor auctor in ligūā arabicā trāſlatiões:in qb9 nō mō herbar:ſed ēt morbor noia plerūq; diuerſa notātur:vñ ſicuti eadē herba ſepius apð Auicē.ſub varijs noibus ſcripta:ita idē morbus diuerſimode nūcupatus reperit. Poſſem multarū herbar in qb9 hic error accidit apð Aui.exēpla pferre:ſed vnū tm̄ vitāde prolixitatis grā hoc in loco cōmemoraſſe ſufficiet.In volubili herba de qua ēt eſt facta mētio ſuperi9 inter medicamēta que in curatiōe formice ſcribit Aui. Hec ſiquidē herba aliqñ in litera.C.cuſſos pro ciſſos.i.hedera noiatur:aliqñ in litera.n.volubilis maior ⁊ tunc quoq; p hedera ſumit:oēs em̄ que volubili magne ab Aui.tribuūtur ppꝛietates vt qð lac ei9 abradit pilos ⁊ interficit pediculos:⁊ qð folia ei9 recētia ꝯuenientia ſunt vlcerib9 magnis ⁊ qð ꝯſolidāt decocta in vino:et ex eis emplaſtrū factū ſuppoſitū aduſtioni ignis ⁊ ppꝛie cū ceroto ⁊ qð diſtillat ſuccus ei9 in aurē doloroſaȝ ⁊ ꝯfert vlcerib9 antiqs in ea ⁊ qð iuuet ſpleneticos cū aceto hec inquā oia hedere a Galeno aſſignantur Quod ſi qs mihi hoc in loco obijciat nullo mō poſſe volubilē pro hedera apð Aui.intelligi:qm̄ idē Aui.inquit volubilē magnā ſuo lacte abradere pilos ⁊ pediculos interficere:⁊ aquā ei9 ſolutiuā:cū tñ hedera nō habeat lac neq; ſoluēdi ſȝ adſtringēdi potius vt de ea ſcribit Gale.poteſtatē facilis eſt ad iſta reſpōſio.Naȝ ſicut Auicē.in capite de cuſſos hedere vires cū alteri9 herbe que ladanū fert virib9 miſcuit:vt alibi oſtendim9:ita ēt hic hedere propꝛietates cū alteri9 herbe propꝛietatib9:que volubilis maior a Muſue et pluribus

Aui. atq; raſim anthracem apð Gal. aliqñ nominare ignē pſicū aliquā do heriſipillam.

volubilis herba.

alijs nominaꝭ manifeſte cōfundit:que quidē volubi-
lis maioꝛ a grecis ciſſampelos.i.hedera vitealis a pli
nio cōuoluolū vulgo cāpanella qđ etiā alias manife-
ſtanimꝰ nūcupaꝭ. Hec aūt hedera vitealis ſiue volu-
bilis maioꝛ ſiue conuoluolū vel quocūqꝫ alio noīe li-
beat appellare lacte plurimo manat ꝛ aluū ciet. Jdcir
co Auicē. qui viſus eſt necijſſe verā hederā ab hedera
viteali diſtiguere ſicuti ꝓ hedera volubileꝫ ita lac pꝛo
lachꝛyma poſuit:eſt em̄ vere hedere lachꝛyma nō aūt
hedere vitealis lac cui tā a Galeno qꝫ ēt a dioſcoꝛide
is daꝭ effectꝰ qđ pilos abꝛadat ꝛ pediculos iterficiat.
Quare Aui. mixtis ambaꝝ herbaꝝ ēt natura diſtātiū
poteſtatibꝰ magnā pepit ꝯfuſionē ꝛ ſicuti in moꝛboꝝ
ita ēt in herbaꝝ tractatione capitulū in caplo poſuit.
Quos maxīe erroꝛes inde arbitroꝛ habuiſſe occaſio-
nē:qꝛ varij interpꝛetes arabes eaſdē nō mō herbas ſꝫ
ēt moꝛbos varijs noībꝰ nūcuparūt:qui em̄ dioſcoꝛidē
e greca ligua in arabicā trāſtulit hederaꝫ greco voca-
bulo coꝛrupto tn̄ cuſſos noīauit:qui aūt Galenū ꝯuer
tit ꝓ hedera leleb.i.volubilē poſuit:qm̄ hedera vitea-
lis eodē noīe apđ arabes appellaꝭ. Jdē arbitroꝛ ī vbo
anthꝛax ꝯtigiſſe qđ ī qbuſdā Galēi libꝛis ſicuti quar-
todecimo artis curatiue ignis ſacer ſeu pſicꝰ apđ ara
bes interpꝛetaꝭ:in qbuſdā vero ſicuti foꝛte in ſecundo
artis curatiue ad Glauconē heriſipila:vñ ē vt tā Aui-
cēna qꝫ ēt raſis eūdē moꝛbū aliqñ ignē ſacrū ſeu pſicū
aliqñ heriſipilaꝫ noīarint atqꝫ ita ſibijpſis qñqꝫ cōtra
dixerit ſicuti raſis qui mō inter ignē ſacrū atqꝫ heriſi-
pilā ſtatuit differētiā mō q̄ ſunt ignis pſici ꝓpꝛietates
eaſdē tribuit heriſipile. Auicē. vo nōnūqꝫ ignē ſacrum
atqꝫ vnā heriſipilā ſcribit e ſanguie groſſo generari nō
nunquā heriſipilā qdē ex cholera pura ignē aūt ſacrū
ex colera ꝯmixta melācolie maioꝛe tn̄ colere poꝛtione.
Que qdē ꝯtradictiōes expoſitoꝛes latinos coegerunt
noua moꝛboꝝ genera ꝑter illa q̄ nimis multa natura
moꝛtalis hoībꝰ dedit falſa ibi imaginatiōe cōfingere
flegmonē.ſ.heriſipile ſimilē q̄ſi nō ſufficeret phlegmō

Raſis atqꝫ Aui. ſibijpſis aliqñ cōtradicere.

heriſipilatodes:hic eſt ali9 ē ab eo quē gētilis imagīat ꝛ phlegmonē igni pſico ſimilē q̄ſi ignis pſic9 nō multas habeat apd Aui.aliorū morboꝝ(de q̄b9 antea dixim9)ſilitudies. Hunc tn̄ morbo adeo multiplici Aui. pene ſimplicē adhibet curationē illā.ſ:quā Galen9 ac Paulus ſcribūt ad anthracē vt mihi nō paruā faciat admirationez Aui.nō mō a grecis ſ ēt a ſeipſo in hoc morbo diſcordē in vno tn̄ curādi genere eſſe ꝯcordem Sed neq̄ Romāi auctores inter ſe de eodē morbo cōſentiūt. Plinius eīn queadmodū ꝛ Seruius in expoſitione carminis virgiliani. Tēpore cōtractos artus ſacer ignis edebat. per ignē ſacrū morbuz intelligit quē greci vocāt eriſipilata. Celſus diuerſuz putauit ꝛ cum ignē ſacrū deſcribit per minimas puſtulas aliq̄n ſerpetē aliq̄n ſummā cutē exulcerātē videt herpetē tā comedētē q̄ ēt miliarez de quib9 antea dixim9 ſignificare:licet idē Celſus capite antecedēte vlcus qd ſerpēdo penetrādoq̄ vſq̄ ad oſſa corp9 vorat erpita heſtiome nō a grecſ noiari aſſeruerit. Sz hoc gen9 vlceris greci medici pitiores hippo.ſ.Gale.ac Paul9 ab eodē vorādi corpus effectu phagedena noiant ſicuti alteꝝ qd tn̄ nō attigit ſ cuti tm̄ exulcerat erpeta heſtiomenō ſiue cōedētē appellāt. Uiderit ergo q̄ ſolū cultū atq̄ nitorē ſermōis attēdētes Celſuz faciūt medicie deuz malitne Celſo hoi romāo an hippocra.ꝛ reliq̄s celebrſ nois grecis auctoribus i greca morborum credere appellatione. Tantā vero de pruna igne ſacro vel perſico opinionū diueſitatem nō mō longū opus foret improbare ſ etiā ſupernacuū q̄n ꝛ ſine alia cūfutatiōe ipſe ſua ſe ꝯtrarietate ſternūt. Qd ſi ex ominib9 illā que verior eſſe videtur velim9 capere tū a Galeno ac Paulo tum etiā a raſi tertiodecimo ꝯtinētis approbatā que ignez ſacrū aut perſicuz ſiue carbonē vel prunā ita deſcribit vna etiā ipſi9 cauſam explicādo cū ſanguis melācolicus feruēs in aliquod membrū incubuerit ꝯtigit fieri eos quos carbones nominamus qui ſunt vlcera cruſtoſa magna quidē ex parte a puſtula incipientia q̄lis

Romanos auctores de igne ſacro diſſētire.

Uera deſcriptio ignis ſacri vel pſici.

in igne aduſtis apparet:qñq; vo ſine ea ſed ſcalpitur
quidē mēbrū omnino ab initio:deinde nonnunq̄ vna
puſtula aliqñ plures exitant tenues veluti miliū qui-
bus diſruptis ſimiliter vlcus cruſtoſum fit ſimile his
que a cauterijs fiūt cruſta nōnūq̄ colorez cinericium
pre ſe ferēte aliqñ nigrū cū eo qd baſi ſua firmiter ad-
heret ac veluti clauo fixa videt alia carne circūſtante
veluti inflāmata ⁊ nigricāte vel etiā ſplēdēte ſicuti aſ-
phaltuz ⁊ pix talis eñ eſt que vere atrabilis noiatur ſi
inquā ita ignē ſacrū aut perſicū ſiue carbonē vel pru-
nam(hec eñ oia noia eundē morbū apd diuerſos au-
ctores ſignificāt)deſignemus veluti etiam vr voluiſſe
Aui.prunā ⁊ ignē pſicum lib.iiij.dſignare lz vt multis
alijs in locis ita ⁊ hic barbare ⁊ obſcure loquat talem
morbū differre ab eo quē gallicū noiamus tū ex mul-
tis alijs notis que alteri inſunt alteri deſunt demon-
ſtratur tū ēt ex puſtulis que ſunt i morbo gallico lōge
milio grādiores ac pterea ex febre acutiſſima atq; ali-
qñ mortifera q̄ vt ſcribit Gale.xiiij.artis curatiue li-
bro ⁊ lib.ēt de tumoribus cōtra naturā ⁊ raſis pariter
tertiodecimo ꝯtinētis carbonē ſiue ignē ſacruz neceſ-
ſario comitat:qd etiā ex parte ſentit Aui.qui ſub noie
formice miliarȷ ignē pſicū afferre aliqñ febres pnitio-
ſas inſinuat:altero aūt libri q̄rti capite vbi agit de vlce
rib⁹ corroſiuis ⁊ putrefactiuis q̄lia inuit eē ſm Gale.
ſniam ignē pſicū et formicā āmbulatiuā i huiuſcemodi
vlcerib⁹ febrez multiplicari aut iſeparabilit adherere
aſſeuerat lz Din⁹ i ei⁹ loci expoſitionē nolit ſm Gale
ni opinionē ignē pſicū eē vlc⁹ putrefactiuū ſed tm̄ cor
roſiuū atq; ideo plurimuz febre vocare neſciens forte
Gal.nūq̄ in ſua lingua de igne pſico niſi ſub hoc noie
āntrax fuiſſe locutū i cui⁹ vlceris curatiōe idē Gal.libr.
xiiij.artis curatie dānat cataplaſmat:q̄ viz hñt cōco
quēdi ⁊ pus mouēdi ne maior putred ſupueniat:vl-
ceri quoq; ignis ſacri ſeu pſici adiūctā eſſe febrē atq;
putredinem teſtatur raſis lib.xiij.continentis ita ſcri-
bēs.Ignis ſacer eſt vlcus:in cui⁹ loco accidit ampul-

la ſimilis ampule facte ex igne cum cicatrice maligna:
ſꝫ in loco attinēte ei erit apa inflāmatū ꝓuocās febrē
Raſis. violētā valde. Itē raſis in alio eiuſdē libri loco ita ſcri
bit. Apoſtema calidum accidens e ſanguine calido et
groſſo qđ appellaꝛ ignis ſacer cū vlcere eiꝰ erit putre-
factio. Dinus ergo vel iſta nō vidit aut differre igneꝫ
ſacrū a ꝑſico apđ Raſim ſeu ignē ꝑſicum ab anthrace
apđ Gale. exiſtimauit. Quare vt diximꝰ morbꝰ gallicꝰ
vel hac potiſſimū nota ab igne ꝑſico ſeꝑaꝛ: qm̄ ꝗ gal-
lico morbo tētanꝛ febrē magnā ex parte nō hn̄t vel ita
exiguā vt vix ſentiāt. Si que v̾o puſtule in hoc morbo
apparuere ſubnigre ⁊ cruſtis ſil̄es: q̄les i igne aduſtis
viſuntur eas puto potius ex eo fuiſſe genere puſtulaꝝ
quas ſcribit Galenus libro: qui de colera nigra inſcri
bitur ex atrabile citra febreꝫ oriri que hoc ipſo ab an-
thrace ſiue a carbone diſtinguūtur: qm̄ hic cum febre
illa ſine febre fiunt. Non tn̄ morbū gallicuꝫ ſimplicem
morbū qui cū eiuſdē nature puſtulis oibus eo laborā
tibꝰ morbo accidat: atqꝫ iđ vel puſtule melācolice vel
heriſipelas vel herpes ſiue formica: vel aliꝗ vno noie
ſpāli in cūctis poſſit appellari iudicamꝰ cum ꝓ varijs
hoim quos morbus iſte male hꝫ ꝯpoſituris alie alijs
puſtule eueniāt i quibuſdā atrābilē i quibuſdā flauaꝫ
i nōnullis pituitā ſalſaꝫ ꝑſerti ⁊ varias ꝑterea ſuper-
fluitatū mixturas ſuo colore repreſentātes. Quare vt
Opinio tota huiꝰ morbi natura non aūt vna ſola ꝑticula faci-
ſcribētis lius veniat in noticiā cauſas a ꝗbꝰ hūit origineꝫ pau-
đ morbo lo altiꝰ repetemꝰ. Sic itaqꝫ dicimꝰ malū hoc qđ mor-
gallico. bū Gallicū vulgo vocat iter epidimias hoc ē morbos
populati vagātes debere ꝯnumerari. Hec v̾o aut di-
uina ita vt theologi ſentiūt: aut vi aſtroꝝ vt aſtrologi
opinanꝛ: vel ex certa aeris intēꝑie quēadmodū medi-
ci arbitrāꝛ eueniūt. Nos medicos hac i ꝑte ſequentes
cās nature ꝓximiores aſſignabimꝰ illđ ſatis ꝯſtat eo
āno ꝗ morbꝰ gallicꝰ cepit pululare magnā aq̄ꝝ ꝑ vni-
uerſaꝫ Italiā fuiſſe exuberātiā. Teſtis ē Roma ꝗ pria
id malū ſentit in ꝗ tybris ita intumuit vt tota ſit facta

nauigabilis: quaꝫ rem Pomponius noſtri tempoꝛis poeta celeberrimus eleganti tetraſticho publica colū na impꝛeſſo deſignauit.

Tempoꝛe Alexandri ſexti noniſq decembꝛis
Intumuit thybꝛis bis ſenas circiter vlnas.
Inſula queq domus facta eſt: mediiſq repente
Circunducta viis equabat cymba feneſtras.
Deucalioneo vix tantum tempoꝛe tellus
Diluuium paſſa eſt latuit cum tota ſub vndis.

Nos vero duobus poſtremis verſib9 additis hexaſti chō ex tetraſticho fecim9: ſꝫ vt nō mō eā q̄ romanā vrbē: ſꝫ q̄ p̄terea magnā europe ptē circa eadē tpa opp̄ſſit aquaꝝ mltitudinē ꝯp̄hēderem9: non aliter em̄ q̄ in romano thybꝛis i agro ēt Bononiēſi rhenus i Ferrarienſi ⁊ Mātuano Padus i Uenetia Atheſis extra ſolitos limites exundarūt. Tātis deniq imbꝛib9 annus ille vbiq maduit: vt terris exīde humētib9 atq ſtagnātibus min9 mirādū ſit eſtiuū aerē ad illā veniſſe itēperiem calidā ſcꝫ ⁊ humidā quā medici atq philoſophi oīm putredinū matrē eē ꝯfitent. Siliꝫ vl' ēt peioꝛē aliqn̄ fuiſſe ea. ſ. tēpeſtate q̄ Gothi Italiaꝫ bellis infeſtabāt ex q̄ ingēs oꝛta ē peſtilētia Blūdus Foꝛliuiēſis hiſtoꝛiarū ſcriptoꝛ diligētiſſim9 pꝛie Decadis volumie octauo memoꝛie ꝓdit his v̄bis. Imbꝛib9 nāq mltos dies ꝯtinuātib9 diluuiū foꝛe apparuit. Tybꝛis tūc mēſe octobꝛi ꝓpe iā exacto adeo aq̄s itumuit vt Rome menia alicubi ſupauerit: vn̄ regiōes vrbis fluuio ꝓxie maxima acceperūt icōmoda. Per Italiā v̄o vbiq latuerāt cāpi ⁊ ex mōtib9 collib9 ve oīs mota aratro gleba i cenuꝫ liquefacta ſiml' cū aq̄s in ima ē delapſa vt fluminibus poſtmodū itra ripas coactis cāpi aq̄ deſtituti limo nihilomin9 māſerint obtecti ⁊ ſata q̄ tūc pꝛias iecerāt radices putrefacta ſint nec eo autūno obtinēte oīa luto aliō ſemen terre potuerit mandari: vn̄ fames maxia bꝛeui ē ſecuta. Sꝫ nō ſolū famē ea attulit aquarū inūdatio verū ēt aera ſicuti ⁊ terrā coꝛrūpēs peſtilentiā oꝛiri fecit adeo ingētē vt maximā populoꝛū ptē

Blūdus foꝛliuienſis hiſtoricus.

vbiqꝫ p̄ Italiã abſũpſerit. Qua tact⁹ labe Pelagi⁹ põ
tifex Rome obijt. Hec blũd⁹. Sꝫ nõ lõgo poſt tp̄m in
teruallo Bonifacio.iiij. Rome pontificatũ gerẽte (vt
ſcri. Platina) i li. d̄ vitꝫ põtificũ. fame. Peſte ꝛ inũdatõe
quoqꝫ ē laboratũ adeo fere ſp̄ inũdatõis comes eſt fa
mes ac peſtilẽtia vt nõ temere priſci crediderit imodi
cas fluuiorꝫ excreſcẽtias nõ ſolũ ad p̄ns iferre dãna ſꝫ
alia iſup mala futura portẽdere: nã ꝛ his adhuc vigẽti
bus malis Bõifaci⁹ ē ſublat⁹ e vita et q̄dã eorꝫ reliq̄
vſqꝫ ad de⁹dedit q̄ ſucceſſit i põtificatu tp̄a ꝯtigerũt ter
remot⁹. ſ. q̄s (vt Ariſ. docet i li. q̄ metheora iſcribit) mł
titudies ibriũ nõ min⁹q̄ ſiccitates ſolẽt gn̄are: q̄dã p̄
terea ſcabies q̄ (vt ſcribit idē Platina) ita tẽdebat ad
elephãtiã vt deformitate cognoſci hoies non poſſent.
Nõne magnã horꝫ malorꝫ ptẽ imo v̄o oĩa i varijs Ita-
lie locis nr̄a hac tẽpeſtate pſenſim⁹: aq̄ruꝫ diluuia (vt
dixim⁹) annone vbiqꝫ caritatẽ in q̄buſdã ciuitatibus
peſtilẽtiũ ac p̄terea terremot⁹ q̄rũ nullã aliã cãꝫ niſi ni
miã aq̄rũ exuberãtiã poſſum⁹ aſſignare cũ hi maximi
illis ꝯtigerit ciuitatib⁹ q̄ ſub celo ſunt hũidiore veluti
Ferrarie ꝛ q̄buſdã oppidꝫ circũſtãtib⁹ q̄ nũq̄ adeo tre
muerũt ſicuti eo ãno q̄ aq̄rũ inũdatões inceperũt. Sca
bies v̄o ſi ſcabies ē appellãda p̄ vniuerſaꝫ apparuit Ita
liã ꝛ adhuc pſtat adeo feda vt plerique medici q̄dã dece
pti ſilitudie elephãtiaſiꝫ eē putauerit: ſunt em̄ puſtule
ptes p̄mũ obſcẽas deinde reliquũ corp⁹ atqꝫ ipaꝫ p̄ci
pue faciẽ (vt ab iitio opis dixim⁹) occupãtes q̄rũ p̄mi
ortus cãꝫ ſi ſufficiẽter expoſuerim⁹ magnã morbi gal-
lici nature ptẽ explanaſſe videbimur. Sꝫ vt hoc cõmo
dius ꝛ maiore ẽt cũ fide faciam⁹ duos medicorꝫ p̄nci-
pes Hippo. atqꝫ Galenuꝫ i mediũ adducam⁹. Hipp.
Hippoc. tertia pticula aphoriſmorũ illo Apho. q̄ morbos eſti-
Gale. uos ꝯnũerat ita ꝓnũciauit Eſtate v̄o q̄dã horum ꝛ fe-
bres ꝯtinue ꝛ ardẽtes ꝛ tertiane plurie ꝛ vomit⁹ ꝛ alui
pfluuia ꝛ oclorꝫ atqꝫ auriũ dolores ꝛ oris exulceratio-
nes ꝛ pudẽdorꝫ putredies atqꝫ ſudamia. Gal. v̄o ptē
illã aphoriſmi q̄ ad noſtrũ ꝓpoſitũ attinet in hũc mo

dū exponit. Liq̄t aūt q̄ oris vlcera fiūt ex hūore bilioſo. Pudēdoꝝ vo putredies nō ſimpl'r accidūt: ſed qn̄ magis hūida eſtas vel ſine flatibus vel auſtro flāte cō tigerit. Ubi ei plurimū a nature mō ad hūiditatē ⁊ flatuū carētiā receſſerit: nō mō pudēdoꝝ ſ; cuiuſlib; ptis alterius putredies facit: q̄lis fuit ille tp̄is ſtat⁹ q̄ ⁊ i tertio epidemiaꝝ lib. ⁊ i ſcd̄o circa iitia deſcribit. Exigue vo aeris euerſiōes iō attingūt pudēda qm̄ hec pp caliditatē atq; hūiditatē ſuapte natura ex q̄lib; occaſione ſunt apta putreſcere: adeo vt qn̄ ēt ſuā eſtas ſuauerit tēpaturā q̄ m'tis iſeſtāt ſupfluitatib⁹ cū he aliquā ob cāz ad pudēdā defluxerit ipſoꝝ putredinē patiunt. Sudamia vo ſunt ex gn̄e puſtulaꝝ q̄ veniūt in ſupficie ⁊ cutē vlceꝝ iſtar exaſperāt. Fiūt aūt vt ēt ip̄m indicat nomē ex m'tis ſudorib⁹ qn̄ hi vel bilioſiores: vel oino mordaciores extiterit: mordēt em̄ cutī ⁊ pruriginoſa; reddūt atq; in modū vlceꝝ aſperāt. Jā ex iſtis Galeni vbis Hippocratis ſenſum iterp̄tātis vnicuiq; patere arbitror cāz ei⁹ effect⁹ de quo hoies plurimū ſunt admirati. Si em̄ puſtule q̄s morbū gallicū noiam⁹ nihil aliō ſunt niſi q̄dā ſupfluitatū ſua m'titudie corpa humana iſeſtātiū germia eas ptes q̄ ſunt magis putredini obnoxie: ſunt aūt he p̄cipue obſcene ppeāꝝ (vt inq̄t Gal. caliditatē atq; hūiditatē) p̄ores ſentiūt putredinē deide illas q̄ nō eq̄ ſūt ſuapte natura ad patiēdū apte nō mō fit veriſile ſ; ppe modū neceſſariū. Cā ēt i promptu ē cur eedē puſtule nō pudēda tm̄ ſ; ēt reliquū corpus iſecerint nimia. ſ. eſtiui aeris i hūiditate itēperiēs q̄ (vt inq̄t Gal. i expoſitiōe aphoriſmi nup allegati) nō mō i pudēdis ſ; i q̄lib; alia corpis pte putredies facit q̄lē ēt aeris ad nimiā caliditatē atq; hūiditatē euerſionē ⁊. ij ⁊. iij. piter lib. epidemiaꝝ fuiſſe ab Hippocrate tactaz Gale. ēt i nup dicta expōne teſtat. Cū vo. hāc q̄ nr̄o tpe ɔtingit itēperiē illi de q̄ ſcripſit Hippocrates fere ſil'ez fuiſſe arbitremur an ēt mala ſil'ia genuerit videamus. Hoc aūt liq̄do videri nō pōt niſi q̄ de ſue etatis itēperie grece ſcripſit Hippocra. latine pferant: cū

Quid ſudamina.

Cur morbus gallicus a pudēdis incipiat.

vt multis alijs Hippocratis libris ita p̄cipue eiuſdeȝ
auctoris epidemijs fideliter trāſlatis careamus. Hec
ſunt ſcđo lib. epidemiarū Hippocratis verba. Carbo
nes in cranone eſtiui pluebat in eſtib9 aq̄ exuberante
ꝯtinue fiebāt aūt magis auſtro flante: ⁊ ſuberāt q̄dem
in cute hūores q̄dā liquidiores q̄ intercepti incaleſce
bāt ⁊ pruritū faciebāt: deinde veſice velut in igne adu
ſtis excitabant ac ſub cuti exuri videbant. Sȝ hec q̄dē
aeris intēperies vno tm̄ tp̄e eſtate. ſ. cōtigit: q̄ vero in
tertio libro epidemiaꝝ ab eodē Hippocrate ſcribitur
totū annū ſicuti hec noſtra fere ſup̄flua hūiditate ma
culauit. Audiam9 igit Hippocratē ita de hac anni to
tius īfectiōe loquētē. Ann9 inq̄t erat auſtralis abūdās
pluuijs. Deinde nō m̄lto poſt. Cū aūt tot9 annus au-
ſtralis ⁊ hūidus ⁊ mollis fact9 eſſet mox q̄ ex eadē to-
tius anni intēperatura ab ſup̄fluitatū putredinē hoī
bus mala euenere ꝯnūerat atq̄ īter cetera heriſipela-
ta oris vlcera gutturis paſſiones pudēdorū puſtulas
carbūculos oculoꝝ inflāmatiōes vētris ꝑturbatiōes.
Deinde q̄les eſſent fluxiones enarrās ita ſcribit. Erat
aūt fluxio ꝯſiſtēs nō puri ſīlis ſȝ q̄dā ali9 putredis mo
dus: poſtremo inferi9 volēs oñdere oīmode putredis
mala ita inquit. Plurib9 erāt ora affecta vlceribus q̄
aphthe vocant fluxiōes exulcerātes. Plurime exulce
ratōes circa pudēda tubercula itrinſec9 ⁊ extrinſecus
q̄ multoꝝ intuit9 corrūpebāt q̄les ſunt que fic9 appel-
lātur. Oriebant ⁊ in alijs vlcerib9 pluria ⁊ in pudēdis
carbūculi multi eſtiuo tp̄e ⁊ alia que putredo vocant
magna enthymata herpetes plurimis magni. Quis
nō ſimilē noſtri tp̄is epidemiā ex verbis hippocratis
recognoſcat: quot eñ fuerint qui ⁊ oris vlcera ⁊ herpe
tes labra aliq̄ñ exedentes ⁊ nigras puſtulas carbūcu-
lis ſīles pruritū nōnūq̄ intollerabilē īgerētes ⁊ mul
ta alia tubercula q̄ñq̄ ēt oculos infeſtātia ꝑtulere nō
expedit ꝯmemorare q̄ñ hec inſigniora fuerūt quam vt
egeāt enarratiōe. Ut igit tādem morbi gallici naturaȝ
ſummatim ꝯprehēdamus. Hic nō vn9 ſpecie ſȝ tantū

genere exiſtit:poſſumuſq; ipſuȝ hoc pacto deſcribere.
Moꝛbus gallicus eſt puſtule ex varia humoꝛū coꝛru-
ptione generate ꝑ nimiā aeris in caloꝛe atq; humidi
tate preſertiȝ intēperiē pudēda pꝛimū deinde reliquū
coꝛpus cū magno plerūq; doloꝛe occupātes.Cur pu-
dēda pꝛimū deinde reliquū coꝛpus obſederint cāȝ an
tea ex Gal.expoſitiōe aſſignauim9.Sȝ neq; difficile eſt
cur idē moꝛb9 ſeuū q̄buſdā doloꝛē itulerit reddere rō
nem:cū ꝑſertim id pꝛius fuerit obſeruatū illos maio-
rem:ſenſiſſe cruciatū q̄b9 vł nulle:vel pauce admodū
puſtule i cute exterioꝛe apparuerūt.Humoꝛ eñ noxi9
quē natura ibecillioꝛ tētauit q̄dē nō tñ potuit ad exte
rioꝛa ꝓpellere tādē in articuloꝝ neruos icubuit:ibiq;
ingētē doloꝛē excitauit:duob9 ēt inter ceteros modis
vt inquit Gal.in expoſitiōe aphoꝛiſmi tertie particule
q̄ ita incipit. Uere eñ atre bilis egritudines atq; furo
res ⁊ moꝛbi comitiales ſolet ſe natura oppꝛeſſa releua
re:vel.ſ.materiā inutilē a mēbꝛis intimis ac pꝛincipa-
libus ad extimā cutim emittēdo.vł ad ꝑtes ignobilio
res quales ſunt glādulosſe:⁊ articuloꝝ ꝯpagines detru
dēdo:ſunt eñ he ꝑ ceteris ad ſuſcipiēdas apte ſuper-
fluitates:vt cōſtat ex Gal.expoſitiōe in aphoꝛiſmū q̄r
te particule ita dicētē.Quicūq; in febꝛib9 laſſitudineȝ
hñt ĳs ad articulos atq; maxillas abſceſſus fiūt.Pꝛi
mum innuit Hippocrates modū cuȝ in altero apho-
riſmo lichenas lepꝛas ⁊ puſtulas vlceroſas inter moꝛ
bos vernales quoꝛū nōnulli iuxta eūdē Hippocrateȝ
eſtati ꝯmunicantur enumerat.ſecūdū vero cū phyma
ta que ſunt tubercula ꝓpꝛie in partib9 glandulоſis vt
Paulus atq; Galen9.ſentiūt oꝛiētia ac ꝑterea articu-
loꝛū doloꝛes adiūgit.Quare in moꝛbo gallico vna ea-
dēq; materia ⁊ puſtulas facere ⁊ doloꝛē i articulis cre-
ditur excitare:ac quātū ad hoc attinet nō duo moꝛbi:
ſed vn9 tm̄ cui9 doloꝛ ē ſymptoma reputat̃.Illi eñ ipſi
qui nullas hñt puſtulas in ſuperficie exterioꝛe ſiłes tñ
abſceſſus hr̄e intrinſec9 pñt cū maioꝛe aliqñ (vt dixi-
mus cruciatu) Immo nōnulli medici in q̄buſdā moꝛ-

Deſcri-
ptio moꝛ
bi gallici

tnis quos morb9 gallic9 viuentes infeſtarat ei9 morbi explorãdi gr̃a diſſectis ita eẽ dep̃hẽderũt:cui q̃dẽ rei p̃ter ſenſuz ẽt rõ adſtipulat̃:qm̃ (vt inq̃t Gal.) in libr.q̃ de cholera nigra iſcribit̃ haud quaq̃ credẽdũ eſt ptes interiores eſſe adamãtinas vt nõ eiſdẽ q̃b9 videm9 exteriores affici noxis ſubijciant̃. Hec habui q̃ d̃ morbi gallici natura cauſiſve cũ morbi ip̃ius tũ caſuũ eidez morbo aſſidẽtiũ ſcriberẽ. Q̃d ſi q̃s forte a me expectabat vt morbũ gallicũ vno aliquo noĩe apd̃ ãtiquos vſitato tãq̃ ſimplicẽ ſpẽz deſignarẽ nõ potuiſſe me aliter q̃ ipſi9 morbi natura multiplex exigebat explanare:tãdẽ ĩtelliget ſi aĩaduerterit Hippocratẽ tãtũ in doctrina virũ ſilẽm epidemiã ex ſiti cã ſuo tp̃e facta p̃ varia vlcerũ atq̃ tumorꝝ gñã deſcripſiſſe. Q̃d ſi quis plus ſe Hippocrate ſapere arbitrat̃ is morbum gallicũ tẽtet melius deſinire. Nos q̃ de eodẽ morbo ſentiebam9 p̃ noſtri ingenij imbecillitate p̃ſenti ope in mediũ ꝯtulimus. Si q̃s ṽo ẽt illd̃ a me poſtremo exigebat vt q̃buſnam eidẽ morbo remedijs ſuccurrat̃ edocerẽ q̃ vt multiplex ẽ ita mľtiplicẽ curationẽ deſiderat id me nõ ſine multa op̃is p̃lixitate facere potuiſſe q̃ſq̃ p̃it9 indicabit cũ ĩ ſingula puſtulaꝝ gñã ſingula medicamẽta ſcribẽda fuerint q̃b9 tñ plena ſunt oĩm fere volumia medicorũ. Quare eadẽ hoc ĩ loco repetere nõ mõ lõgus ſed etiã ſupernacu9 forte labor fuiſſet. Illud tñ in vniuerſum volo admonere cauẽdũ eẽ a medicis ne more mali ſutoris eodẽ calceo pedes oẽs induere laborãtis ip̃i quoq̃ morbũ gallicũ eadẽ ĩ oĩbus medicĩa ſanare ſtudeat:ne ve ẽt qd̃ plurimi faciũt deceptores:parũ puro corpori vnctiões ex reprimẽtib9 ſuperinducãt. He eñ vt cutẽ aliq̃ñ liberãt atq̃ in p̃ſentia leuãt:ita morbum vertũt ad interiora:ꝛ faciũt priore periculoſiorẽ. Qua re:vt ẽt aliqua ex p̃te curãdi viã ac rõnẽ attingã:nihil adeo expedire ĩ hoc morbo puto q̃ plenis venis mľtũ ſanguinis mittere ſicuti vbi flaua bilis in corp̃e redũdauerit:hũc p̃cipue humorẽ ꝯuenĩẽti pharmaco euacuare. Ubi atra inualuerit hãc quoq̃ idonea educere

Curatio morbi gallici ſũmatim et breuiter tradita.

medicina:ita ꝛ ſalſaꝫ pituitã ꝛ quaſcũq̄ alias toti9 corporis ſuꝑfluitates ꝓpriis medicamẽtis expurgare. Et qm̃ vt ſentit Gal. atq̄ etiã Aui. Raro humores ſimplices puſtulas ſimplices faciũt:ad morbos ꝯpoſitos cõpoſita ẽt medicamẽta ſunt adhibẽda q̄ curatõis rõno mõ in his q̄ itra ſumunt:ſꝫ ꝛ in illis q̄ extriſec9 iponuntur eſt(vt arbitror)obſeruãda:qm̃ ſicuti nõ eedẽ oib9 purgatões:ita neq̄ vnctões ꝓſunt:quãtũ ṽo ad vict9 attinet modũ i eo ſeruãdo duoꝝ pcipue aphoriſmoꝝ: q̄ ſcda pticula ſcribunt ab Hippocrate debem9 meminiſſe:quoꝝ alter corrupta corpa quãto magis nutriũtur:tãto plus ledi ꝓnũciat:alter ṽo ꝛ hoc ipm i ſinuat ꝛ pterea corrupta ab itegris dignoſcere docet:vbi em̃ fauces egrotant aut tubercula naſcunt in corpore ꝯſiderãda eſſe excremẽta ꝓponit:ſi em̃ bilioſa fuerint indicio ſunt corp9 male ſe hr̃e ſi ſanis ſit̃ia poſſe corpus ſine picalo ali. Qualia ẽt debeãt eẽ q̄cũq̄ offerunt alimẽta ex iis q̄ ſupra dixim9 ꝯſtare arbitramur. talia.ſ.q̄ hũores minime malos aut ad putreſcendũ patos ſint apta gñare q̄ deniq̄ cauſis morbũ faciẽtib9 ꝯtrariam oino habeãt naturã. Hec ſunt q̄ de morbi gallici curatiõe ſummarii:breuiterq̄ ptrãſeo forte altero volumine latius executurus:ſi hãc primã noſtrã ꝯtẽplationẽ gratã fuiſſe legẽtibus intellexero. Tãtum tñ abeſt vt q̄ vel ad alioꝝ opinionũ ꝯfutationẽ vel ad ꝓprie opinionis ſcripſi corroborationẽ loco ſententiarũ haberi velim:vt vltro oẽs medice artis ꝓfeſſores hortor ac rogẽ me in meis ſcriptis diligenter examinent:corrigãt:atq̄ redarguant:paratum quẽ me male fuiſſe opinatum demonſtrauerint vt philoſophum decet retractare.

Finis.

¶ Finiunt libelli duo de morbo gallico:quorũ primus eſt Joãnis Almenar hiſpani Ualẽtineñ. ſcds ṽo diſertiſſimi atq̄ preſtãtiſſimi viri Nicolai Leoniceni vicetini:excuſi Lugduni in edibus honeſti viri Antonii Blanchardi anno a virginis partu milleſimo quingẽteſimo.xxix. Die.ix. menſis Auguſti.

83-25

B529
L694d